

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Bemærkninger:

Bemærkning om formål og bestemmelser:

I dokumentet er fredningens formål og bestemmelser fremhævet som hjælp til læseren. Fremhævningerne er vejledende. Fredningens formål og bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af af fredningens formål](#)

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne](#)

Domme:

Taksationskommissionen:

Naturklagenævnet:

Fredningsnævnet:

Kendelser - Plejeplan:

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

KENDELSE - PLEJEPLAN >

Styrelsen for Miljø og Natur
Sønderjyllands Amt

Skov- Og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

SCANNET

Miljøområdet
Amtsgården
Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Telefon 7433 5050
Telefax 7433 5152
E-mail: Amtet@sja.dk
Homepage: <http://www.sja.dk>

J.nr. 05/8077
Ref. Aksel Voigt
Den 5. juli, 2005

Emne: Plejeplan for Vesterhede på Rømø, Skærbæk kommune.

Sønderjyllands amt har udarbejdet vedlagte plejeplan for Vesterhede-fredningen på Rømø. Planen er hjemlet i Naturklagenævnets fredningskendelse af 28. juni 2005.

Eventuelle bemærkninger og ændringsforslag kan indsendes til Sønderjyllands amt, naturafdelingen, Skelbækvej 2, 6200 Aabenraa, inden 1. oktober 2005.

Sagsbehandler er Aksel Voigt, tlf. 74 33 55 58, eller mail avo@sja.dk. Sagsbehandleren er på ferie til 19. juli.

Venlig hilsen,

Gustav Nebel
Afdelingsleder
Naturafdelingen

201-1214/8-0003
47

Plejeplan for Vesterhede, Rømø.

juni 2005

Kortbilag i mål 1:6.500

Baggrund

Naturklagenævnets kendelse af 28. juni 2002 freder 138 ha i Vesterhede på Rømø. Området benyttes overvejende til ferieboliger, men der er også en del helårsboliger, ofte med tilhørende mindre landbrugsarealer. Fredningen har til formål at

- skabe varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,
- skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
- sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

I fredningskendelsens §9 anføres, at Sønderjyllands amt udarbejder en plejeplan. I plejeplanen bør sikres at indsigten til og udsigten fra Stagebjerg forbedres og bevares. Amtet tillægges ret til at udføre pleje og naturgenopretning efter forhandling med ejeren og uden udgift for denne. Ejer kan selv vælge at udføre plejen, amtet kan fastsætte en frist for dette. I tilfælde af uenighed afgøres sagen af fredningsnævnet.

Indblikket til områdets egnstypiske huse, angivet i kendelsens §6, skal bevares. Omfanget af dette indblik er dokumenteret ved fotos optaget i 2005.

Størstedelen af hedearealerne ligger i landzone og er dermed beskyttet jf. naturbeskyttelseslovens §3. Det er klithede med revling, en naturtype, som er prioriteret beskyttet i EF's habitatdirektiv (92/43 EØF).

Principper for plejeplanen

Der gælder følgende principper for plejen af det fredede område, rækkefølgen er til dels prioriteret:

- Større hedearealer ryddes for opvækst af træer og buske.
- Indførte, invasive plantearter som f.eks. sitka, rynket rose, bjergfyr og sildig hæg (Serotina) begrænses mest muligt, først og fremmest på åbne hedearealer.
- Træer og buske fjernes uanset art, hvor de lukker for væsentlige udsigter, f.eks. omkring Stagebjerg og Rømø Kirke, begge steder er fredet ved tidligere kendelser.
- Hedearealerne plejes, så hedelyng og kløkkelyng bevares, men med et væsentligt islæt af revling og urter, som er karakteristisk for Rømøs heder.
- Plantninger/læhegn omkring de huse, der er nævnt i kendelsens §6, fastholdes i det nuværende omfang og kan efter aftale med ejeren åbnes yderligere, primært mod læsiden (syd og øst).
- Digerne i området (kålgårdsdiger) bevares synlige.

Metoder

Rydning udføres på en måde, så kørsel i hedearealerne begrænses, tungere maskineri skal i princippet holdes på (jord)vejene. Det ryddede materiale skal så vidt muligt fjernes fra arealerne, mindre træer og buske, som står isoleret, kan efterlades efter at de er skåret i mindre stykker. Eventuelt overskud fra rydningen ved f.eks. salg af flis og brænde, tilfalder lodsejeren. Rydning på større åbne arealer og omkring Stagebjerg og kirken har prioritet.

Invasive arter (sildig hæg, rynket rose, bjergfyr, siktagran) skæres ned på åbne arealer, også ned i størrelser, som kan klares med håndværkstøj som ørnenæb og grensaks. Frøplanter rykkes op, i det omfang man kommer over dem. Sildig hæg bør også begrænses i læplantninger, og kan med forsigtighed stødsmøres med Roundup.

Hedeplejen gennemføres ved at slå heden i mindre partier, så der bevares en mosaik af lyng i forskellige aldre. Det afslåede materiale skal fjernes. Matr.nre. 143, 74, 86 og 584 har prioritet. Hvor dette ikke er til væsentlig gene for offentlighedens adgang til arealerne, kan større arealer hegnes og afgræsses. Afgræsningen forudsætter dispensation efter naturbeskyttelseslovens §3 og effekten skal vurderes hvert 5. år, under hensyn til effekten på hedevegetationen og til den offentlige adgang.

Hedearealer, hvor der står væsentlige mængder træer og buske, som skal ryddes, før den egentlige hedepleje kan iværksættes, er angivet som "rydningsarealer" på kortbilaget.

Plantninger/læhegn omkring huse må ikke blive tættere end i dag, jf. fotodokumentationen. Efter aftale med ejer ryddes, så indblikket forbedres, primært på de steder, der er foreslået under det enkelte matrikelnummer.

Plantninger og læhegn må ifølge kendelsen kun forynges med hjemmehørende træer og buske.

Diger (kålgårdsdiger) bevares synlige fra omgivelserne, primært hvor de ligger i åbent terræn. De diger, der indtil videre er konstateret, er angivet på kortbilaget. Flere kan komme til.

Tidsplan

Under forbehold for, at der er ressourcer til rådighed, søges plejearbejderne igangsat indenfor en tidsperiode på ca. 5 år.

Pleje på de enkelte matrikelnumre

Se også kortbilag. Arealer, der ikke er anført i listen, påregnes ikke plejet.

Matr.nr. 3. Bevaringsværdigt hus, forholdsvis fritliggende mod nord. Beplantningen kan efter aftale åbnes lidt mod nordøst.

Matr.nr. 5. Bevaringsværdigt hus. Begrænsede momentvise indblik fra Bornholmervej, relativt åbent mod nord. Omgivende beplantning 5-6 m høj, holdes på nuværende omfang og højde. Indblikket fra sydøst forbedres ved at gøre indkørslen bredere ved beskæring af træerne.

Matr.nr. 12. Bevaringsværdigt hus. Ligger frit, ikke behov for rydning omkring huset på nuværende tidspunkt. Nord-sydgående hegn midt i arealet ryddes efter aftale, primært den sydlige del, ind mod område med diger (skummede agre) i vest. Sydlige og vestlige del ryddes for sildig hæg, som stødsmøres.

Matr.nr. 15. Bevaringsværdigt hus, som ligger frit i dag, ganske lidt plantning mod vest, som ikke hindrer indblikket. Der kan laves hedepleje på de sydlige dele, dog skal der fjernes meget materiale, førend hederetablering er nogenlunde sikker.

Matr.nr. 23. Bevaringsværdigt hus, ligger synligt for omgivelserne, bortset fra vestsiden. Intet behov for tiltag nu.

Matr.nr. 26. Bevaringsværdigt hus, nogenlunde synligt fra nord og øst. Der kan efter aftale åbnes lidt mod vest, hvor indblikket er "kort".

Matr.nr. 36: Bevaringsværdigt hus. ligger lidt indeklemmt, dog er der indblik fra øst. Der kan efter aftale ryddes lidt syd og sydøst for huset, ud mod markerne.

Matr.nr.43. Bevaringsværdigt hus, ligger helt gemt bag plantninger, intet indblik. Efter aftale kan der åbnes mod syd, ind mod hedearealet på matr.nr. 584 og eventuelt også mod nord, i en smal kile.

Matr.nr. 53. Bevaringsværdigt hus, næsten helt gemt bag plantning, med et glimtvis indblik fra syd-øst. Der kan efter aftale åbnes lidt fra øst, som en kile i sydlige del.

Matr.nr. 63. Bevaringsværdigt hus, glimtvis synligt fra syd og gennem indkørslen fra øst. Efter aftale ryddes en del af plantningen mod syd og også gerne den nordlige del af plantningen mod øst.

Matr.nr. 74. Bevaringsværdigt hus, åbent fra nord og øst. Opvækst mod syd fjernes/tyndes. Hvidgran lige foran huset og holm af bjergfyr i SØ-del bør fjernes, efter aftale. På de vestlige dele ryddes for opvækst og hedepleje iværksættes - bør forsøges gennemført ved brænding i meget små parceller, da terrænet er for kuperet til slåning. Fyr på heden og østrigsk fyr i sydskel bør fjernes/reduceres.

Matr.nr. 75. Bevaringsværdigt hus, lidt synligt fra Havnebyvej. Rydning af et kort indblik fra nord vil forbedre indblikket, udføres efter aftale.

Matr.nr. 86. Græsses med heste, effekten skal vurderes i relation til hedevegetationen. Større fyrrebuske ryddes.

Matr.nr. 104. Bevaringsværdigt hus. Nogenlunde indblik fra vest, hæmmes noget af nyopført garage/redskabsskur. Rydning i NV-hjørne og af sitka syd for huset gavnligt, herved bliver diget mere synligt.

Matr.nr. 112. Bevaringsværdigt hus, ligger nogenlunde frit. Ingen behov for tiltag lige nu, måske kan lidt træer øst for bygningerne fjernes.

Matr nr. 115. Bevaringsværdigt hus. Ligger helt gemt bag plantninger, huset kan ikke ses udefra i dag. Efter aftale kan der ryddes i den østlige-nordlige del og rydning af plantning på den vestlige del, som er i forfald.

Matr.nr. 117. Bevaringsværdigt hus, ligger helt frit. Intet behov for tiltag på nuværende tidspunkt .

Matr.nr. 119. Jorddige omkring huset. Ingen behov for tiltag på nuv. tidspunkt.

Matr.nr. 126. Bevaringsværdigt hus, som ligger frit. Kraftigt, velbevaret sanddige på arealet. Ikke behov for tiltag lige nu.

Matr.nr. 142, 455,1839 og 1853, nord for kirken. Ryddes helt for nåletræ og eventuelt tyndes i egne sydligst i nr. 1839, jf. kirkeomgivelsesfredning fra 1953.

Matr.nr. 143. Sitkagran i holmen SV for præstegården reduceres, i hvert fald de yngre træer udenom den centrale del, så bl.a. diget i nordøstsiden bliver synligt. Egentlige hedearealer ryddes helt for opvækst, og heden plejes (afbrænding, evt. slåning på jævne arealer).

Matr.nr. 184: Bevaringsværdig bygning. Ligger næsten helt frit, ingen behov for tiltag på nuv. tidspunkt. Flaskecontainer o.lign. bør som i dag fortsat placeres i passende afstand fra bygningen.

Matr.nr. 212. Bevaringsværdigt hus, ligger nogenlunde åbent, men kan forbedres ved at åbne mod øst og sydvest ved at fjerne store fyrretræer og undervækst. Jorddige i vestlige og sydlige skel.

Matr.nr. 382. Øst for Stagebjerg ryddes til en sigtelinie til sendemasten i Mølby, kan påvirke den østligste del af plantningen i sydvest. Jorddiger i den østlige del af arealet, ingen behov for tiltag her.

Matr.nr. 448. Arealet ryddes for sildig hæg, stødsmøres.

Matr.nr. 449. Bevaringsværdigt hus, ligger synligt, omgivet af relativt lav hæk mod nord, øst og syd. Ikke behov for pleje, så længe hækkene holdes nogenlunde i nuværende højde.

Matr.nr. 584. Hedeareal, ryddes for nåletræ og i det mindste det plane areal mod NØ slås og materiale fjernes. Hedplejen forsøges gennemført på resten også. Afbrænding ideel, men ikke realistisk. Græsning forsøges gennemført indenfor en periode af 4-5 år.

Matr.nr. 658, 669, 1629, 1792, 1796 og 1816. Hedeareal under kraftig tilgroning. Ryddes for opvækst af nåletræ, i hvert fald arealer i offentlig ejendom.

Matr.nr. 675. Bevaringsværdigt hus, ligger helt åbent, intet plejebæhov lige nu. Gammelt trådhegn i sydlige del fjernes, ellers almindelig hedepleje (rydning af opvækst, slåning).

Matr.nr. 1255. Hedepleje på hele arealet, ved slåning i mindre pletter.

Matr.nr. 1462. Pleje af heden i den vestlige del, ved slåning.

Matr.nr. 1489. Et 10-20 år gammelt nåletræshegn i vestskellet fjernes efter aftale. Arealet drives/plejes sammen med 584, så indblikket til matr. 75 forbedres.

Matr.nr. 1630. Plantede fyrretræer langs Mantagesvej fjernes.

Matr.nr. 1786. Ubebygget hedeareal, helt omgivet af plantet nåletræ. Det omgivende hegn ryddes, såfremt der kan opnås aftale herom.

Matr.nr. 1822. Huset helt gemt i plantning – kan med fordel ryddes mod øst og syd, og større skovfyr bevares - men ikke påkrævet af hensyn til fredningen.

Matr.nr. 1824. På østsiden af Stagebjerg ryddes i det mindste større træer til en sigtelinie til kirken i nord og til sendemasten i Mølby mod syd.. Mod vest bør sikres udsigt til heden og havet, i retning af Slagtebænken, ved at rydde nedenfor Stagebjerg og igen 3-400 m længere ude. Rynket rose på nordsiden skal graves op.

Matr.nr. 1839 og 1853. Ryddes helt for nåletræ og eventuelt tyndes i egne sydligst i nr. 1839, jf. kirkeomgivelsesfredning fra 1953. Oplag af muslingeskaller på nr. 1839 skal fjernes.

Matr.nr. 1882. Nåletræsplantning i opløsning. Kan eventuelt ryddes og erstattes med hjemmehørende træer og buske. Lavere prioritet.

TAKSATIONSKOMMISSIONEN >

X
SCANNEDTaksationskommissionen
Haraldsgade 53
2100 København ØSkov- og Naturstyrelsen
Naturbeskyttelseskontoret
Haraldsgade 53
2100 København ØModtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
11 JULI 2003

Sag nr. 339

Ref. Marlene Hjortebjerg

Fredning af Vesterhede på Rømø, Sønderjyllands Amt.

Den 10. juli 2003

Vedlagt fremsendes et eksemplar af Taksationskommissionens kendelse
vedr. fredning af Vesterhede på Rømø, Sønderjyllands Amt.

Søgsmål til prøvelse af Taksationskommissionens afgørelse kan anlægges efter bestemmelserne i § 88 i lov nr. 9 af 3. januar 1992 om naturbeskyttelse inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Med venlig hilsen

Marlene Hjortebjerg

Direkte telefon: 39 47 21 40

E-mail: mxh@sns.dk

Taksationskommissionen
Sekretariat
Haraldsgade 53
2100 København ØTlf.: 39 47 20 00
Fax: 39 27 98 99Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 2001 - 1211/8-0003
Akt. nr. 30 - Bk.

Sag nr. 339

Fredning af Vesterhede på Rømø

Kendelse

(Meddelt den 10 juli 2003)

Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om erstatning i anledning af fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby i Skærbæk Kommune - er påklaget til Taksationskommissionen af følgende lodsejere

Lb.nr. 2 Jan og Bodil Duhn
Lb.nr. 14 Christian Gantzel Krog
Lb.nr. 21 Leif Jensen Møller og Ulla Møller
Lb.nr. 26 Bente Thye Kristensen
Lb.nr. 39 Steen Hansgaard Jensen
Lb.nr. 40 Frida Marie Jørgensen
Lb.nr. 41 Nis Peter Jollmann, Kurt Czepluch og Carl Tæstensen
Lb.nr. 42 Jan Lützen
Lb.nr. 60 Jens Jacob Fischer Sørensen
Lb.nr. 61 Finn Sørensen
Lb.nr. 8 Mona Kruse Bernbom
Lb.nr. 16 Kristel Marie Thomsen
Lb.nr. 22 Ulla Hoydal
Lb.nr. 29 Heidrun Ursula Vorwerk
Lb.nr. 32 Poul Flemming Jensen
Lb.nr. 38 do.

Taksationskommissionens formand har afvist klagerne fra lodsejerne lb.nr. 8,16,22,29,32 og 38 under henvisning til, at klagerne ikke var rettidigt indbragt.

Taksationskommissionen har den 26. maj 2003 afholdt mundtlig forhandling og foretaget besigtigelse.

Lodsejerne lb.nr. 2 Jan og Bodil Duhn, lb.nr.14 Christian Gantzel Krog, lb.nr.21 Leif Jensen Møller, lb.nr.26 Bente Thye Kristensen med planteavlskonsulent Hans Otto Jørgensen, Ullerupvej 91, Skærbæk, lb.nr.39 Steen Hansgaard Jensen, lb.nr.40 Frida Marie Jørgensen, lb.nr.42 Jan Lützen med hustru Monika Lützen, lb.nr. 60 Jens Jacob Fischer Sørensen og lb.nr.61 Finn Sørensen var mødt.

Lodsejerne lb.nr. 41, Nis Peter Jollmann, Kurt Czepluch og Carl Tæstensen var ikke mødt.

Sønderjyllands Amt og Skærbæk Kommune var ikke repræsenteret.

Naturklagenævnet har for så vidt angår klagernes ejendomme fastsat erstatningen ud fra en grundtakst på 1.500 kr. pr. ha og således, at mindsteerstatningen er fastsat til 1.500 kr. For arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 har nævnet ikke ydet erstatning.

Klagernes ejendomme er alle beliggende i landzone. Ejendommen lb.nr.2 var inden fredningen pålagt en servitut tinglyst 12. marts 1981, hvorefter ejendommens udvendige udseende ikke måtte ændres uden godkendelse af lederen af Nationalmuseets Kommandørgård, Rømø.

Ejendommene lb.nr. 2,21,39,40,42 og 60 er omfattet af de særlige bestemmelser i § 6 i Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om, at eksisterende bygninger skal bevares i farver som stemmer med traditionen på Rømø, stråtækte hus skal forblive tækket med strå m.v.

For de enkelte ejendomme er der rejst klager og nedlagt følgende påstande:

Lb.nr. 2

Ejerne af ejendommen, der anvendes til helårsbeboelse, har nedlagt påstand om, at der tilkendes dem en erstatning på 1 mio. kr. for værdiforringelse pga. bestemmelsen om, at bebyggelsen skal bevares uændret, og værdinedgangen ved adgangen for offentligheden og ved indskrænkningerne i muligheden for udnyttelse af ejendommen til golfbane, sommerhusbebyggelse m.v.

Lb.nr. 14

Ejeren af ejendommen, der er en ubebygget landbrugsejendom, har nedlagt påstand om, at der tilkendes ham en erstatning på 250.000 kr., idet ejendommens værdi pga. den mistede mulighed for udnyttelse til golfbane m.v. er blevet forringet med godt 25.000 kr. pr. ha.

Lb.nr. 21

Ejerne af ejendommen, der anvendes til sommerbeboelse, har nedlagt påstand om, at der tilkendes dem en erstatning på i alt 650.000 kr., idet bestemmelsen, om at bebyggelsen skal bevares uændret, medfører en værdinedgang på 150.000 kr. pga. øgede vedligeholdelsesudgifter, og adgangen for offentligheden og indskrænkningerne i mulighederne for

udnyttelse af ejendommen medfører en værdinedgang på 100.000 kr. pr. ha., eller i alt 500.000 kr.

Lb.nr. 26

Ejeren af ejendommen, der er en landbrugsejendom på 45 ha, hvis jord hidtil har været bortforpagtet, men som ejeren nu selv ønsker at drive, har nedlagt påstand om en erstatning i størrelsesordenen 300.000 – 500.000 kr. Ejeren har til støtte herfor anført, at der ved fredningen indføres markante begrænsninger i mulighederne for ændret anvendelse af ca. 14 ha af ejendommens areal, idet bl.a. frilandssvin og indhegninger til hjortefarme forhindres, hvilket vil medføre en værdinedgang på ikke under 150.000 kr. Bestemmelsen, om at ny bebyggelse alene må ske med fredningsnævnets godkendelse, hindrer bl.a., at der opstilles selvstændige læskure for udegående kreaturer og vil medføre fordyrelse af fremtidigt byggeri, hvilket vil medføre en værdinedgang på 100.000 – 200.000 kr. Samlet bliver jordens og bygningernes handelsværdi således ved fredningen forringet med 250.000 – 400.000 kr.

Lb.nr. 39 og 40

Ejerne af ejendommene, der anvendes til helårsbeboelse, har nedlagt påstand om, at der tilkendes dem hver en erstatning på 1 mio. kr., idet bestemmelsen, om at bebyggelsen skal bevares uændret, medfører en værdiforringelse af ejendommene på mindst 10%, og adgangen for offentligheden og indskrænkningerne i mulighederne for udnyttelse af ejendommene bl.a. til golfbane medfører en værdinedgang på mindst 100.000 kr. pr. ha.

Lb.nr. 41

Ejerne af ejendommen, der anvendes til sommerbeboelse, har nedlagt påstand om, at der tilkendes dem en erstatning på 300.000 kr. pga. værdinedgangen som følge af, at fredningen vil afskære og/eller fordyre byggeri på ejendommen.

Lb.nr. 42

Ejeren af ejendommen, der anvendes til helårsbeboelse, har påstået erstatningen forhøjet under henvisning til merudgifterne til restaurering af ejendommen og til, at fredningen bl.a. hindrer, at bebyggelsen ydre udforming ændres, så der som planlagt kan indrettes en ferielejlighed i den tidligere stald.

Lb.nr. 60

Ejeren af ejendommen, der anvendes til helårsbeboelse, har anført, at ejendommens værdi pga. fordyrelse af vedligeholdelsen som følge af krav om stråtag og krav om bevarelse af murværk ved istandsættelse af vestgavl er forringet med 250.000 kr. Forbudet mod ændring af terræn, udvidelse af bebyggelse m.v. medfører en værdiforringelse på 200.000 kr. Endelig medfører den offentlige adgang til bæk på den

sydlige del af grunden en værdiforringelse på 300.000 kr., således at værdinedgangen i alt er 750.000 kr.

Lb.nr. 61

Ejeren af ejendommen, der anvendes til helårsbeboelse, har anført, at ejendommens værdi er væsentlig forringet i første række som følge af den offentlige adgang til arealerne, som fredningen medfører.

Taksationskommissionens bemærkninger:

Ad lb.nr. 2,14,21,39,40,41,42,60 og 61.

Vedrørende kravene om erstatning for de bebyggelsesregulerende bestemmelser, herunder bestemmelserne om bevaring af stråtag m.v. på visse huse, bemærkes, at bebyggelsen i området i dag fremtræder rimeligt homogen og den oprindelige byggestil i vidt omfang er bevaret. Dette er medvirkende til, at gøre ejendommene i området yderst attraktive for Liebhave. På denne baggrund må det antages, at de pålagte restriktioner ikke vil medføre en værdiforringelse af ejendommene, idet fredningsbestemmelserne ikke indebærer, at ejendommene skal vedligeholdes på væsentlig anden måde end det normalt er sket hidtil, og restriktionerne i øvrigt sikrer, at der ikke sker uønskede ændringer i området.

Vedrørende kravene om erstatning for værdiforringelse pga. mistet mulighed for udnyttelse af ejendommene til golfbane, sommerhusbebyggelse m.v. bemærkes, at det ikke kan antages, at der forud for fredningens gennemførelse var mulighed for en sådan anvendelse af ejendommene. Det må endvidere lægges til grund, at fredningsbestemmelserne ikke indebærer, at offentlighedens adgang til området forbedres, således at der som følge heraf sker en værdiforringelse af ejendommene.

Som følge af det anførte kan det ikke antages, at fredningens gennemførelse har medført en større værdinedgang for ejendommene end de af Naturklagenævnet fastsatte erstatninger. Naturklagenævnets erstatningsafgørelser vedrørende disse ejendomme stadfæstes derfor.

Ad lb.nr. 26.

Det kan heller ikke for så vidt angår denne ejendom antages, at de bebyggelsesregulerende bestemmelser medfører en værdiforringelse af ejendommen.

Efter de foreliggende oplysninger om ejendommens hidtidige drift, dennes karakter, størrelse og beliggenhed kan det ikke antages, at fredningsbestemmelserne indskrænker mulighederne for omlægning af driften af ejendommen på en sådan måde, at ejendommens værdi forringes som følge heraf. Idet det herefter ikke kan antages, at værdinedgangen for ejendommen ved fredningen overstiger den af Naturklagenævnet fastsatte erstatning, stadfæstes Naturklagenævnets erstatningsafgørelse.

Herefter bestemmes:

Der fastsættes til nedennævnte ejere følgende erstatningsbeløb:

Lb.nr. 2 Jan og Bodil Duhn	4.800 kr.
Lb.nr. 14 Christian Gantzel Krog	11.200 kr.
Lb.nr. 21 Leif Jensen Møller og Ulla Møller	7.600 kr.
Lb.nr. 26 Bente Thye Kristensen	27.600 kr.
Lb.nr. 39 Steen Hansgaard Jensen	4.500 kr.
Lb.nr. 40 Frida Marie Jørgensen	3.900 kr.
Lb.nr. 41 Nis P Jollmann, Kurt Czepluch og Carl Tæstensen	4.200 kr.
Lb.nr. 42 Jan Lützen	1.500 kr.
Lb.nr. 60 Jens Jacob Fischer Sørensen	1.500 kr.
Lb.nr. 61 Finn Sørensen	1.500 kr.

Erstatningsbeløbene forrentes som bestemt ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002.

Der tillægges ejeren af lb.nr. 26 2.500 kr. i godtgørelse for udgift til sagkyndig bistand. Beløbet kan udbetales direkte til planteavlskonsulent Hans Otto Sørensen, Skærbæk.

B. Vollmond

Ernst Greve

Hans Jøfsen Christensen

NATURKLAGENÆVNET >

Naturklagenævnets afgørelse
af 28. juni 2002
om fredning af
Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby - i
Skærbæk Kommune, Sønderjyllands Amt.
(sag nr.97-111/500-0004).

Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt har den 5. marts 2001 truffet beslutning om at frede "Vesterhede" - et ca. 138 ha stort areal syd for Rømø Kirkeby i Skærbæk Kommune, der omfatter 43 lodsejere.

Erstatning er tilkendt 41 lodsejere med et beløb på 1.128.000 kr.

Formålet med fredningen er:

at skabe en varig sikring af de landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, der knytter sig til den eneste større tilbageværende del af det landskab, som prægede Rømø i 1700- og 1800-tallet, at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området og at åbne mulighed for naturpleje og naturgenopretning.

Fredningssagen blev rejst af Danmarks Naturfredningsforening i 1996 og omfattede et areal på 184 ha, der kiler sig ind imellem fredede arealer midt på Rømø og fredningen af "Østerhede" samt de to statsplantager: Vråby plantage og Kirkeby plantage. Forslaget blev i 1999 revideret i form af en ændret grænsedragning, der bl.a. medførte, at et areal på 51 ha med en stor del af områdets landbrugsarealer udgik.

Den 20. december 1999 afsagde fredningsnævnet kendelse, hvorefter nævnet fandt, at de begrænsninger i arealanvendelsen, der allerede var gældende for området efter naturbeskyttelsesloven og planloven, var tilstrækkelige til at sikre de betydelige landskabelige og kulturhi-

storske værdier i området. Kendelsen blev påklaget til Naturklagenævnet, der i afgørelse af 5. juli 2000 bestemte, at fredningen skulle gennemføres, idet nævnet fandt, at områdets kulturhistoriske værdier, der er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer burde sikres ved en fredning fremfor en bevarende lokalplan. Nævnet hjemviste sagen til fortsat behandling ved fredningsnævnet.

Fredningsnævnet traf herefter den 5. marts 2001 beslutning om at frede Vesterhede og at inddrage det offentligt ejede areal indenfor Stagebjerg-fredningen i denne fredning.

Fredningsnævnets afgørelse er i henhold til naturbeskyttelseslovens § 43 forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse. Afgørelsen er endvidere påklaget i henhold til naturbeskyttelseslovens § 42 af 15 lodsejere samt af Skærbæk Kommune.

Fredningsområdet

Det fredede område afgrænses mod øst af landevejen Tvismark-Havneby og et sommerhusområde, mod nord og vest af statsplantagerne Kirkeby og Vråby plantager, og mod syd af landbrugs- og sommerhusområder. 4 ældre fredninger støder op til området.

Området ligger i store træk uændret siden slutningen af 1700-tallet og udgør i dag et helt enestående landskab af stor kulturhistorisk interesse. I den nordligste del benyttes et stort areal til græsning, medens arealet vest herfor er den eneste, større tilbageværende del af det oprindelige hedelandskab på Rømø Sønderland. Dette areal er under tilgroning med fyr, der spredes fra de omliggende plantager og de plantninger, der er foretaget i området. Den vestlige del af arealet er et af de mest naturskønne klit- og hedelandskaber på Rømø.

De fleste ejendomme har siden 1700-tallet været små husmandsbrug og mange af de huse, der i dag findes, har i det store og hele i det ydre den udformning, som de fik i tiden 1740 - 1870.

Rømøs beliggenhed i Vadehavet og de barske naturforhold, som hersker her længst mod vest, gav i 1600-tallet grobund for dygtige navigatører og landbrugere, der forstod at udnytte stedets ringe ressourcegrundlag.

Men senere vendte konjunkturerne til ugunst for øen og dens befolkning, som i stigende grad måtte ernære sig som "vadehavs bønder". Jor-

den var af ringe kvalitet, sandet fæg ind over markerne og ind i huse-
ne og afvandring fandt sted. Men de beboere, der blev på stedet, lærte
at klare sig som "kådnere", hvis hovednæringsvej var landbrug med bi-
indtægter fra jagt, ålefangst m.m. Små udmarker omgivet af skærmende
sandvolde - såkaldte "skummede agre" - hørte til kådnerstederne, hvor
de en årrække blev dyrket, medens jorden med passende mellemrum har
hvilet sig for at samle kraft.

På den forblæste og træfattige ø blev bygningerne placeret østvest i læ
for vinden og opført i grundmur i de karakteristiske røde teglsten med
kalkmørtel fremstillet af brændte muslingeskaller, med tag tækket af rør
og med tagrygning af græstørv eller lyng. Den karakteristiske bygnings-
kultur understreges yderligere af de hvidmalede smårude vinduer, og
det hvidmalede træstakit omkring den lille forhæng på husets sydside.

Det samlede antal huse indenfor fredningsområdet er 31. 20 af disse huse
blev i årene 1967 - 1971 registreret som bevaringsværdige egnstypiske
huse. Flere af husene er ændret siden registreringen og andre er blevet
skjult af bevoksning. Desuden er der enkelte nyere sommerhuse. 4 af de
egnstypiske huse er fredet i henhold til bygningsfredningsloven. Endvi-
dere er redningsstationen fra 1887 bygningsfredet.

Zonestatus og gældende arealregulering

Vesterhede er landzone, med undtagelse af et ca. 8 ha stort ubebygget
areal, der er sommerhusområde i henhold til lokalplan nr. 229. Landzone-
området er i Regionplan for Sønderjyllands Amt 1997 - 2008 udpeget som
område af særlig landskabelig værdi, hvor landskabets særlige karakter
skal bevares.

Hedeområdet - ca. 69 ha - er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.
Ca. 46 ha er landbrugsarealer i drift (landbrugspligt) og ca. 1 ha er
omfattet af kirkeomgivelsesfredning.

Fredninger på tilstødende arealer

Vesterhede ligger som en kile mellem fire fredede områder midt på øen.

Et ca. 45 ha stort areal - Østerhede - beliggende øst for området ud
mod Vadehavet, er fredet i henhold til Overfredningsnævnets kendelse
af 30. april 1987 bl.a. for at sikre offentligheden et frit udsyn fra
landevejen Tvismark-Havneby hen over området og ud mod Vadehavet.

Mod nordvest er et ca. 960 ha stort område fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 22. oktober 1947 for ved forbud mod bebyggelse, beplantning, opdyrkning og gravning at beskytte områdets plantevækst, fugleliv og insektfauna.

Endvidere er udsigtshøjen Stagebjerg, der er delvist beliggende indenfor fredningen, omfattet af tinglyst fredningsdeklaration af 9. juli 1940 og de hidtil Exner-fredede arealer, der også delvist er beliggende indenfor fredningen, og som ligger indenfor 100 m omkring Rømø Kirke, er omfattet af tinglyst fredningsservitut af 14. marts 1953.

Naturklagenævnets afgørelse af 5. juli 2000

Naturklagenævnet lagde til grund for sin afgørelse af 5. juli 2000 om fredning og hjemvisning til fredningsnævnet, at fredningen ville få et indhold som angivet i fredningsforslaget, men bemærkede, at der var uklarheder i forslaget for så vidt angik størrelsen, udformningen og placeringen af udhuse og garager samt fredningens bestemmelser vedrørende beplantning omkring husene og udskiftning af nåletræer med løvtræer og -buske. Endvidere blev der stillet spørgsmål om, hvorfor ejendommene matr.nr. 52 (skulle være matr.nr. 53) og matr.nr. 668 ikke var medtaget i fredningen.

Fredningsnævnets afgørelse af 5. marts 2001

Fredningsnævnet har med sin nye afgørelse besluttet at frede området i det væsentlige i overensstemmelse med fredningsforslaget og med Naturklagenævnets afgørelse.

I forhold til fredningsforslaget er fredningsområdet udvidet med ejendommene matr.nr. 53 og 668. Endvidere er den fredede udsigtshøj Stagebjerg inddraget under fredningen sammen med de arealer omkring Rømø Kirke, der er underlagt kirkeomgivelsesfredning. Som følge heraf har fredningsnævnet besluttet at ophæve de eksisterende fredninger omkring Stagebjerg og omkring kirken.

Fredningskendelsen indeholder i hovedtræk følgende bestemmelser:

De dyrkede arealer må udnyttes som hidtil, og der kan uanset fredningen foretages sædvanlig landbrugsmæssig drift. Dog må der ikke anlæg-

ges juletræs- eller pyntegrøntkulturer, oprettes pelsdyr- eller fjerkræfarme og lignende, eller holdes frilandssvin.

For de 21 ejendomme, hvorpå der ligger egnstypiske og fredede huse, bestemmes, at husene så vidt muligt skal bevares synlige for offentligheden - dog kan eksisterende læplantning bevares -, at de ikke må nedrives uden fredningsnævnets godkendelse, at tilbygninger skal opføres i samme stil, som de huse, de bygges til, både med hensyn til byggestil, materialer og farver, at eksisterende huse skal bevares med de farver, der stemmer med traditionen på Rømø, nemlig røde mursten, mørkerødt (Rømø-rødt) eller hvidt, at stråtakte huse skal forblive stråtakte, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

For de 5 ejendomme, der i dag er omfattet af den tinglyste kirkeomgivelserfredning bestemmes, at byggeri ikke må hindre eller skæmme indsigten til Rømø kirke.

Der må kun ske yderligere tilplantning med træer og buske, såfremt det sker i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse. Sådantilplantning ved de i § 6 særligt nævnte bevaringsværdige eller fredede huse kan kræver dog fredningsnævnets godkendelse. Eksisterende levende hegn af nåletræer må kun fornys ved underplantning af hjemmehørende løvtræer og buske.

Pleje af området skal sikres ved afgræsning, fjernelse af selvsåning og tilgroning af siv, træer m. m., og det skal sikres, at indsigten til og udsigten fra Stagebjerg forbedres, ligesom indsigten til kirken fra nord skal sikres.

Klager og udtalelser til Naturklagenævnet

15 lodsejere har klaget over fredningsnævnets afgørelse. Endvidere har Skærbæk Kommune klaget over afgørelsen.

Jan og Bodil Duhn, ejer af matr.nr. 1033 og 115, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Thora Nicoline Hansen, ejer af matr.nr. 86, del af 78 og 163, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Ellen Richmers, ejer af matr.nr. 15, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Hans Erik Lilliendahl Lindholm, ejer af matr.nr. 119, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Inge Marie Schmidt og Lilli Nicoline Nielsen, ejer af matr.nr. 1462, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede. Desuden er der klaget over fredningskendelsens § 7, hvorefter eksisterende levende hegn af nåletræer kun må fornyes ved underplantning med hjemmehørende løvtræer og buske. Klageren henviser til, at han gennem 50 år uden held har forsøgt at etablere løvtræsbeplantninger og foreslår derfor, at teksten ændres, således at der gives frit valg med hensyn til træarter ved underplantning af eksisterende hegn.

Christian Ganzel Krog, ejer af matr.nr. 1629, 1630, 1631 og 1632, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Kristel Marie Thomsen, ejer af matr.nr. 787, har erklæret sig indforstået med en fredning af Vesterhede, men lægger vægt på, at læbeplantningen omkring sommerhuset fortsat er tilladt, og at huset må genopbygges efter brand, storm, etc.

Katrine Ussing, ejer af matr.nr. 448 og 449, har anført, at fredningen gør ejendommen vanskelig at sælge, ligesom den stiller større krav til vedligeholdelse af stedet og ikke giver frihed til at benytte andet tagdækningsmateriale.

Leif Jensen Møller og Ulla Møller, ejer af matr.nr. 12, har meddelt at være stærkt imod fredningen, som de finder tilsidesætter den private ejendomsret. Ejeren finder ikke området enestående eller repræsentativt for den kulturhistoriske arv på Rømø, da blandt andet kun få huse har bevaret deres oprindelige udseende og formål. Ejeren anfægter fredningen og anmoder om, at hans ejendom slettes som et bevaringsværdigt hus i fredningskendelsens § 6. Til støtte herfor oplyses, at huset i 1950'ne blæste omkuld i en storm, hvorefter det blev genopbygget som beboelseshus indeholdende to lejligheder. Herved blev huset ca. en tredjedel mindre og helt ændret i udtryk og formål. Også en garage blev tilbygget. I 1980'ne, hvor klager overtog ejendommen, blev den yderligere ombygget, idet der opførtes en havestue i glas. Døre og vinduer blev udskiftet og indretningen radikalt ændret.

Oluf S. Kristensen og Angelika M. L. Flachmann, ejer af matr.nr. 38, har protesteret imod fredningen, idet ejeren finder, at ejendommen bliver sværere at afhænde.

Poul Flemming Jensen, ejer af matr.nr. 36, har meddelt, at fredningen pålægger ham samme restriktioner, som hvis ejendommen havde været (bygnings)fredet.

Steen Hansgaard Jensen, ejer af matr.nr. 23, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Frida Marie Jørgensen, ejer af matr.nr. 112, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Per Petersen og Jonna Rasmussen, ejer af matr.nr. 26, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Jens Sørensen, ejer af matr.nr. 53, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Fin Sørensen, ejer af matr.nr. 668, har meddelt at være imod fredning af Vesterhede.

Bente Thye Christensen, der efter fredningsnævnets beslutning om at frede har overtaget landbrugsejendommen matr.nr. 382 m.fl., har udtrykt bekymring over, at fredningen ikke tillader hende at holde fri-landssvin.

Skærbæk Kommune, der under hele sagens forløb har været imod en fredning, har påklaget fredningsnævnets afgørelse. Kommunen anfører bl.a., at der ikke er behov for en fredning, idet området i forvejen er reguleret gennem planloven og naturbeskyttelsesloven, som amtet administrerer særdeles restriktivt, at en fredning af eksisterende sommerhusområder er i strid med planlovens § 5b, stk. 1, nr. 3, hvoraf det fremgår, at nye sommerhusområder ikke må udlægges, og at eksisterende sommerhusområder skal fastholdes til ferieformål, at dette formål kan ændres ved en ny lokalplan og ikke ved fredning, og at der ikke er hjemmel i naturbeskyttelsesloven til at foretage fredning af bygninger, hvilket er reguleret i bygningsfredningsloven.

Kommunen er enig i, at husene er meget smukke, og at der bør værnes om dem. Men det ændrer ikke ved kommunens principielle holdning til, at der ikke imod ejernes ønske skal/kan træffes fredningsbeslutninger. Kommunen er indstillet på at medvirke til behørig bevarelse af de bevaringsværdige huse i det omfang, ejerne selv er indstillet på det. Kommunen har ikke planer om at udarbejde en lokalplan for området.

Hvis fredningen alligevel fremmes, indstiller kommunen, at landbrugsarealer i drift og arealer i sommerhusområder friholdes for fredningsbestemmelser, at fredningen alene kommer til at omfatte hedearealerne, der i forvejen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og at fredning af bygninger kun sker via frivillige aftaler med ejerne.

Skov- og Naturstyrelsen har til Skærbæk Kommunes bemærkninger om, at en fredning er i strid med planlovens § 5b, stk. 1, nr. 3, tidligere bemærket, at baggrunden for bestemmelsen ifølge lovens bemærkninger er et ønske om at sikre, at områderne ikke overføres til helårsformål, med mindre der foreligger ganske særlige begrundelser herfor. Bestemmelsen udelukker derimod ikke, at disse områder konverteres til andre former for ferieformål, eller at ubebyggede sommerhusområder tilbageføres til landzone. Bestemmelsen i § 5b er således ikke til hinder for, at et ubebygget sommerhusområde inddrages under fredning, således at det ikke kan udnyttes til sommerhusbebyggelse.

Skov- og Naturstyrelsen har yderligere i brev af 2. juli 2001 meddelt, at styrelsen kan henholde sig til sine tidligere bemærkninger over kommunens oprindelige klage, hvor styrelsen særligt bemærkede, at Miljø- og Energiministeriet generelt prioriterer sikringen af kulturmiljøet højt, jf. regeringens kulturmiljøredegørelse fra 1995, og at begrebet kulturmiljø netop omfatter de elementer, som er indeholdt i denne sag - dvs. sammenhængen mellem landskab og kulturhistorie og de enkeltelementer, herunder bygninger, hvis bevaring og nærmeste omgivelser er afgørende for oplevelsen af området.

Sønderjyllands Amt har i brev af 21. juni 2001 meddelt, at amtet ikke har bemærkninger til klagerne.

Danmarks Naturfredningsforening har anført, at Skærbæk Kommune gentager de synspunkter, som kommunen har fremført på flere møder i fredningsnævnet, i forbindelse med Naturklagenævnets behandling af det afviste fredningsforslag og under fredningssagens fornyede behandling i fredningsnævnet. Foreningen skal derfor henholde sig til det tidligere fremførte, hvor foreningen fastholdt, at der er tale om et område, der indeholder betydelige landskabelige og kulturhistoriske værdier, som er truet af tilgroning og tilplantning og af bygningsændringer.

Det Regionale Faglige Kulturmiljøråd for Sønderjylland har blandt andet udtalt, at rådet generelt kan henholde sig til sine tidligere fremsendte bemærkninger, der dokumenterer områdets klare og ubestridelige kulturmiljømæssige værdier. Dog skal det understreges, at en af områdets væsentlige kvaliteter er samspillet mellem naturen og bygnin-

gerne i området, idet der her ligger en væsentlig dokumentation af vidnesbyrd om befolkningens brug af den særegne natur i det ældre landbosamfund på Rømø.

Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur har fundet det nødvendigt for opretholdelsen af kulturværdierne i området, at der gennemføres en fredning, som fastlagt i fredningskendelsen.

Hans Jørgen Petersen, ejer af matr.nr. 212, har erklæret sig fuldt ud tilfreds med den afsagte fredningskendelse og ønsker den stadfæstet.

Aksel Skov, ejer af matr.nr. 675, har henstillet, at fredningen gennemføres.

Aabenraa Antikvitetshandel, v/Hans Jørgen Petersen, ejer af matr.nr. 63, har erklæret sig fuldt ud tilfreds med den afsagte fredningskendelse og ønsker den stadfæstet.

Hanne og Jørgen Hobolth, ejer af matr.nr. 104 og 202, har meddelt, at de går ind for fredningen.

Thomas, Jan og Christian MC. I Schmidt, ejer af matr.nr. 126, har meddelt, at de er enige i den foretagne fredning.

H.M.Jebsen, ejer af matr.nr. 5 og 75, har meddelt at være indforstået med fredningen.

M.Jebsen Fonden, ejer af matr.nr. 1395, 1489, 43, 584, 1255 og 511, har meddelt at være indforstået med fredningen.

Henning Gudmann Carlsen, ejer af matr.nr. 117, har meddelt, at han fuldt ud kan tiltræde fredningen.

En lodsejer udenfor fredningsområdet har anmodet Naturklagenævnet om at medtage hans ejendom matr.nr. 59 m. fl. Kirkeby, Rømø, i fredningen. Ejendommen er på ca. 1,2 ha klithede, og rummer blandt andet en række miniaturemarker i klitdale - "skummede agre". På ejendommen ligger et kådnerhus fra 1730, der er registreret i rapporten om bevaringsværdige huse på Rømø. Ejendommen ligger i et byplanlagt sommerhusområde sydøst for Vesterhede-fredningen og kan i henhold til byplanvedtægten udstykkes i to grunde á 2.500 m². Ejeren er ikke interesseret i at udstykke, og vil være tilbageholdende med sit eventuelle erstatningskrav som følge af en fredning.

Danmarks Naturfredningsforening har besigtiget ejendommen og finder området fredningsværdigt. Foreningen anbefaler, at ejendommen fredes.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde, har deltaget 7 af Naturklagenævnets 12 medlemmer: Inger Vaaben (formand), Bent Hindrup Andersen, Peter Christensen, Leif Hermann, Ebbe Kalnæs, Jens Steffensen og Poul Søgaard.

Naturklagenævnet kan tiltræde, at der gennemføres fredning efter naturbeskyttelseslovens kapitel 6 til sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Nævnet finder, at der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for ved en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan.

Naturklagenævnet er ikke enig med kommunen i, at fredning er i strid med planloven eller naturbeskyttelsesloven. Bestemmelsen i planlovens § 5b, stk. 1, nr. 3, er således ikke til hinder for, at et ubebygget sommerhusområde inddrages under fredning, hvorefter det ikke kan udnyttes til sommerhusbebyggelse. Arealer, der gennem planlægning er udlagt til sommerhusområde, kan fredes efter reglerne i naturbeskyttelsesloven på samme måde, som arealer i byzone og landzone kan fredes. Da ejerne af arealerne i planlagte sommerhusområder i modsætning til arealer i landzone kan have en byggeret i overensstemmelse med lokalplanen, vil en fredning, hvorved byggeretten bortfalder, ofte give ejeren ret til en erstatning af en betragtelig størrelse.

Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer giver hjemmel for miljøministeren - i dag kulturministeren - til at frede enkeltbygninger og deres umiddelbare omgivelser, i det omfang den enkelte bygning er af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi, og de umiddelbare omgivelser er en del af den beskyttelsesværdige helhed. Bygningsfredning gennemføres således kun for landets mest værdifulde bygninger og i begrænset omfang kun for de umiddelbare omgi-

velser, der af bygherren er planlagt som et led af det totale synsindtryk af bygningen.

Fredning efter Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer kan derfor hverken sikre det karakteristiske bebyggelsesmønstre med få og spredt beliggende huse eller samspillet mellem egnstypiske, bevaringsværdige bygninger og det åbne land.

Natur- og bygningsmæssige helheder, der ønskes bevaret, må sikres gennem naturbeskyttelsesloven og planloven - enten ved bevarende lokalplaner efter planlovens bestemmelser eller, som det hidtil har været tilfældet, i forbindelse med naturfredninger efter naturbeskyttelsesloven.

Bygningsfredningsloven og naturbeskyttelsesloven, der i deres oprindelige former begge blev vedtaget omkring 1918 til beskyttelse af landets væsentlige natur- og bygningsværdier, er således ikke modsætninger, men er sammen med planloven i dag de vigtigste redskaber til sikring af landets kulturmiljøer.

Flertallet kan tiltræde den afgrænsning af fredningsområdet, som fredningsnævnet har fastlagt, herunder med inddragelse af ejendommene matr.nr. 53 og 668 og den fredede udsigtshøj Stagebjerg. Et medlem (Ebbe Kalnæs) ønsker ikke, at de arealer, der er udlagt til sommerhusområde, medtages. (Kortbilag 1).

Nævnet kan tiltræde fredningens indhold, som fastsat af fredningsnævnet, dog med følgende ændringer og bemærkninger:

Naturklagenævnet har drøftet, hvorvidt økologisk drift med frilandssvin skulle være tilladt på landbrugsarealerne. Et flertal har imidlertid fundet, at en sådan drift ikke vil være forenelig med fredningens formål om at fastholde og sikre det historiske landskab, herunder samspillet mellem de åbne hedearealer og de egnskarakteristiske huse. Frilandssvin slider på den tynde grønsvær. Den underliggende sandmuld vil herved komme til syne med en vis risiko for sandflugt. Svinenes småskure vil dominere landskabet på en uheldig måde. Et medlem (Bent Hindrup Andersen) ønsker at ændre fredningskendelsens § 3 og tillade frilandssvin på landbrugsarealerne.

Fredningskendelsens § 7 ændres, således at det bliver muligt at forynge og erstatte eksisterende levende hegn og bevoksninger med hjemmehørende træ- og buskarter. Ændringen er foretaget i samråd med Skov- og

Naturstyrelsen og tillader, at der kan anvendes bl.a. skovfyr som hjælpe- eller ammetræ ved frembringelse af løvtræsbeplantning.

Nævnet kan tiltræde, at der efter ønske fra Skov- og Naturstyrelsen indsættes en ny § 8 om hegning og offentlighedens adgang til udyrkede arealer, stier og veje i fredningsområdet efter naturbeskyttelseslovens almindelige regler.

Fredningsservitutten om Rømhø Kirkes omgivelser, som er ophævet ved fredningsnævnets afgørelse, fastholdes, da servitutten vedrører arealer såvel inden for som uden for Vesterhede-fredningen.

Naturklagenævnet kan ikke tiltræde anmodningen fra ejeren af matr.nr. 12 (Leif Møller) om, at ejendommen slettes som et bevaringsværdigt hus af fredningsbestemmelsens § 6. Naturklagenævnet finder ligesom fredningsnævnet, at huset trods det oplyste om bygningsændringer fortsat ved sin beliggenhed, sin udformning og hele bebyggelseskarakter, er egnstypisk, og at det som et sådant - sammen med de øvrige egnstypiske huse i området - er med til at formidle områdets landskabelige og kulturhistoriske værdier. Ved at udtage huset af fredningsbestemmelsen i § 6, vil der være risiko for, at huset i fremtiden - med en eventuel ny ejer - vil undergå ændringer i byggestil, materialer og farver, som ikke stemmer med traditionen på Rømhø, hvilket vil være til skade for helheden.

På baggrund af henvendelsen fra ejeren af matr.nr. 59 har Naturklagenævnet korresponderet med denne om betingelserne for en inddragelse af ejendommen under fredningen og har yderligere kontaktet naboejendommen med henblik på en eventuel inddragelse også af denne ejendom. Korrespondancen har ikke ført til en positiv tilkendegivelse fra ejerne, hvorfor ejendommene ikke er medtaget.

Idet fredningsnævnets afgørelse af 5. marts 2001 ophæves, fastsætter Naturklagenævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 38 herefter følgende fredningsbestemmelser for det ca. 138 ha store område, som er afgrænset på det kort, der hører til Naturklagenævnets afgørelse (fredningskortet), og som helt eller delvist omfatter de på vedhæftede matrikelfortegnelse anførte ejendomme:

Fredningsbestemmelser:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,
at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,
at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3. Arealanvendelsen

- A. De dyrkede arealer må udnyttes som hidtil. Der kan uanset fredningen foretages sædvanlig landbrugsmæssig drift, herunder omlægning. Der må dog ikke anlægges juletræs- eller pyntegrøntskulturer, etableres nye læhegn eller foretages anden tilplantning med træer og buske, jf. dog § 7. Der må ikke oprettes pelsdyr- eller fjerkræfarme, hjortefarme, drivhusgartnerier eller lignende, eller holdes frilandssvin.
- B. Udyrkede arealer som hede- og klitarealer samt arealer, der ikke tidligere har været dyrket, må ikke opdyrkes, gødskes eller sprøjtes, ligesom der ikke må foretages beplantning.
- C. Affald, udrangerede maskiner eller lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på arealerne.

§ 4 Idrætsanlæg

Der må ikke etableres idrætsanlæg og andre anlæg til fritidsaktiviteter eller lignende. Der må ikke opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende, jf. dog § 8.

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger. Det er tilladt at grave græstørv til tagrygning. På landbrugsjorder må der graves vandhuller til kreaturer, dog ikke på arealer der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper.

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o.l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse.

For de på matr.nr. 115, matr.nr. 212, matr.nr. 74, matr.nr. 184, matr.nr. 15, matr.nr. 675, matr.nr.63, matr.nr.449, matr.nr. 12, matr.nr.104, matr.nr.126, matr.nr. 5, matr.nr.75, matr.nr. 43, matr.nr. 117, matr.nr. 36, matr.nr. 23, matr.nr. 112, matr.nr. 26, matr.nr. 3 og matr.nr. 53 beliggende egnstypiske eller fredede huse gælder følgende særlige bestemmelser:

De eksisterende bygninger skal bevares i de farver, som stemmer med traditionen på Rømhø, nemlig røde mursten, mørkerødt (Rømhørdt) eller hvidt. Stråtakte huse skal forblive takket med strå, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

Husene skal så vidt muligt bevares synlige for offentligheden, jf. dog § 7. Bygninger må ikke nedrives uden fredningsnævnets godkendelse. Tilbygninger skal opføres i samme stil som de huse, de bygges til, både med hensyn til byggestil, materialer og farver.

§ 7. Beplantning m.v.

Eksisterende læplantning og -hegn kan bevares og må kun forynges eller erstattes med hjemmehørende træer og buskarter, jf. den til enhver tid eksisterende liste over hjemmehørende arter, som udarbejdes af Skov- og Naturstyrelsen.

Yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter kan ske i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse. Sådanne tilplantninger ved de i § 6 nævnte egnstypiske eller fredede huse, bort-

set fra beplantningen på matr.nr. 115, kan dog kun ske efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 8. Hegning og offentlighedens adgang

Der må ikke opsættes hegn bortset fra sædvanligt landbrugshegn og hegn omkring husene, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Hegning ved de i § 6 særligt nævnte huse kræver dog fredningsnævnets godkendelse.

Offentligheden har adgang til de udyrkede arealer og til veje og stier i området i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens bestemmelser herom, jf. naturbeskyttelseslovens §§ 24 og 26.

§ 9. Naturpleje og naturgenopretning

Til opfyldelse af fredningens formål udarbejder Sønderjyllands Amt en plejeplan. I plejeplanen bør sikres, at indsigten til og udsigten fra Stagebjerg forbedres og bevares.

Amtet har ret til uden udgift for vedkommende ejer at foretage naturpleje og naturgenopretning f.eks. ved afgræsning, fjernelse af selvsåning og tilgroning af siv, træer, buske og andre vækster. Forinden naturpleje eller naturgenopretning foretages, skal amtet forhandle med ejeren.

Såfremt der ikke opnås enighed om foranstaltningerne, skal spørgsmålet forelægges fredningsnævnet. En ejer har ret til inden for en af amtet fastsat frist og for egen regning at udføre en plejeforanstaltning, som amtet ønsker foretaget. Der henvises til de til enhver tid gældende bestemmelser om pleje af fredede arealer, for tiden Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 837 af 4. september 2000.

Såfremt foranstaltninger fastsat efter denne bestemmelse medfører tab for lodsejerne, kan spørgsmålet om erstatningsfastsættelse indbringes for fredningsnævnet.

§ 10. Dispensationer

Dispensationer fra bestemmelserne i §§ 1 - 8 (incl.) kan meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål.

§ 11. Ophævelse af ældre fredninger

Fredningsdeklaration af 9. juli 1940 vedrørende fredning af udsigtshø-
jen Stagebjerg ophæves. 0757.00 ophevet

På Naturklagenævnets vegne

Inger Vaaben
Inger Vaaben

Fortegnelse over matrikelnumre der helt eller delvist er omfattet af
Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 :

Kirkeby, Rømø, Skærbæk Kommune: 3, 5, 12, 14, 15, 23, 26, 36, 38, 43,
53, 61, 63, 74, 75, 78, 86, 100, 104, 112, 115, 117, 119, 124, 126,
142, 143, 163, 164, 184, 202, 212, 218, 325, 382, 430, 448, 449, 455,
464, 487, 511, 584, 658, 668, 669, 670, 671, 675, 945, 1033, 1255,
1395, 1462, 1489, 1610, 1611, 1629, 1630, 1631 og 1632.

Naturklagenævnets afgørelse
af 28. juni 2002
vedrørende erstatning i anledning af fredning af
Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby - i
Skærbæk Kommune, Sønderjyllands Amt.
(sag nr.97-111/500-0004).

Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt har den 5. marts 2001 truffet afgørelse om erstatning i anledning af den samtidig besluttede fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby - i Skærbæk Kommune.

Erstatning er tilkendt 41 lodsejere med et beløb på 1.128.000 kr. Heraf er 1.000.000 kr. tilkendt en enkelt lodsejer for mistet mulighed for udstykning og salg af et 8,9 ha ubebygget sommerhusområde, der i følge lokalplanen for området kunne udstykkes i ca. 30 sommerhusgrunde á 1.500 m².

Fredningsnævnets erstatningsafgørelse er i henhold til naturbeskyttelseslovens § 42 forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse og er samtidig påklaget til Naturklagenævnet af 15 lodsejere.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnets samlede tilkendte erstatning andrager 1.128.000 kr.

Fredningsnævnet har fastsat en grundtakst på 1.500 kr. pr. ha.

Mindsteerstatningen fastsættes til 1.500 kr.

a. For de arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper (ca. 69 ha) er der ikke tilkendt grundtakst.

b. De arealer, der er i landbrugsmæssig drift (ca. 46 ha), må som udgangspunkt benyttes som hidtil. De indskrænkninger, som fredningen gør med hensyn til arealernes anvendelse, findes i forhold til de driftsformer, der kan forventes på stedet, at være så begrænsede, at nævnet ikke har fundet grundlag for at tilkende tillæg til grundtaksten.

c. For de fem ejendomme, hvorpå der hviler fredningsdeklarationer efter bygningsfredningsloven, har nævnet ikke tilkendt yderligere erstatning, idet fredningskendelsen ikke pålægger forpligtelser, der berettiger hertil.

d. For de øvrige 15 huse, der i kendelsens § 6 benævnes egnstypiske, medfører fredningen en forpligtelse med hensyn til vedligeholdelse og krav til eventuelle nye tilbygninger, som kan indebære øgede udgifter i forhold til den vedligeholdelse/tilbygning, som ejeren havde påregnet. På den anden side finder nævnet, at disse huse på grund af deres særegne karakter og beliggenhed i betydelig grad har karakter af liebhaverejendomme, og at en vedligeholdelse i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne fastholder denne karakter. Dette medfører efter fredningsnævnets opfattelse, at udgifterne opvejes af en sikring/forøgelse af handelsværdien, hvorfor nævnet ikke har fundet, at der kan tilkendes erstatning for bestemmelsen om, at fredningsnævnet skal godkende valg af materialer og farver ved ændring af bygningernes udvendige fremtræden.

e. Fredningsnævnet har tillagt sædvanlig erstatning vedrørende lb.nr. 4 - Strukturdirektoratet. Der er ikke i øvrigt tillagt offentlige myndigheder erstatning.

f. For så vidt angår lb.nr. 28 - Michael Jebsen Fonden - for hvilken ejendom, der forud for fredningen er indgået et forlig mellem ejeren og Skov- og Naturstyrelsen om erstatning på 1.000.000 kr. - 1. mio. kr. -, finder Fredningsnævnet, at en erstatning for mistet mulighed for udstykning og salg af grunde til sommerhuse ikke kan antages at være mindre end aftalt i forliget, hvorfor dette beløb lægges til grund for erstatningsfastsættelsen.

Erstatningen fordeles mellem stat og amt i forholdet 75 % - 25%.

Klager over fredningsnævnets erstatningsfastsættelse

3 lodsejere (lb.nr. 20, 21 og 31) har i særskilte breve påklaget erstatningsfastsættelsen.

Katrine Ussing, ejer af matr.nr. 448 og 449 (lb.nr. 20) er utilfreds med erstatningssummens størrelse på 1900 kr. Det anføres, at fredede ejendomme er vanskeligere at sælge, da der stilles større krav til vedligeholdelse af stedet. F.eks. kan kravet om stråtag vise sig at være uoverkommeligt økonomisk set. Klageren har bebudet at ville fremsætte erstatningskrav men har herefter ikke fremsat noget krav.

Leif Jensen Møller og Ulla Møller, ejer af matr.nr. 12 (lb.nr. 21) finder fredningsnævnets erstatningsfastsættelse urimelig lav og begrundelsen grotesk, da fredningen vil medføre øgede løbende vedligeholdelsesudgifter. Klageren har fremsat et totalkrav på 1.918.800 kr., som fordeler sig med 85.000 kr. til en planlagt tilbygning, med 1.233.800 kr. i kapitaliseret kompensation for fredningsbestemmelserne og med 600.000 kr. for den generelle værdiforringelse af ejendommen, som begrundes i forskellen i ejendomsvurdering af fredede og bevaringsværdige huse.

Oluf S. Kristensen, ejer af matr.nr. 38 (lb.nr. 31) finder ikke, at erstatningen står mål med de gener, som fredningen forvolder. Ejendommen vil efter klagers opfattelse tabe 110.000 kr. i værdi, som klager ønsker kompensation for samt fuld erstatning for fordyrelsen af en planlagt udskiftning af et redskabsskur med en maskinhal.

11 lodsejere (lb.nr. 2, 3, 9, 11, 12, 14, 39, 40, 42, 60 og 61), der har erklæret at være imod fredning af Vesterhede, har ikke fremsat særskilte erstatningskrav. En lodsejer (lb.nr. 32/38) påklager nævnets afgørelse med hensyn til erstatning uden at fremsætte særskilt erstatningskrav.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde, har deltaget 7 af Naturklagenævnets 12 medlemmer: Inger Vaaben (formand), Bent Hindrup Andersen, Peter Christensen, Leif Hermann, Ebbe Kalnæs, Jens Steffensen og Poul Søgaard.

Ved anden afgørelse af dags dato har Naturklagenævnet tiltrådt, at fredningen af området Vesterhede gennemføres efter naturbeskyttelseslovens kaptitel 6 med den afgrænsning, som fredningsnævnet har bestemt og med nogle få ændringer af de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnet har fastsat.

Erstatning i anledning af fredning fastsættes til et beløb, der modsvarede nedgangen i de enkelte ejendommers handelsværdi, der skyldes de ved fredningen pålagte begrænsninger i rådigheden, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1.

Naturklagenævnet kan tiltræde de af fredningsnævnet i afgørelse af 5. marts 2001 anførte principper for tilkendelse af erstatning, herunder at grundtaksten fastsættes til 1.500 kr. pr. ha. Naturklagenævnet har dog overvejet muligheden af at give et tillæg til grundtaksten på 1.500 kr. for fredning af landbrugsarealerne, ud fra en betragtning om, at fredningen afskærer ejerne fra en økonomisk rentabel landbrugsdrift med eksempelvis økologiske frilandssvin. Naturklagenævnet mener ikke, at der er grundlag for at tilkende et tillæg til grundtaksten på 1.500 kr.

Nævnet har herved lagt til grund, at arealerne ikke er egnede til økologisk drift med frilandssvin, idet svinene ved deres adfærd vil ødelægge den tynde grønsvar og således væsentlig forringe arealernes værdi. Nævnet finder derfor ikke, at fredningsbestemmelserne på længere sigt afskærer ejerne af landbrugsarealerne fra en økonomisk rentabel drift.

Naturklagenævnet har overvejet, om ejere af ejendomme, der er omfattet af bestemmelserne om, at fredningsnævnet skal godkende ændringer af bygningernes ydre fremtræden, bliver påført et formuetab som følge af fredningen. Hvis dette var tilfældet ville censurbestemmelserne udløse en erstatning udover det tilkendte mindstebeløb.

I nævnets overvejelser er der lagt vægt på, at reparationer og ombygninger i nogle tilfælde kan blive en del dyrere at gennemføre, end tilfældet ville have været uden fredningsnævnets forhåndsgodkendelse, idet ejerne af de berørte ejendomme i enkelte tilfælde ikke vil have mulighed for at anvende materialer som f.eks. bølgeblik eller præfabrikerede carporte, da fredningsnævnet ud fra æstetiske hensyn må antages at stille krav om, at der anvendes byggematerialer, som er almindeligt forekommende i området. Naturklagenævnet er af den opfattelse, at bestemmelsen beskytter de enkelte ejere mod en ændring af områdets enestående præg, og at potentielle købere af ejendomme i dette område må formodes at lægge afgørende vægt på, at områdets særegne karakter og præg vil kunne bevares uden forstyrrende fremmedelementer. Efter nævnets opfattelse er området i sin nuværende form særdeles attraktivt. Selv mindre afvigelser fra den eksisterende byggestil vil kunne medføre, at handelsværdien af de enkelte ejendomme ville falde. Den kompetence, der er tillagt fredningsnævnet, sikrer imidlertid, at

der ikke sker uønskede ændringer, og at værdien af de enkelte ejendomme derfor også sikres ved den gennemførte fredning. Det er nævnets opfattelse, at bygningsændringer, der gennemføres i overensstemmelse med de nugældende fredningsbestemmelser, i langt højere grad end tilfældige bygningsændringer vil virke værdiforøgende, og at der også af denne grund ikke vil kunne påvises et formuetab som følge af fredningsmyndighedernes tildelte kompetence.

Endvidere har nævnet drøftet om fredningsbestemmelserne skaber grundlag for en større mindsteerstatning end de 1.500 kr., som fredningsnævnet tildeler de grundejere, der ikke på særligt grundlag har krav på erstatning. Nævnet har imidlertid også her fundet, at fredningen ikke er værdiforringende for ejerne, men at fredningen snarere er med til at give hele området et "løft", således at der på længere sigt vil være tale om en værdiforøgelse. På den baggrund tiltræder Naturklagenævnet fredningsnævnets fastsættelse af mindsteerstatningen på 1.500 kr., idet Strukturdirektoratet dog som offentlig myndighed ikke tilkendes nogen mindsteerstatning.

Nævnet kan derfor tiltræde fredningsnævnets afvisning af erstatningskravet på 1.918.800 kr. fra Leif Jensen Møller og Ulla Møller for værdiforringelse af ejendommen, idet de fastsatte fredningsbestemmelser på baggrund af de anførte principper for tilkendelse af erstatning ikke vurderes at påvirke ejendommens handelsværdi.

Nævnet kan ligeledes tiltræde, at erstatningskravet fra Oluf S. Kristensen på 110.000 kr. afvises, da de fastsatte fredningsbestemmelser på baggrund af de anførte principper for tilkendelse af erstatning ikke vurderes at påvirke ejendommens handelsværdi.

Fredningsnævnets erstatningsafgørelse ophæves og Naturklagenævnet fastsætter erstatningsbeløbene (oprundet til hele hundrede) således, idet bemærkes, at matr.nr.e alle er omfattet af ejerlav Kirkeby, Rømø, samt at arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er anført i parentes:

Lb.nr. 1, Rømø Menighedsråd

Del af matr.nr. 143	20,10 ha (14,47)	
Grundtakst 5,63 ha á 1500,00 kr.		8.445 kr.
Del af matr.nr. 142 § 3	0,20 ha (0,20)	0 kr.
Del af matr.nr. 430	0,03 ha (0,02)	
Grundtakst 0,01 ha á 1500,00 kr.		<u>15 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>8.500 kr.</u>

Lb.nr. 2, Jan og Bodil Duhn

matr.nr. 1033 § 3	4,80 ha (4,80)	0 kr.
matr.nr. 115	3,20 ha	
Grundtakst 3,20 ha á 1500,00 kr.		<u>4.800 kr.</u>
		<u>4.800 kr.</u>

Lb.nr. 3, Thora Nicoline Hansen

matr.nr. 86 § 3	2,70 ha (2,70)	0 kr.
Del af matr.nr. 78	1,70 ha (0,05)	
Grundtakst 1,65 ha á 1500,00 kr.		<u>2.475 kr.</u>
Afrundet i alt.		<u>2.500 kr.</u>

Lb.nr. 4, Strukturdirektoratet

matr.nr. 1611	5,20 ha (5,07)	0 kr.
matr.nr. 669	5,50 ha (4,64)	0 kr.
matr.nr. 658	0,40 ha (0,40)	0 kr.

Lb.nr. 5, Hans J. F. Petersen

matr.nr. 212	1,90 ha (0,42)	
Grundtakst 1,48 ha á 1500,00 kr.		2.220 kr.
Afrundet i alt		<u>2.300 kr.</u>

Lb.nr. 6, Doris Rosenkilde List og Karl Martin List

matr.nr. 74	3,90 (3,23)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 7, Skærbæk Kommune

matr.nr. 184	0,10 ha	0 kr.
--------------	---------	-------

Lb.nr. 8, Mona Kruse Bernbom

matr.nr. 464	0,30 ha (0,04)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 9, Ellen Richmers

matr.nr. 15	2,90 ha (2,51)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 10, Boet efter Aksel Skov

matr.nr. 675	2,20 ha (1,80)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 11, Hans Erik Lilliendahl Lindholm

matr.nr. 119	1,40 ha (0,93)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 12, Inge Marie Schmidt og Lilli Nicoline Nielsen

matr.nr. 1462	2,80 ha (1,71)	
Grundtakst 1,09 ha á 1500 kr.		1.635 kr.
Afrundet i alt		<u>1.700 kr.</u>

Lb.nr. 13, J.A. Clausen og Ove Gunnar Clausen

Del af matr.nr. 325	0,40 ha (0,30)	
matr.nr. 455	0,06 ha (0,06)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 14, Christian Ganzel Krog

matr.nr. 1631	1,70 ha (0,49)	
Grundtakst 1,21 ha á 1500,00 kr.		1.815 kr.
matr.nr. 1632	0,40 ha (0,39)	
Grundtakst 0,01 ha á 1500,00 kr.		15 kr.
matr.nr. 1630	5,30 ha (0,06)	
Grundtakst 5,24 ha á 1500,00 kr.		7.860 kr.

matr.nr. 1629	1,80 ha (0,82)	
Grundtakst 0,98 ha á 1500,00 kr.		<u>1.470 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>11.200 kr.</u>

Lb.nr. 15, Louise Marie A. Petersen

Del af matr.nr. 100	0,60 ha (0,56)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 16, Kristel Marie Thomsen

matr.nr. 787	0,40 ha (0,05)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 17, Anne Kämper

matr.nr. 670	0,40 ha (0,11)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 18, Matthias Jessen

matr.nr. 671	0,40 ha (0,17)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 19, Aabenraa Antikvitetshandel, ved Hans J. Petersen A/S

matr.nr. 63	1,60 ha (0,94)	
Mindsteerstatning		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 20, Katrine Ussing

matr.nr. 448	1,20 ha (1,09)	
Grundtakst 0,11 ha á 1500,00 kr.		165 kr.
matr.nr. 449 grundtakst	1,10 ha	<u>1.650 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>1.900 kr.</u>

Lb.nr. 21, Leif Jensen Møller og Ulla Møller

matr.nr. 12	5,40 ha (0,38)	
Grundtakst 5,02 ha á 1500,00 kr.		7.530 kr.
Afrundet i alt		<u>7.600 kr.</u>

Lb.nr. 22, Ulla Hoydal

Del af matr.nr. 124	1,80 ha	
Grundtakst 1,80 ha á 1500,00 kr.		<u>2.700 kr.</u>

Lb.nr. 23, Jørgen Hobolth

matr.nr. 104	1,30 ha (0,50)	
Grundtakst 0,80 ha á 1500,00 kr.		1.200 kr.
matr.nr. 202	0,40 ha (0,13)	
Grundtakst 0,27 ha á 1500,00 kr.		<u>405 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>1.700 kr.</u>

Lb.nr. 24, Thomas, Jan og Christian Mc. I. Schmidt

matr.nr. 126	2,20 ha (1,98)	
Mindsteerstatning i alt		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 25, Thora Nicoline Hansen

matr.nr. 163	0,40 ha (0,33)	
Mindsteerstatning i alt		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 26, Rosemarie Kristensen

Del af matr.nr. 382	19,90 ha (1,51)	
Grundtakst 18,39 ha á 1500,00 kr.		<u>27.585 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>27.600 kr.</u>

Lb.nr. 27, H.M. Jebsen

matr.nr. 5	0,80 ha (0,35)	
Grundtakst 0,45 ha á 1500,00 kr.		675 kr.
matr.nr. 75	0,70 ha	
Grundtakst 0,70 ha á 1500,00 kr.		<u>1.050 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>1.800 kr.</u>

Lb.nr. 28, Michael Jebsen Fonden

matr.nr. 1395, 1489, 43, 584 og		
matr.nr. 1255	8,60 ha	1.000.000 kr.
matr.nr. 511	0,30 ha	
Grundtakst 0,30 ha á 1500,00 kr.		<u>450 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>1.000.500 kr.</u>

Lb.nr. 29, Euro Caps Danmark, Aps

matr.nr. 61	1,40 ha	
Grundtakst 1,40 ha á 1500,00 kr.		<u>2.100 kr.</u>

Lb.nr. 30, Boet efter Henning Gudmann Carlsen

Del af matr.nr. 117	1,10 ha	
Grundtakst 1,10 ha á 1500,00 kr.		<u>1.650 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>1.700 kr.</u>

Lb.nr. 31, Oluf S. Kristensen og Angelika M. L. Flachmann

matr.nr. 38	1,60 ha	
Grundtakst 1,60 ha á 1500,00 kr.		<u>2.400 kr.</u>

Lb.nr. 32, Poul Flemming Jensen

matr.nr. 36	1,10 ha	
Grundtakst 1,10 ha á 1500,00 kr.		<u>1.650 kr.</u>
Afrundet i alt		<u>1.700 kr.</u>

Lb.nr. 38, Poul Flemming Jensen

matr.nr. 164	1,00 ha	
Grundtakst 1,00 ha á 1500,00 kr.		<u>1.500 kr.</u>

Lb.nr. 39 Steen Hansgaard Jensen

matr.nr. 23	3,00 ha	
Grundtakst 3,00 ha á 1500,00 kr.		<u>4.500 kr.</u>

Lb.nr. 40, Frida Marie Jørgensen

Del af matr.nr. 112 2,60 ha
 Grundtakst 2,60 ha á 1500,00 kr. 3.900 kr.

Lb.nr. 41, Nis Peter Jollmann, Carl Tæstesen og Kurt Czepluch

Del af matr.nr. 14 2,80 ha
 Grundtakst 2,80 ha á 1500,00 kr. 4.200 kr.

Lb.nr. 42, Per Petersen og Jonna Rasmussen

matr.nr. 26 0,60 ha
 Mindsteerstatning 1.500 kr.

Lb.nr. 43, Jørgen Kiel-Nielsen

matr.nr. 945 0,30 ha
 Mindsteerstatning 1.500 kr.

Lb.nr. 44, Hans Ulrik Hansen

matr.nr. 1610 0,20 ha
 Mindsteerstatning 1.500 kr.

Lb.nr. 45, Johanne Marie Hansen

Del af matr.nr. 3 1,80 ha
 Grundtakst 1,80 ha á 1500,00 kr. 2.700 kr.

Lb.nr. 53, Lindet Statsskovdistrikt

Del af matr.nr. 218 3,10 ha (0,58) 0 kr.

Lb.nr. 60, Jens Sørensen

matr.nr. 53 0,62 ha (0,14)
 Mindsteerstatning 1.500 kr.

Lb.nr. 61, Fin Sørensen

matr.nr. 668 0,86 ha (0,31)
 Mindsteerstatning 1.500 kr.

Den samlede erstatning andrager

1.126.500 kr.

De anførte beløb forrentes fra den 5. marts 2001 (datoen for fredningsnævnets afgørelse), og indtil erstatningen udbetales, med en årlig rente svarende til den til enhver tid gældende diskonto, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3.

Af den samlede erstatning på 1.128.000 kr. samt renter, udreder staten ved Miljøministeriet 75 % og Sønderjyllands Amt 25 %, jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Naturklagenævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålet kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen af de ejere, der har indbragt fredningsnævnets erstatningsafgørelse for Naturklagenævnet, eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan tilige påklages af Sønderjyllands Amt og Miljøministeriet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, Naturklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede.

Klage skal indgives skriftligt til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K., der videresender klagen til Taksationskommissionen.

På Naturklagenævnets vegne

Inger Vaaben
viceformand

FREDNINGSNÆVNET >

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, tlf. 73 42 41 21, fax. 74 42 41 23

Den 5. marts 2001 afsagde **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt** i

FR. 67/1996:

Fredning af "Vesterhede" - et areal syd for Rømø Kirkeby, Skærbæk kommune,

følgende

K E N D E L S E:

Ved skrivelse af 11. oktober 1996 rejste Danmarks Naturfredningsforening fredningssag for et areal syd for Rømø Kirkeby i Skærbæk kommune. Fredningsforslaget omfattede et areal på 184 ha, der kiler sig ind imellem fredede arealer midt på Rømø og fredningen af "Østerhede" samt de to statsplantager: Vråby plantage og Kirkeby plantage.

Ifølge fredningsforslaget indeholder området både betydelige naturværdier og kulturhistoriske meget værdifulde bygninger. Det har medvirket til, at området i dag er et helt enestående landskab af stor kulturhistorisk interesse. Det er i store træk uændret siden slutningen af 1700-tallet. En del henligger som hedestrækning, og noget benyttes fortsat landbrugsmæssigt som omdrift. Umiddelbart syd for kirken og præstegården benyttes et stort areal til græsning, medens arealet vest herfor er den eneste, større tilbageværende del af det oprindelige hedelandskab på Rømø Sønderland. Det er i øvrigt under tilgroning med fyr, der spredes fra de

omliggende plantager og de plantninger, der er foretaget i området.

I forslaget omtales videre de botaniske interesser, og det anføres, at et areal indenfor det foreslåede fredningsområde siden 1966 ved lokalplan har været udlagt til sommerhusområde.

Forslaget indeholder endvidere en beskrivelse af en række bevaringsværdige ejendomme, og det anføres, at en fredning vil kunne bevare det stærkt begrænsede område, hvor man endnu kan få et helhedsindtryk af Rømø's værdifulde natur og kulturhistoriske træk.

Om de planlægningsmæssige forhold er det oplyst, at hele Rømø i henhold til planloven er kystnærhedszone. Det af fredningsforslaget omfattede område er beliggende i landzone, bortset fra ovennævnte sommerhusområde. I Sønderjyllands Amts regionplan 1993-2004 betegnes Rømø's heder som sårbare. I Skov- og Naturstyrelsens handlingsplan for fredninger er området omtalt som et område af natur- og kulturhistorisk værdi, der er truet af tilplantning og etablering af anlæg til friluftsmål.

Fredningssagens behandling:

Fredningsforslaget er bekendtgjort i Statstidende den 31. oktober 1996 og i Jydske Vestkysten og Skærbæk Avis den 29. oktober 1996.

Der har været afholdt offentligt møde med lodsejerne og andre interesserede den 29. november 1996.

Fra Sønderjyllands Amt og Skærbæk kommunes side fandt man en fredning overflødig, da behovet kunne opfyldes ved en bevarende lokalplan. Såvel landbrugsarealer som sommerhusområdet burde udgå af en eventuel fredning. Også Skov- og Naturstyrelsen havde under hensyn til erstatningen visse betænkeligheder med hensyn til fredning af sommerhus-

områder og anførte, at der ikke var behov for yderligere bygningsfredninger. Styrelsen foreslog i stedet bestemmelse om bygningscensur. Flere lodsejere udtrykte støtte til fredningsforslaget, medens endnu flere lodsejere gav udtryk for modstand herimod.

Herefter har Danmarks Naturfredningsforening drøftet sagen med Skov- og Naturstyrelsen og Sønderjyllands Amt samt nogle af de berørte lodsejere.

Foreningen fremsendte ved skrivelse af 15. september 1999 et revideret fredningsforslag i form af en ændret grænsedragning af fredningen. Herefter udgik hele den sydlige del af fredningen med en stor del af landbrugsarealerne, ligesom nogle arealer i sommerhusområdet er udgået. Enkelte mindre arealer omkring kirken blev inddraget under forslaget, og den ændrede grænsedragning medførte, at 20 lodsejere med et samlet areal på 51 ha udgik.

Den del af sommerhusområdet, der er omfattet af lokalplanen, forblev indenfor fredningen, og under de ovenfor omtalte drøftelser blev der indgået forlig mellem Skov- og Naturstyrelsen og ejeren af det pågældende areal vedrørende erstatningen.

Der har været afholdt nyt offentligt møde med lodsejere og andre interesserede den 3. november 1999. Mødet har været bekendtgjort i Statstidende for 30. september 1999, i Jydske Vestkysten for 29. september 1999 og i Skærbæk Avis for 5. oktober 1999.

Sønderjyllands Amt, der ved en skrivelse af 14. oktober 1999 havde meddelt, at man fortsat ikke ønskede at stå som medsagsrejser, støttede under mødet fredningsforslaget og anførte, at hele Stagebjerg-fredningen burde inddrages under denne fredningssag.

Skærbæk kommune fastholdt indsigelser mod fredningsforslaget.

Skov- og Naturstyrelsen støttede forslaget og anførte, at en fredning i høj grad falder i tråd med den støtte af kulturmiljøer, som Miljøministeriet tilstræber. Styrelsen kunne tiltræde, at de offentligt ejede arealer indenfor Stagebjerg-fredningen medinddrages under denne fredning.

Den 20. december 1999 afsagde Fredningsnævnet kendelse, hvorefter fredningen ikke burde gennemføres. Nævnet kunne tilslutte sig Danmarks Naturfredningsforenings betragtninger om, at området indeholder betydelige landskabelige og kulturhistoriske værdier, og at samspillet mellem de landskabelige og bygningsmæssige værdier har et sådant særpræg, at en sikring heraf må tillægges betydelig vægt. Nævnet fandt imidlertid, at de begrænsninger i arealanvendelse m.v., der allerede er for området efter naturbeskyttelsesloven og planlovgivningen, bevirkede, at der ikke var behov for en fredning for at sikre de nævnte værdier.

Fredningsnævnets afgørelse blev påklaget til Naturklagenævnet af bl.a. Danmarks Naturfredningsforening og Skov- og Naturstyrelsen.

Naturklagenævnet traf afgørelse i sagen den 5. juli 2000 og bestemte, at fredningen skulle gennemføres og hjemviste sagen til fortsat behandling ved Fredningsnævnet. Naturklagenævnets flertal fandt, at områdets kulturhistoriske værdier, der er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer, bør sikres ved en fredning fremfor en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer. Flertallet fandt ikke, at en fredning som den foreslåede falder udenfor naturfredningsinstitutets rammer, da der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskabet, natur og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil. Naturklagenævnet lagde til grund, at fredningen vil få et indhold omtrent som angivet i fredningsforslaget, men angav visse nærmere forhold, der burde undersøges og præciseres, herunder fredningsgrænsen.

Ved skrivelse af 20. juli 2000 fremsendte Danmarks Naturfredningsforening bemærkninger til et nyt forslag, hvorunder ejendommene matr.nr. 668 og matr.nr. 53 Kirkeby, Rømø, inddrages under fredningen.

Der har været afholdt nyt offentligt møde med lodsejerne og andre interesserede den 18. september 2000. Mødet har været bekendtgjort i Statstidende for 9. august, i Jydske Vestkysten for 8. august og i Skærbæk Avis for 15. august 2000.

Under mødet har Danmarks Naturfredningsforening bl.a. redegjort for grænsedragningen for fredningen og fremlagt et revideret udkast til fredningsbestemmelser i lyset af de bemærkninger, der bl.a. fremkom under Naturklagenævnets behandling af sagen, og som fremgår af dette Nævns afgørelse.

De mødte havde lejlighed til at fremkomme med bemærkninger til fredningsbestemmelserne, og efter forhandlingsmødet besigtigede Nævnet påny området.

Nævnets stilling til fredningens indhold:

Efter Naturklagenævnets afgørelse bør der som ovenfor anført ske fredning.

Med hensyn til afgrænsningen af fredningen har der under forhandlingerne for Nævnet været enighed om, at det offentligt ejede areal indenfor Stagebjerg-fredningen (deklaration af 9. juli 1940, tinglyst den 24. september 1940) bør inddrages under denne fredningssag.

Under fredningssagen er et areal nord for Rømø Kirke inddraget. For at sikre kirkens frie beliggenhed er der lyst en kirkeomgivelsesfredning, hvorefter arealerne ikke må bebygges eller beplantes, således at udsigten til kirken ødelægges, og der må heller ikke opsættes skure, boder eller

lignende. I deklarationen er en bestemmelse for de arealer, der administreres af de kirkelige myndigheder. Her træffer Kirkeministeriet efter indhentelse af en erklæring fra Fredningsnævnet afgørelse om ny placering af bygninger. Menighedsrådet har erklæret sig indforstået med fredning af matr.nr. 430 og matr.nr. 143, for sidstnævnte dog undtagen den del, som er udlagt som landbrugsjord i Grammark-området.

Nævnet finder, at arealerne indenfor kirkeomgivelsesfredningen bør inddrages under denne sag.

Efter Naturklagenævnets behandling af sagen opstod spørgsmålet om, hvorvidt matr.nr. 668 og matr.nr. 53 bør omfattes af fredningen. Under hensyn til, at der på sidstnævnte ejendom ligger et bevaringsværdigt hus sammenholdt med fredningens intentioner og for at opnå en rimelig afgrænsning af fredningsområdet, finder Nævnet, at de pågældende ejendomme bør medinddrages under fredningen.

Det fredede område udgør herefter ca. 138 ha.

Der er i Nævnet enighed om, at der for fredningen må fastsættes fredningsbestemmelser i det væsentlige i overensstemmelse med det udkast, der blev fremlagt på mødet den 18. september 2000, og hvori de indsigelser, der var fremkommet på tidligere møder, var taget i betragtning. Endvidere har Nævnet taget de bemærkninger, der fremkom på det nævnte møde og besigtelsen efter mødet, i betragtning, herunder særligt vedrørende spørgsmålet om beplantning.

Fredningsbestemmelserne for området, der er vist på det kort, som hører til Fredningsnævnets kendelse, er herefter:

FREDNINGSBESTEMMELSER:

§ 1.

FREDNINGENS FORMÅL:

Fredningen har til formål

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse og

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres.

§ 2.

BEVARING AF OMRÅDET:

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3.

AREALANVENDELSEN:

A. De dyrkede arealer må udnyttes som hidtil. Der kan uanset fredningen foretages sædvanlig landbrugsmæssig drift, herunder omlægning. Der må dog ikke anlægges juletræs- eller pyntegrøntskulturer, etableres nye læhegn eller foretages anden tilplantning med træer og buske, se dog § 7. Der må ikke oprettes pelsdyr- eller fjerkræfarme, hjortefarme eller drivhusgartnerier o.l. eller holdes frilandssvin.

B. Udyrkede arealer:

Hede- og klitarealer samt arealer, der ikke tidligere har været dyrket, må ikke opdyrkes, gødskes eller sprøjtes, ligesom der ikke må foretages beplantning.

C. Affald m.v.

Der må ikke henkastes eller anbringes affald og udran-
gerede maskiner e.l.

§ 4.

Der må ikke etableres idrætsanlæg, andre anlæg til fritids-
aktiviteter e.l. Der må ikke opstilles vindmøller, master,
hegn e.l.

§ 5.

TERRÆNÆNDRINGER:

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken
foretages opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden,
planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af
diger. Det er tilladt at grave græstørv til tagrygning. På
landbrugsjorde må der graves vandhuller til kreaturer, dog
ikke på arealer der må anses som beskyttede naturtyper, jfr.
naturbeskyttelseslovens § 3.

§ 6.

BEBYGGELSE M.V.:

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Fredningsnævnet skal god-
kende opførelse af tilbygninger, udhuse, garager o.l.

For de på matr.nr. 115, matr.nr. 212, matr.nr. 74, matr.nr.
184, matr.nr. 15, matr.nr. 675, matr.nr. 63, matr.nr. 449,
matr.nr. 12, matr.nr. 104, matr.nr. 126, matr.nr. 5, matr.nr.
75, matr.nr. 43, matr.nr. 117, matr.nr. 36, matr.nr. 23, ma-
tr.nr. 112, matr.nr. 26, matr.nr. 3 og matr.nr. 53 beva-
ringsværdige eller fredede huse gælder følgende, særlige be-
stemmelser:

De skal så vidt muligt bevares synlige for offentligheden -

se dog § 7. Bygninger må ikke nedrives uden Fredningsnævnets godkendelse. Tilbygninger til disse huse skal opføres i samme stil som de huse, de bygges til, både med hensyn til byggestil og materialer og farver. De eksisterende bygninger skal bevares i de farver, som stemmer med traditionen på Rømø, nemlig røde mursten, mørkerødt (Rømø-rødt) eller hvidt. Stråtakte huse skal forblive tækket med strå, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

For matr.nr. 142, 143, 325, 430 og 455 gælder særligt, at byggeri ikke må hindre eller skæmme indsigten til Rømø kirke.

§ 7.

BEPLANTNING M.V.:

Eksisterende læplantning kan bevares, herunder den beplantning der omgiver matr.nr. 115. Der må kun ske yderligere tilplantninger med træer og buske, såfremt det sker i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Sådantilplantning ved de i § 6 særligt nævnte bevaringsværdige eller fredede huse kræver dog Fredningsnævnets godkendelse. Eksisterende levende hegn af nåletræer må kun fornyes ved underplantning med hjemmehørende løvtræer og buske. Der må ikke foretages beplantning, der hindrer eller hæmmer indsigten til Rømø kirke.

§ 8.

NATURPLEJE OG NATURGENOPRETNING:

Til opfyldelse af fredningens formål udarbejder Sønderjyllands Amtsråd en plejeplan. Amtsrådet har ret til uden udgift for vedkommende ejer at foretage naturpleje og naturgenopretning f.eks. ved afgræsning, fjernelse af selvsåning og tilgroning af siv, træer, buske og andre vækster. Forinden naturpleje eller naturgenopretning foretages, skal Amtsrådet forhandle med ejeren. Såfremt der ikke opnåes enighed om foranstaltningerne, skal spørgsmålet forelægges Fredningsnævnet.

I plejeplanen bør tilsikres, at indsigten til og udsigten fra Stagebjerg forbedres og bevares. Endvidere bør plejeplanen sikre indsigt til kirken fra nord.

Såfremt foranstaltninger fastsat efter denne bestemmelse medfører tab for lodsejerne, kan spørgsmålet om erstatningsfastsættelse indbringes for Fredningsnævnet.

§ 9.

DISPENSATIONER:

Dispensation fra bestemmelserne § 1-7 kan meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål.

§ 10.

OPHÆVELSE AF ÆLDRE FREDNINGER:

Følgende fredningsdeklARATIONER ophæves:

- 1) Deklaration af 9. juli 1940 vedrørende fredning af Stagebjerg,
- 2) Fredningsservitut om Rømø kirkes omgivelser, lyst den 13. februar 1956.

FORTEGNELSE OVER EJENDOMME, DER HELT ELLER DELVIST ER OMFATTET AF FREDNINGEN:

EJERLAV: KIRKEBY, RØMØ, SKÆRBÆK KOMMUNE.

Lb.nr.:	Matr.nr.:	Lodsejer:
1.	142, 143, og 430	Rømø Menighedsråd
2.	115 og 1033	Jan Duhn og Bodil Duhn
3.	86 og 78	Thora Nicoline Hansen
4.	1611, 669 og 658	Strukturdirektoratet
5.	212	Hans J. F. Petersen
6.	74	Doris Rosenkilde List og Karl List (ifgl. tingbogen: Peter Karl List)
7.	184	Skærbæk Kommune
8.	464	Mona Kruse Bernbom
9.	15	Ellen Rickmers
10.	675	Aksel Skov
11.	119	Hans Erik Lilliendahl
12.	1462	Inge Marie Schmidt og Lili N. Nielsen
13.	325 og 455	J. A. Clausen og Ove G. Clausen.
14.	1631, 1632, 1630 og 1629	Christian Gatzel Krog
15.	100	Loise Marie A. Petersen
16.	487	Kristel Marie Thomsen
17.	670	Anne Kämper
18.	671	Matthias Jessen
19.	63	Aabenraa Antikvitetshandel, Hans Jørgen Petersen A/S,
20.	448 og 449	Katrine Ussing
21.	12	Leif Jensen Møller og Ulla Møller
22.	124	Ulla Hoydal
23.	104 og 202	Jørgen Hobolth
24.	126	Thomas, Ian og Chr. Mc. I. Schmidt
25.	163	Thora Nicoline Hansen
26.	382	Rosemarie Kristensen, (iflg. tingbogen Ejvind Kristensen)

27.	5 og 75	Hans M. Jebsen
28.	1395, 1489, 43, 511, 584 og 1255	Michael Jebsen Fonden
29.	61	Euro Caps Danmark ApS
30.	117	Henning Gudmann Carlsen
31.	38	Oluf Stenrøjl Kristensen og Angelika M. L. Flachmann
32.	36	Poul Flemming Jensen
38.	164	Poul Flemming Jensen
39.	23	Sten Hansgaard Jensen
40.	112	Frida Marie Jørgensen
41.	14	Nis Peter Jollmann, Carl Tæstesen og Kurt Czepluch
42.	26	Per Petersen og Jonna Rasmussen
43.	945	Jørgen Kiel-Nielsen
44.	1610	Hans Ulrich Hansen
45.	3	Johanne Marie Jensen
53.	218	Lindet Statsskovdistrikt
60.	53	Jens Sørensen
61.	668	Fin Sørensen

Kendelsen vil være at tinglyse som servitut på de anførte ejendomme med prioritet forud for pantegæld og servitutter m.v.

Kendelsen skal i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 forelægges for Naturklagenævnet til efterprøvelse.

Efter naturbeskyttelseslovens § 43 kan Fredningsnævnets afgørelse påklages til Naturklagenævnet. Klageberettigede er ejere og brugere, visse statslige og kommunale myndigheder, organisationer m.v. som antages at have en væsentlig interesse i afgørelsen.

Den, der eventuelt ønsker indsigelser behandlet, skal selv skriftligt påklage kendelsen til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, inden 4 uger fra den dag,

kendelsen er offentligt bekendtgjort.

Efter naturbeskyttelseslovens § 88 skal søgsmål til prøvelse af afgørelse efter loven være anlagt inden 6 måneder efter den offentlige bekendtgørelse.

Med hensyn til de lodsejerne tilkomne erstatninger henvises til den samtidigt hermed afsagt kendelse om dette spørgsmål.

Helge Jensen

Claus Kejser

Thomas Lauritzen

/kb

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, tlf. 73 42 41 21, fax. 74 42 41 23

Den 5. marts 2001 afsagde **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt** i

FR 67/1996:

Fredning af "Vesterhede" - et areal syd for Rømø Kirkeby, Skærbæk kommune,

følgende

ERSTATNINGSKENDELSE:

Fredningsnævnet har samtidig hermed afsagt en kendelse, hvorefter "Vesterhede" - et areal syd for Rømø Kirkeby omfattende ca. 138 ha fredes.

Fredningsforslaget angik oprindeligt et areal på ca. 184 ha, men senere er et areal på ca. 51 ha udgået, medens et areal bl.a. omfattende de offentligt ejede arealer indenfor fredningen af "Stagebjerg" er blevet inddraget under sagen.

Den 20. december 1999 havde Fredningsnævnet afsagt kendelse om, at fredningen ikke burde gennemføres, men den 5. juli 2000 bestemte Naturklagenævnet, at der skulle ske fredning. Der blev afholdt et nyt offentligt møde med lodsejerne den 18. september 2000, og efter afslutningen af dette møde har Fredningsnævnet udarbejdet et udkast til fredningsbestemmelser. Dette har været sendt til lodsejerne, der herefter har haft mulighed for at fremsætte særskilte bemærkninger vedrørende erstatningskravene.

Nævnet har den 17. januar 2001 foretaget en yderligere besigtigelse.

Der er fremsendt følgende krav:

Lb.nr. 2:

Der kræves 1.000.000 kr. under henvisning til de betydelige vedligeholdelsesomkostninger for huset, som fredningsbestemmelserne vil medføre.

Lb.nr. 4:

Direktoratet for FødevarerErhverv påstår sig tillagt erstatning på linie med de private lodsejere, da arealet indgår i direktoratets midlertidige arealbeholdning.

Lb.nr. 9:

Der er fremsat et erstatningskrav på 1.500.000 kr. for forøgede vedligeholdelsesomkostninger, indskrænkninger i ejers råden samt for forringede salgsmuligheder og dermed lavere handelspris.

Lb.nr. 21:

Der kræves 1.918.000 kr. for nærmere opgjorte yderligere vedligeholdelsesomkostninger samt for forøgede udgifter til en planlagt tilbygning. I kravet er endvidere indeholdt et beløb for generel værdiforringelse som følge af fredningsbestemmelserne, ligesom der er krav udfra forsikrings- og skattemæssige forhold.

Lb.nr. 39:

Der er fremsat erstatningskrav på 1.000.000 kr.

Lb.nr. 42:

Erstatningskravet er opgjort til 710.000 kr., der skal dække nedgang i handelsværdi, forøgede udgifter til forestående udskriftning af vinduer og til reparation af tag (krav om stråtag) samt øgede udgifter til opførelse af garage m.v.

Lb.nr. 60:

Ved erstatningsfastsættelse ønskes taget hensyn til forøget vedligeholdelsesudgifter.

For så vidt angår **lb.nr. 28** bemærkes, at der mellem ejeren og Skov- og Naturstyrelsen er indgået forlig om erstatning for fredning af ejendommene matr.nr. 1395, 1489, 43, 584 og 1255

Kirkeby, Rømø.

Nævnet har fra Skærbæk Kommune indhentet oplysning om ejendomsvurderinger og om ejendommenes status som helårsbeboelse/sommerhus for så vidt angår de ejendomme, der særskilt er anført i fredningsbestemmelsernes § 6. Der fremgår heraf, at ejendommene **lb.nr. 5, 6, 9, 20, 21, 23, 24, 27, 28 og 32** har status som sommerhus.

På ejendommene **lb.nr. 7, 10, 24, 27 og 30** er tinglyst bevaringsdeklarationer i henhold til bygningsfredningslovgivningen.

På ejendommen **lb.nr. 2** er der den 12. marts 1981 tinglyst en deklaration, hvorefter det mellem sælger og den nuværende ejer er aftalt, at ejendommens udvendige udseende ikke må ændres.

Fredningsnævnets erstatningsfastsættelse:

Hele Rømø er i henhold til lov om planlægning omfattet af kystnærhedszonen og langt den største del af det fredede areal er omfattet af beskyttelseslinier i henhold til naturbeskyttelseslovens § 17 og § 19. Ca. 54 ha er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Hertil kommer, at arealerne omkring Rømø kirke ligger indenfor en kirkeomgivelsesfredning.

Nævnet finder, at fredningserstatning må fastsættes til beløb, der udligner de tab, som fredningen påfører de berørte ejere, og som kan antages at svare til den nedgang i ejendommens handelsværdi ved kontant betaling, som fredningen medfører.

Denne erstatning bør fastsættes ud fra en grundtakst på 1.500 kr. pr. ha. For de arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, må det antages, at den rådighedsindskrænkning, der i forvejen gælder ifølge loven, er af en sådan karakter, at der i overensstemmelse med praksis ikke er anledning til at tilkende den nævnte grundtakst for de pågældende arealer.

Med hensyn til de arealer, der er i landbrugsmæssig drift, bemærkes, at det af fredningskendelsens § 3 fremgår, at disse arealer som udgangspunkt må benyttes som hidtil. De indskrænkninger, som fredningen gør med hensyn til arealernes anvendelse, findes i forhold til de driftsformer, der kan forventes på stedet, at være så begrænsede, at der ikke er grundlag for at tilkende tillæg til grundtaksten.

Med hensyn til de i fredningskendelsens § 6 nævnte bevaringsværdige/fredede huse finder Nævnet for så vidt angår de huse, hvorpå der hviler deklarationer efter bygningsfredningslovgivningen, at fredningskendelsen ikke pålægger sådanne forpligtelser udover deklarationerne, at der bør tilkendes yderligere erstatning.

Nævnet finder, at den servitut, der er lyst på lb.nr. 2, på tilsvarende måde må afskære fra erstatning udover grundtaksten, hvorfor det fremsatte krav ikke kan imødekommes.

For de øvrige bygninger anført i fredningsbestemmelsernes § 6 bemærkes, at bestemmelsen medfører forpligtelser med hensyn til vedligeholdelse og krav til evt. nye tilbygninger, som kan indebærer øgede udgifter i forhold til den vedligeholdelse/nytilbygning, som ejeren havde påregnet. På den anden side må Nævnet tage i betragtning, at disse huse på grund af deres særegne karakter og beliggenhed i betydelig grad har karakter af liebhaverejendomme, og at en vedligeholdelse i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne fastholder denne karakter. Dette medfører efter Nævnets opfattelse, at udgifter dertil opvejes af en sikring/forøgelse af handelsværdien, hvorfor Nævnet ikke kan tilslutte sig de betragtninger, der er anført i forbindelse med de ovenfor nævnte erstatningskrav. Nævnet har heller ikke fundet, at der på andet grundlag kan tilkendes særskilt erstatning.

Efter praksis med hensyn til arealer af den pågældende art tillægges der sædvanlig erstatning vedrørende lb.nr. 4. Der tilkendes ikke iøvrigt offentlige myndigheder erstatning.

Med bemærkning at en erstatning for mistet mulighed for ud-

stykning og salg af grunde til sommerhuse ikke kan antages at være mindre end aftalt i det ovenfor omtalte forlig, lægges dette til grund ved erstatningsfastsættelsen.

Der er ikke fremkommet krav fra de lodsejere, hvis ejendomme oprindeligt var inddraget under fredningen, men senere udgik.

Mindsteerstatningen fastsættes til 1.500 kr.

Erstatningsbeløbene (oprundet) bliver herefter - idet bemærkes, at matr.nr.e alle er omfattet af ejerlav Kirkeby, Rømø, samt at arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er anført i parentes:

Lb.nr. 1, Rømø Menighedsråd,

del af matr.nr. 143	20,10 ha	(14,47)	8.445 kr.
del af matr.nr. 142	0,20 ha	(0,20)	0 kr.
del af matr.nr. 430	0,03 ha	(0,02)	<u>15 kr.</u>
			<u>8.500 kr.</u>

Lb.nr. 2, Jan og Bodil Duhn,

matr.nr. 1033	4,80 ha	(4,8)	0 kr.
matr.nr. 115	3,20 ha		<u>4.800 kr.</u>
			<u>4.800 kr.</u>

Lb.nr. 3, Thora Nicoline Hansen,

matr.nr. 86	2,70 ha	(2,70)	0 kr.
del af matr.nr. 78	1,70 ha	(0,05)	<u>2.475 kr.</u>
			<u>2.500 kr.</u>

Lb.nr. 4, Strukturdirektoratet,

matr.nr. 1611	5,20 ha	(5,07)	195 kr.
matr.nr. 669	5,50 ha	(4,64)	1.290 kr.
matr.nr. 658	0,40 ha	(0,40)	<u>0 kr.</u>
			1.500 kr.

Lb.nr. 5, Hans J. F. Petersen,

matr.nr. 212	1,90 ha	(0,42)	<u>2.300 kr.</u>
--------------	---------	--------	------------------

Lb.nr. 6, Doris Rosenkilde List og Karl Martin List,

matr.nr. 74 3,90 ha (3,23) 1.500 kr.

Lb.nr. 7, Skærbæk kommune,

matr.nr. 184 0,10 ha 0 kr.

Lb.nr. 8, Mona Kruse Bernbom,

matr.nr. 464 0,30 ha (0,04) 1.500 kr.

Lb.nr. 9, Ellen Rickmers,

matr.nr. 15 2,90 ha (2,51) 1.500 kr.

Lb.nr. 10, Aksel Skov,

matr.nr. 675 2,20 ha (1,80) 1.500 kr.

Lb.nr. 11, Hans Erik Lilliendahl Lindholm,

matr.nr. 119 1,40 ha (0,93) 1.500 kr.

Lb.nr. 12, Inge Marie Schmidt og Lilli Nicoline Nielsen,

matr.nr. 1462 2,80 ha (1,71) 1.700 kr.

Lb.nr. 13, J. A. Clausen og Ove Gunnar Clausen,

del af matr.nr. 325 0,40 ha (0,30) 150 kr.

matr.nr. 455 0,06 ha (0,06) 0 kr.

1.500 kr.

Lb.nr. 14, Christian Gatzel Krog,

matr.nr. 1631 1,70 ha (0,49) 1.815 kr.

matr.nr. 1632 0,40 ha (0,39) 15 kr.

matr.nr. 1630 5,30 ha (0,06) 7.860 kr.

matr.nr. 1629 1,80 ha (0,82) 1.470 kr.

11.200 kr.

Lb.nr. 15, Louise Marie A. Petersen,

del af matr.nr. 100 0,60 ha (0,56) 1.500 kr.

Lb.nr. 16, Kristel Marie Thomsen,

matr.nr. 487 0,40 ha (0,05) 1.500 kr.

Lb.nr. 17, Anne Kämper,

matr.nr. 670 0,40 ha (0,11) 1.500 kr.

Lb.nr. 18, Matthias Jessen,

matr.nr. 671 0,40 ha (0,17) 1.500 kr.

Lb.nr. 19, Aabenraa Antikvitetshandel,

matr.nr. 63 1,60 ha (0,94) 1.500 kr.

Lb.nr. 20, Katrine Ussing,

matr.nr. 448 1,20 ha (1,09) 165 kr.

matr.nr. 449 1,10 ha 1.650 kr.

1.900 kr.

Lb.nr. 21, Leif Jensen Møller og Ulla Møller,

matr.nr. 12 5,40 ha (0,38) 7.600 kr.

Lb.nr. 22, Ulla Hoydal,

del af matr.nr. 124 1,80 ha 2.700 kr.

Lb.nr. 23, Jørgen Hobolth,

matr.nr. 104 1,30 ha (0,50) 1.200 kr.

matr.nr. 202 0,40 ha (0,13) 405 kr.

1.700 kr.

Lb.nr. 24, Thomas, Ian og Chr. Mc.I. Schmidt,

matr.nr. 126 2,20 ha (1,98) 1.500 kr.

Lb.nr. 25, Thora Nicoline Hanse,

matr.nr. 163 0,40 ha (0,33) 1.500 kr.

Lb.nr. 26, Rosemarie Kristensen,

del af matr.nr. 382 19,90 ha (1,51) 27.600 kr.

Lb.nr. 27, H. M. Jebsen,

matr.nr. 5 0,80 ha (0,35) 675 kr.

matr.nr. 75 0,70 ha 1.050 kr.

1.800 kr.

Lb.nr. 28. Michael Jebsen Fonden

matr.nr. 1395, 1489, 43, 584 og

matr.nr. 1255 8,60 ha forlig 1.000.000 kr.

matr.nr. 511 0,30 ha 450 kr.

1.000.500 kr.

Lb.nr. 29, Euro Caps Danmark ApS,

matr.nr. 61 1,40 ha 2.100 kr.

Lb.nr. 30, Hening Gudmann Karlsen,

del af matr.nr. 117 1,10 ha 1.700 kr.

Lb.nr. 31, Oluf S. Kristensen og Angelika M. L. Flachmann,

matr.nr. 38 1,60 ha 2.400 kr.

Lb.nr. 32, Poul Flemming Jensen,

matr.nr. 36 1,10 ha 1.700 kr.

Lb.nr. 38, Poul Flemming Jensen,

matr.nr. 164 1,00 ha 1.500 kr.

Lb.nr. 39, Steen Hansgaard Jensen,

matr.nr. 23 3,00 ha 4.500 kr.

Lb.nr. 40, Frida Marie Jørgensen,

del af matr.nr. 112 2,60 ha 3.900 kr.

Lb.nr.41,Nis Peter Jollmann, Carl Tæstesen og Kurt Czepluch,

del af matr.nr. 14 2,80 ha 4.200 kr.

Lb.nr. 42, Per Petersen og Jonna Rasmussen,

matr.nr. 26 0,60 ha 1.500 kr.

Lb.nr. 43, Jørgen Kiel-Nielsen,

matr.nr. 945 0,30 ha 1.500 kr.

Lb.nr. 44, Hans Ulrich Hansen,

matr.nr. 1610 0,20 ha 1.500 kr.

Lb.nr. 45, Johanne Marie Hansen,

del af matr.nr. 3 1,80 ha 2.700 kr.

Lb.nr. 53, Lindet Statsskovdistrikt,

del af matr.nr. 218 3,10 ha (0,58) 0 kr.

Lb.nr. 60, Jens Sørensen,

matr.nr. 53 0,62 ha (0,14) 1.500 kr.

Lb.nr. 61, Fin Sørensen,

matr.nr. 668

0,86 ha (0,31)

1.500 kr.

Den samlede erstatning andrager

1.128.000 kr.

De anførte beløb forrentes fra kendelsens dato med en årlig rente svarende til den til enhver tid gældende diskonto, jfr. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3.

Kendelsen skal i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 forelægges Naturklagenævnet til efterprøvelse.

Efter naturbeskyttelseslovens § 43 kan Nævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålet påklages til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København, inden 4 uger fra den dag, kendelsen er offentligt bekendtgjort. Klage skal indgives skriftligt, og klageberettigede er foruden lodsejerne, Miljø- og Energiministeriet og Sønderjyllands Amt.

Efter naturbeskyttelseslovens § 88 skal søgsmål til prøvelse af afgørelsen efter loven være anlagt inden 6 måneder efter den offentlige bekendtgørelse.

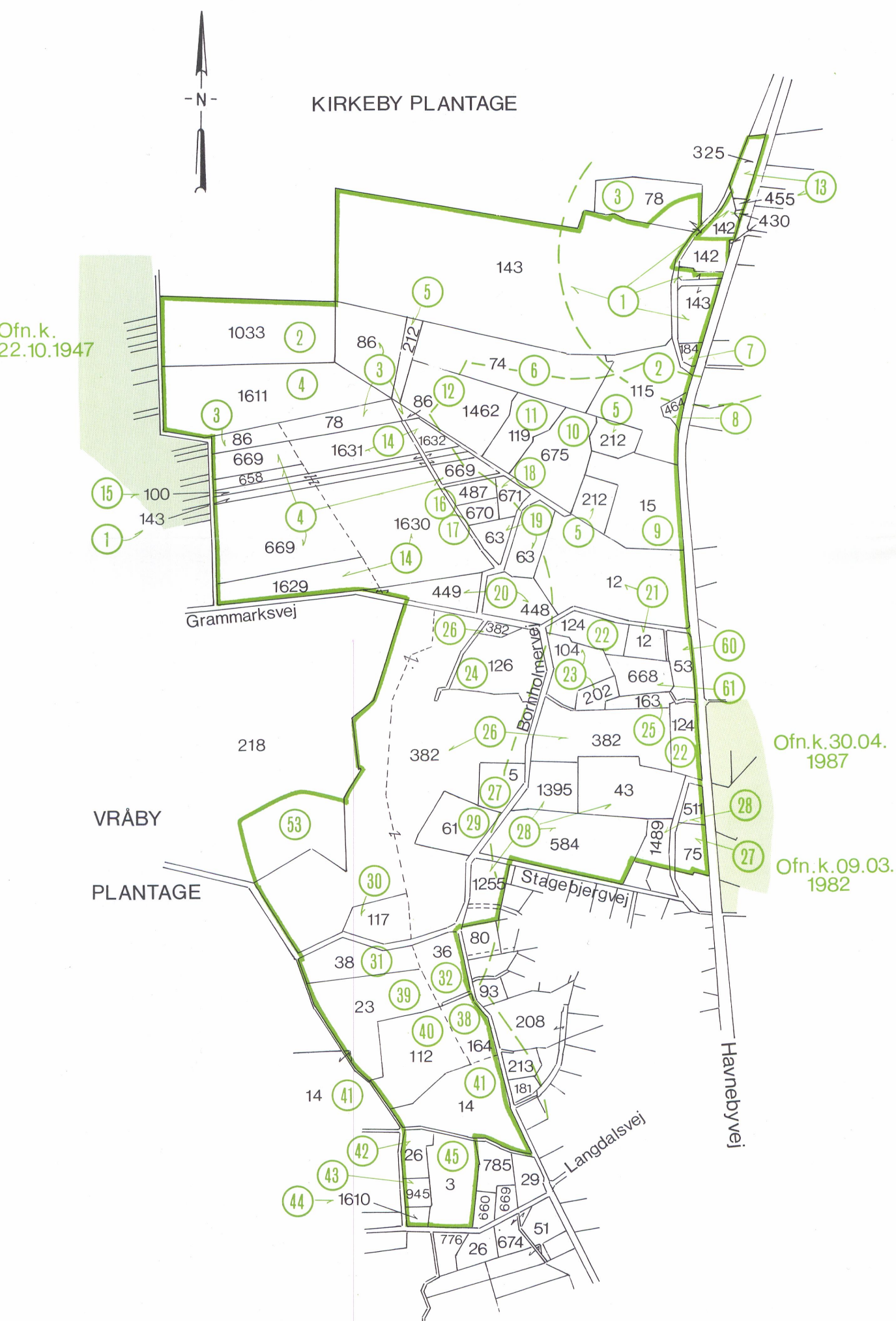

Helge Jensen

Claus Kjeller

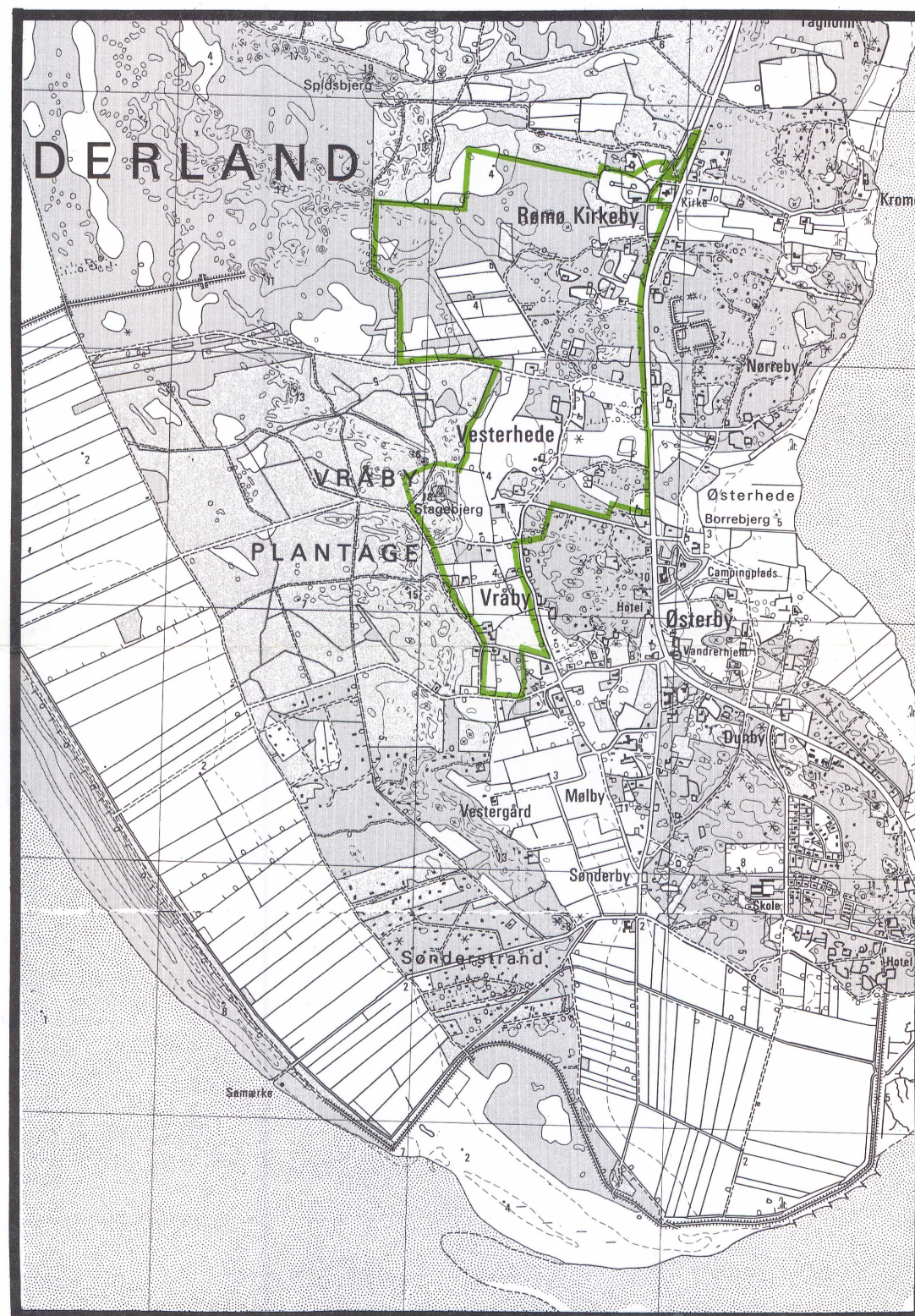

Thomas Lauritzen

/kb

KORT >

1:10000
kopi af matr. kortet
ajour juni 2000

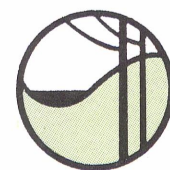

Kortbilag 1

Areal syd for Rømø Kirkeby

Del af
Kirkeby, Rømø
Skærbæk Kommune
SØNDERJYLLANDS AMT

Udfærdiget i nov. 1995 af
Danmarks Naturfredningsforening
J.nr. 0111-390

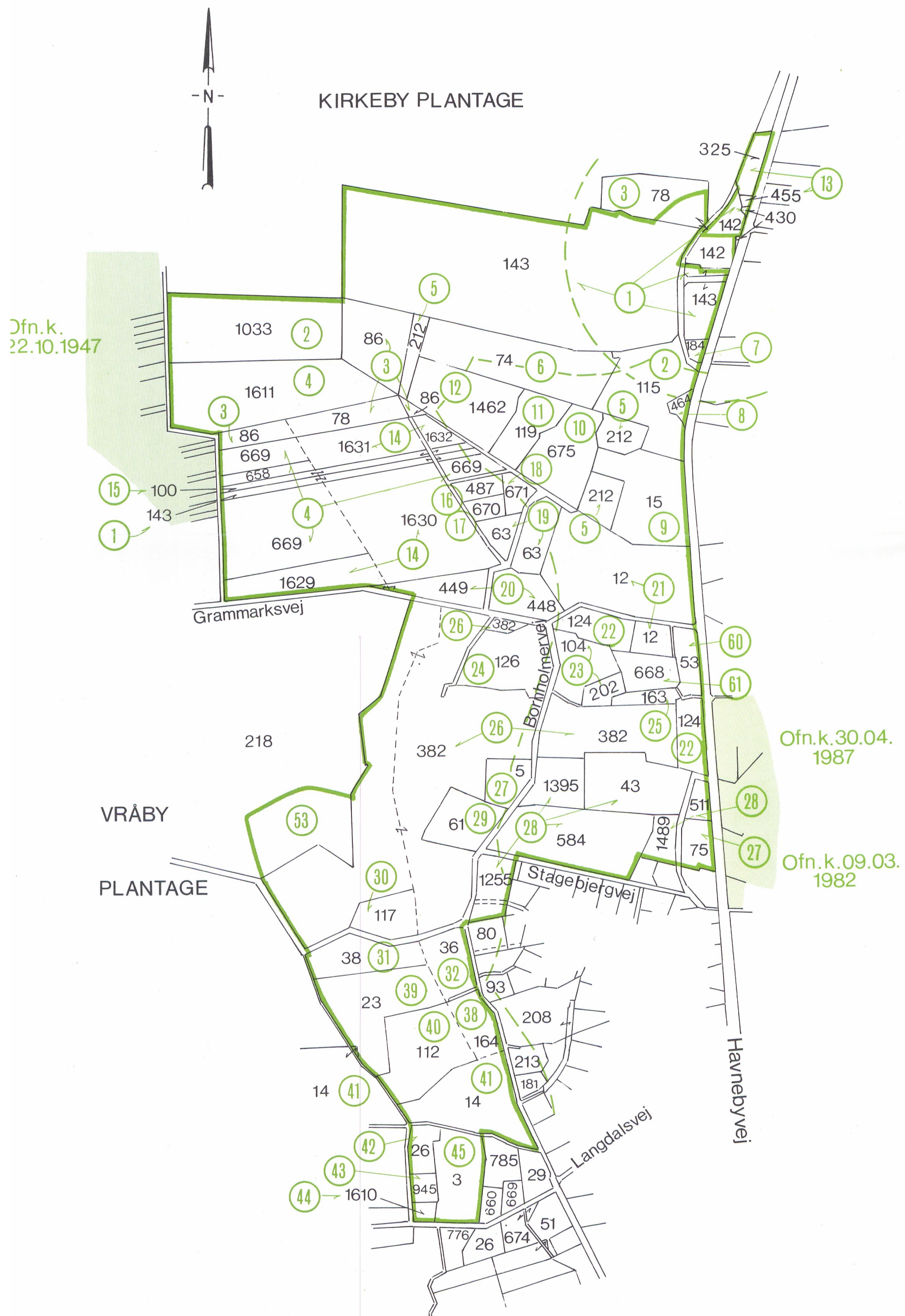
Ændret oktober 2000 til brug ved
Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts
afgørelse af 5. marts 2001
FS: 67/ 1996

Signaturforklaring:

 fredningsgrænse
 henvisning til areal-og lodsejerliste
 byggelinier i h.t. NBL

1 : 10000

0 500m 1km

1:10000
kopi af matr. kortet
ajour juni 2000

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.:

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

- 1 FEB. 2001

REG. NR. 7914.00

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, tlf. 73 42 41 21, fax. 74 42 41 23

Den 30. januar 2001 behandlede formanden, dommer Claus
Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 1/2001:

Ansøgning fra Oluf Stenrøjl Kristensen om tilladelse til
opførelse af en dobbelt carport på ejendommen matr.nr. 38
Kirkeby, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 28. december 2000 med bilag fra
Sønderjyllands Amt, Miljøområdet, j.nr. 8-70-21-1-531-45-00.

Det bemærkes, at sagen har været behandlet af det amts-
rådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, det kommunalvalgte
medlem, Helge Jensen, og formanden.

Det fremgår af sagen, at ejendommen er beliggende indenfor
et område, for hvilken der er rejst fredningssag -
"Vesterhede", et areal syd for Rømø Kirkeby. Formålet med
den påtænkte fredning er at skabe en varig sikring af
områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske
værdier samt skabe mulighed for, at der kan ske naturpleje
og naturgenopretning, således at områdets natur- og
kulturhistoriske værdier bevares og forbedres. Efter
forslagets § 5 må der ikke opføres ny bebyggelse, og
Fredningsnævnet skal godkende opførelse af tilbygninger,
udhuse og garager.

Det fremgår af sagen, at der på ejendommen er bygget et 2-
familiehus med et etageareal på 315 m². Der er desuden et
redskabsskur og en hestestald opført i træ på tilsammen 140
m². Carporten ønskes opført i umiddelbar tilknytning til
redskabsskuret og ca. 5 meter fra beboelsen. Den ønskes

opført i træ og med et fladt tag af plast.

Sønderjyllands Amt har vurderet, at det ikke vil være i strid med fredningsformålet af give dispensation til den ansøgte carport.

Fredningssagen er rejst af Danmarks Naturfredningsforening, der har haft lejlighed til at udtale sig, men ikke er fremkommet med nogen bemærkninger.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Da det ansøgte ikke kan antages at være i strid med de formål, der er anført i fredningsforslaget, meddeler Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til det ansøgte.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejsler

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

SCANNET

Den 7. marts 2002 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 1/2002:

Ansøgning fra Finn Sørensen om dispensation til opførelse af en 60 m² stor garage på ejendommen matr.nr. 668 Kirkeby, Rømø, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 21. december 2001 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Planafdelingen, j.nr. 8-70-51-8-531-3-01.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Erik Nielsen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af forslag til fredning af Vesterhede, et areal syd for Rømø Kirkeby. Efter forslaget § 5 må der ikke opføres ny bebyggelse. Fredningsnævnet har afsagt kendelse den 5. marts 2001, og i denne afgørelse er der i § 6 bl.a. anført, at der ikke må opføres ny bebyggelse. Fredningsnævnet skal godkende opførelse af tilbygninger, udhuse, garage og lignende.

Fredningsforslaget har til formål at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse, og at skabe mulighed for, at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur og kulturhistoriske værdier bevares og

forbedres.

Fredningsnævnets afgørelse er indbragt for Naturklagenævnet, der ved en skrivelse af 17. september 2001 til bl.a. lods-ejerne har meddelt, at Nævnet har besluttet at gennemføre fredningen som helhed. Behandlingen af sagen er dog ikke endelig afsluttet.

Fredningssagen blev oprindeligt rejst i 1996, og i december 1999 afsagde Fredningsnævnet kendelse om, at fredningen ikke burde gennemføres. Denne afgørelse blev påklaget til Naturklagenævnet, der den 5. juli 2000 bestemte, at fredningen skulle gennemføres, og sagen blev hjemvist til fortsat behandling ved Fredningsnævnet. Den i sagen omhandlede ejendom var ikke omfattet af det oprindelige fredningsforslag, men blev inddraget i sagen efter hjemvisningen til Fredningsnævnet.

I forbindelse med Fredningsnævnets fornyede behandling af sagen blev der den 18. september 2000 afholdt en besigtigelse, og i den forbindelse redegjorde ejeren for ønsker om bygningsudvidelse og oplyste herunder, at man ønskede at opføre *dels* et anneks på ca. 50 m² og *dels* lidt øst for den eksisterende bebyggelse en garage på 50-60 m². Danmarks Naturfredningsforenings repræsentant havde ikke nogen bemærkninger til disse ønsker, og en repræsentant fra Skov- og Naturstyrelsen indstillede, at Nævnet gav den fornødne dispensation bl.a. under henvisning til, at ejendommen ligger tilbagetrukket set i forhold til landevejen og er omgivet af en eksisterende bevoksning.

På den baggrund meddelte Fredningsnævnet ved en skrivelse af 21. september 2000 ejeren af matr.nr. 668 Kirkeby, at Nævnet ville være indstillet på at meddele dispensation fra fredningsforslaget til opførelse af de nævnte bygninger.

Sønderjyllands Amt har ved skrivelse af 8. februar 2001 i medfør af planlovens § 35, stk. 1, meddelt afslag til det

ansøgte gæstehus og tilladelse til den ansøgte garage.

I en udtalelse til Fredningsnævnet har Sønderjyllands Amt bl.a. anført, at garagen opføres i røde sten og med tag af decra stålplader, og at den forsynes med vinduer og to døre foruden en port. Bygningen isoleres i både vægge, gulv og loft, og det forekommer som om, den er forberedt til at ændre anvendelse til gæstehus. Amtet henstiller derfor, at der i Fredningsnævnets afgørelse gøres opmærksom på, at der er tale om en garage, som ikke kan forventes tilladt ændret til gæstehus.

Danmarks Naturfredningsforening, der har rejst frednings-sagen, har haft lejlighed til påny at udtale sig, og har ved skrivelse af 11. januar 2002 bl.a. anført, at garagen findes svært overdimensioneret, og det henstilles, at man ikke godkender en garage over 25 m².

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Særligt under hensyn til de oplysninger m.v., der fremkom i forbindelse med besigtigelsen den 18. september 2000, må det antages, at det ansøgte ikke vil være i strid med formålet med fredningen.

Nævnet meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til opførelse af den ansøgte garage i overensstemmelse med de medsendte tegninger og beskrivelser. Det er et vilkår for tilladelsen, at bygningen alene anvendes til garage/udhus, og den må således ikke anvendes til gæstehus og lignende, og en ansøgning om en ændret anvendelse til sidstnævnte formål kan ikke forventes imødekommet.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

Den 18. november 2003 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 32/2003:

Ansøgning fra Anne Kämper om tilladelse til opførelse af en garage på matr.nr. 670 Kirkeby, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 19. september 2003 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Planafdelingen, j.nr. 8-70-51-4-531-2-03.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Erik Nielsen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede, et areal syd for Rømø Kirkeby.

Fredningen har bl.a. til formål at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse. Det er i afgørelsens § 6 bestemt, at der ikke må opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager og lignende i forbindelse med eksisterende bebyggelse. Ejendommen er ikke omfattet af de særlige bestemmelser om egnstypiske eller fredede huse.

Sønderjyllands Amt har meddelt, at ejendommen også er omfattet af skovbyggelinie efter § 17 i naturbeskyttelsesloven, og at Amtet er indstillet på at meddele dispensation fra denne byggelinie. Amtet har vurderet, at det ikke vil være i strid med fredningens formål at meddele dispensation.

Danmarks Naturfredningsforening, der i sin tid var sagsrejer, har haft lejlighed til at udtale sig, men er ikke fremkommet med nogen bemærkninger.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Da opførelse af en garage i overensstemmelse med de indsendte tegninger og beskrivelser ikke kan antages at være i strid med fredningens formål, meddeler Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til det ansøgte.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejsø

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

SCANNED

Den 30. januar 2004 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 40/2003:

Ansøgning fra Rømø frivillige Brandværn om tilladelse til opførelse af garagebygning på ejendommen matr.nr. 184 Kirkeby, Rømø, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 10. november 2003 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Planafdelingen, j.nr. 8-70-51-4-531-3-03.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Erik Nielsen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at den pågældende ejendom er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede, et areal syd for Rømø Kirkeby. Fredningen har bl.a. til formål at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse. Der må ikke opføres ny bebyggelse, men der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres udhuse, garager og lignende i forbindelse med eksisterende bebyggelse. For egnstypiske eller fredede huse, herunder bygningen på matr.nr. 184, er der særlige bestemmelser om farvevalg, og det er bestemt, at tilbygninger skal opføres i samme stil som de huse, de bygges til, både med hensyn til byggestil, materiale og farve.

Det fremgår videre af sagen, at garagen vil få et areal på ca. 50 m², og at den bygges i tilknytning til den nuværende brandstation. Den opføres i samme stil som en gammel bygning, der tidligere har ligget på samme sted. Ydervægge opføres i hårdtbrændte teglsten, og taget tækkes med strå.

Sønderjyllands Amt har indstillet, at der meddeles dispensation.

Amtet har videre oplyst, at det ansøgte tillige kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 17 og fra vejlovgivningen.

Danmarks Naturfredningsforening, der i sin tid var sagsrejser, har haft lejlighed til at udtale sig, men er ikke fremkommet med nogen bemærkninger.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Efter de foreliggende oplysninger om byggestil og materialevalg for garagen, kan det ikke antages, at opførelsen af denne vil være i strid med fredningens formål, hvorfor Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddeler dispensation til opførelse af garagen i overensstemmelse med de indsendte tegninger, idet det herved forudsættes, at også fredningens bestemmelser om farvevalg opfyldes.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejsér

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

SCANNED

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

29 JUN 2004

Den 28. juni 2004 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 12/2004

Ansøgning fra Monika og Jan Lützen om tilladelse til isætning af nye vinduer på ejendommen matr.nr. 26 m.fl. Kirkeby, Rømø, i forbindelse med indretning af ferielejlighed.

- § 50 -

WS

Fra Skærbæk kommune har Fredningsnævnet den 19. april 2004 modtaget en sag vedrørende indretning af ferielejlighed i eksisterende udhus på ejendommen beliggende Vråbyvej 23, Rømø.

Sønderjyllands amt, Planafdelingen, har afgivet en udtalelse den 14. juni 2004, j.nr. 8-70-52-1-531-1-04.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Erik Nielsen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede, et areal syd for Rømø Kirkeby, Skærbæk kommune.

Fredningen har bl.a. til formål at skabe varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse. Ejendommen er omfattet af bestemmelserne for de egnstypiske huse, der særligt er omtalt i afgørelsens § 6. Det er her fastsat, at dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

Ifølge ansøgningen ønskes en ferielejlighed indrettet i en staldlænge. Ansøger har telefonisk overfor Nævnet oplyst, at der mod gårdspladsen ønskes isat 2 trævinduer af samme type som de andre vinduer i huset. På den modsatte side mod haven ønskes isat 2 stålvinduer - "halvmåner" - som erstatning for 3 "glughuller". Stålvinduerne vil være af samme type/mønster som et eksisterende stålvindue mod haven. Ifølge ejers oplysninger sker der ikke yderligere udvendige ændringer.

Det fremgår af Amtets udtalelse, at der udover ændringerne med hensyn til vinduer er opført en ny skorsten. Amtet har meddelt, at ændringerne vil kunne accepteres, og at det er et positivt træk i projektet, at nordgavlen friholdes for ændringer. Amtet har indstillet, at der meddeles dispensation, men anført, at huset ikke vil kunne bære

2001-1211/8-0003
38

yderligere ændringer, såfremt fredningsbestemmelserne skal overholdes. En betingelse for projektet må derfor være, at der ikke foretages yderligere ændringer, og at nordgavlen bevares i sin helhed, som den fremstår i dag. Endvidere skal skorstenen på staldlængen overfladebehandles som skorstenene på stuehuset.

Danmarks Naturfredningsforening, der i sin tid var sagsrejsjer, har haft lejlighed til at udtale sig. Foreningens repræsentant har telefonisk meddelt, at man ikke har bemærkninger til projektet.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Et af fredningens væsentlige formål er en sikring af samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse, herunder det i sagen omhandlede hus.

Efter de foreliggende oplysninger må det antages at de ydre bygningsmæssige ændringer er så begrænsede og udformes på en sådan måde, at de ikke kan antages at være i strid med fredningens formål, såfremt udførelsen sker som beskrevet af ejeren. Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til isættelse af 2 trævinduer mod gårdspladsen og 2 stålvinduer mod havesiden, jfr. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1. Nævnet meddeler endvidere dispensation til lovliggørelse af den opførte skorsten. Det er en betingelse, at skorstenen overfladebehandles som skorstenene på stuehuset. Nævnet kan videre tiltræde Amtets tilkendegivelse om, at der ikke må foretages yderligere ændringer, og at nordgavlen skal friholdes for ændringer.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sags dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

SCANNED

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

14. juni 2004

Den 1. juli 2004 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 26/2004

Ansøgning fra Bent Egholt Sørensen om godkendelse af stråtekning samt etablering af to kviste på ejendommen Vråbyvej 21, matr.nr. 3 Kirkeby, Rømø, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 14. juni 2004 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Planafdelingen, j.nr. 8-70-52-1-531-2-04.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Erik Nielsen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby.

Fredningen har bl.a. til formål at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse. Efter fredningsbestemmelserne må der ikke opføres ny bebyggelse. Med hensyn til de egnstypiske huse er det særligt bestemt, at disse skal bevares i de farver, der stemmer med traditionen på Rømø, og stråtekte huse skal forblive tækkede med strå. Dør-, vindues- og facadepartier skal principielt bevares. Tilbygninger skal opføres i samme stil, som de huse de bygges til, både med hensyn til byggestilen, materialer og farver.

Det fremgår videre af sagen, at der på ejendommen ligger 2 bygninger - et hovedhus fra 1897 og en sidelænge fra 1740. I modsætning til sidelængen kan hovedhuset ikke siges, at være et egnstypisk hus. Ansøgningen om stråtekning og etablering af kviste vedrører hovedhuset. Det anføres i Amtets indstilling, at det er tænkeligt, at stråtag vil klæde huset. De ønskede kviste kan derimod ikke anses for egnstypiske, men Amtet finder dog, at en enkelt, mindre kvist mod syd vil kunne accepteres, idet denne ikke kan ses fra vejen.

Sagen har været sendt til høring hos Danmarks Naturfredningsforening, der i sin tid var sagsrejer. Foreningen har telefonisk overfor Nævnet erklæret sig enig i Amtets indstilling.

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 2001-1211/8-0003

Akt. nr. 39

Bil.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

En stråtekning af hovedhuset som ansøgt kan ikke antages at være i strid med fredningens formål. Nævnet finder endvidere, at etablering af een kvist med vinduestype P110 heller ikke vil stride mod fredningens formål.

Nævnet meddeler derfor dispensation til stråtekning af hovedhuset og etablering af 1 kvist mod syd med vindue som angivet, jfr. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

/kb

SCANNET

REG. NR. 7914.00
Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
6 NOV. 2004

Den 3. november 2004 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 45/2004

Ansøgning fra arkitekt Lars Alsted om dispensation til ombygning af udhus m.v. på ejendommen matr.nr. 3 Kirkeby, beliggende Vråbyvej 21, Rømø, Skærbæk kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 16. september 2004 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Planafdelingen, j.nr. 8-70-52-1-531-2-04.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Erik Nielsen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby. Fredningen har bl.a. til formål at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse. Der må ikke opføres ny bebyggelse, men der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger m.v. i forbindelse med eksisterende bebyggelse. Med hensyn til egnstypiske huse, herunder bebyggelse på matr.nr. 3 Kirkeby, er det særligt bestemt, at de eksisterende bygninger skal bevares i de farver, som stemmer med traditionen på Rømø, og at stråtækte huse skal forblive tækkede med strå, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares. Bygningerne må ikke nedrives uden godkendelse, og tilbygninger skal opføres i samme stil, som de huse, de bygges til, både med hensyn til byggestil, materialer og farver.

Sønderjyllands Amt har oplyst, at beboelseshuset ikke kan anses for at være et egnstypisk Rømø-hus, medens den eksisterende staldbygning er fra 1740. I denne ønskes to vindueshuller i gavlen genetableret. Det eksisterende udhus ønskes nedrevet, da det er i meget dårlig stand. Det er på 15,5 m² og ønskes genopført i samme størrelse. Det skrå tag ønskes udskiftet med et fladt tag. Mod gårdspladsen ses udhuset som en buet væg, der forbinder en gammel staldlænge med stuehuset. Dette udseende ændres ikke, og for at give taget et ensartet præg, vil det også mod havesiden blive forsynet med buer. Endvidere søges om dispensation til at erstatte en dør i beboelseshusets nordside til et vindue og et eksisterende vindue i husets vestsiden med en dør. Et gammelt vindueshul i husets sydsiden ønskes genåbnet.

Amtet vurderer, at ændringerne ikke vil være i strid med fredningsformålet.

201-12148-0003
44

Danmarks Naturfredningsforening, der i sin tid var sagsrejsjer, har haft lejlighed til at udtale sig, men er ikke fremkommet med nogen bemærkninger.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Under forudsætning af, at tilbygningen opføres i røde mursten, og at vinduer og døre udføres i samme stil som i de eksisterende bygninger, kan det ikke antages, at det ansøgte er i strid med fredningens formål. På disse vilkår meddeler Fredningsnævnet derfor dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til det ansøgte i overensstemmelse med de indsendte tegninger og beskrivelser.

Det ansøgte kan ikke antages at komme i strid med de hensyn, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejsler

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

/kb

Fredningsnævnet for Syddjylland, Sydlig del

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 Kbh. Ø

Modtaget i
By- og Landskabsstyrelsen

29 SEP. 2008

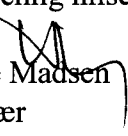
Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf. 79 13 66 77
Fax 75 13 05 05
Email: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

26. september 2008

Fredningssag 23/08 Anmodning fra Lars Filskov Petersen om godkendelse af en hækplantning og et hegn omkring et bevaringsværdigt hus indenfor fredningen af Vesterhede på Rømø.

Vedlagt følger afgørelse i ovennævnte sag.

Med venlig hilsen

Hanne Madsen
sekretær

**Fredningsnævnet for Syddanmark, Sydlig del
Dokken 1, 6700 Esbjerg**

J. nr. 23/2008: Ansøgning fra Lars Filskov Petersen om dispensation til at plante en hæk og rejse et hegn omkring et bevaringsværdigt hus på Vesterhede, Rømø.

Fredningsnævnet har modtaget en ansøgning fra Lasse Filskov Petersen, Blåsholmvej 13, 6200 Aabenraa, om dispensation fra Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby - til at plante en hæk og rejse et hegn omkring sommerhuset på matr. nr. 63 Kirkeby, Rømø, beliggende Grammarkvej 10, Kirkeby, Rømø. Det fremgår af fredningsbestemmelserne blandt andet, at eksisterende læplantning og læhegn kun må forynges eller erstattes af hjemmehørende træer og buskarter, at yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter samt hegning ved de egnstypiske huse kun kan ske efter fredningsnævnets godkendelse.

Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at plante hækken og rejse hegn.

Fredningsnævnet har behandlet ansøgningen på nævnets møde den 29. august 2008, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele ansøgeren dispensation til at plante en hæk bestående af hjemmehørende arter på de vilkår, der fremgår under afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse"

Fredningsnævnet har i øvrigt besluttet at meddele ansøgeren afslag på ansøgningen om dispensation til at rejse et hegn. Begrundelsen herfor fremgår af afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens baggrund:

Naturklagenævnet traf den 28. juni 2002 afgørelse om fredning af Vesterhede på Rømø for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at

"der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for ved en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan..."

Det hedder videre i afgørelsen blandt andet:

” ...

Naturklagenævnet har drøftet, hvorvidt økologisk drift med frilandssvin skulle være tilladt på landbrugsarealerne. Et flertal har imidlertid fundet, at en sådan drift ikke vil være forenelig med fredningens formål om at fastholde og sikre det historiske landskab, herunder samspillet mellem de åbne hedearealer og de egnskarakteriske huse...”

Naturklagenævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, og

at sikre offentligheden adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3 Arealanvendelsen

A. De dyrkede arealer må udnyttes som hidtil. Der kan uanset fredningen foretages sædvanlig landbrugsmæssig drift, herunder omlægning. Der må dog ikke anlægges juletræs- eller pyntegrøntskulturer, etableres nye læhegn eller foretages anden tilplantning med træer og buske, jf. dog § 7...

B. Udyrkede arealer som hede- og klitarealer samt arealer, der ikke tidligere har været dyrket, må ikke opdyrkes, gødskes eller sprøjtes, ligesom der ikke må foretages beplantning.

...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o. l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse....

For de på ejendommene matr. nr. 115, matr. nr. 212, matr. nr. 74, matr. nr. 184, matr. nr. 15, matr. nr. 675, matr. nr. 63, matr. nr. 449, matr. nr. 12, matr. nr. 104, matr. nr. 126, matr. nr. 5, matr. nr. 75, matr. nr. 43, matr. nr. 117, matr. nr. 36, matr. nr. 23, matr. nr. 112, matr. nr. 26, matr. nr. 3 og matr. nr. 53 beliggende egnstypiske eller fredede huse gælder følgende særlige bestemmelser:

De eksisterende bygninger skal bevares i de farver, som stemmer med traditionen på Rømø, nemlig røde mursten, mørkerødt (Rømrødt) eller hvidt. Stråtækte huse skal forblive tækket med strå, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

Husene skal så vidt muligt bevares synlige for offentligheden, jf. dog § 7...

§ 7. Beplantning m.v.

Eksisterende læplantning og -hegn kan bevares og må kun forynges eller erstattes med hjemmehørende træer og buskarter, jf. den til enhver tid eksisterende liste over hjemmehørende arter, som udarbejdes af Skov- og Naturstyrelsen...

Yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter kan ske i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse. Sådanne tilplantninger ved de i § 6 nævnte egnstypiske eller fredede huse, bortset fra beplantningen på matr. nr. 115, kan dog kun ske efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 8. Hegning og offentlighedens adgang.

Der må ikke opsættes hegn bortset fra sædvanligt landbrugshegn og hegn omkring husene, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Hegning ved de i § 6 særligt nævnte huse kræver dog fredningsnævnets godkendelse..."

Lasse Filskov Petersen, der ejer ejendommen matr. nr. 63 Kirkeby, Rømø, beliggende Grammarkvej 10, Rømø, der er omfattet af fredningsbestemmelsernes § 6, har ansøgt Tønder Kommune om godkendelse af en hækplantning og et hegn omkring sit sommerhus, der er bevaringsværdigt.

Tønder Kommune har ved brev af 9. juni 2008 forelagt ansøgningen for Fredningsnævnet.

Kommunen har anført i brevet, at Lasse Filskov Petersen ønsker plantningen udført med blomstrende buske, eventuelt indblandet frugtbuske, der skal holdes lav ved klipning. Ansøgningen er begrundet i et ønske om

"at holde hund og børn inde i haven omkring huset, og ønskes udført som et fårehegn/flethegegn, og placeres bag et eksisterende dige, som løber næsten hele vejen rundt om huset og haven. Se vedlagte kortbilag.

Huset er bevaringsværdigt, jf. Naturklagenævnets kendelse af 28. juni 2002, § 6. Efter kendelsens § 7 kan der plantes med hjemmehørende træer og buske, hvis det sker i

umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse, og da kun med fredningsnævnets godkendelse. Det samme er tilfældet med hegn, bortset fra sædvanlige landbrugshegn, jf. § 8.

Der er ryddet meget på grunden som led i plejen af de fredede arealer, og huset ligger nu væsentligt mere synligt end da fredningen blev gennemført. Lige omkring huset er der efterladt nogle få større træer og buske for at give læ i haven. Udvalget af hjemmehørende, blomstrende buske, som kan trives på Rømø, er begrænset. Tønder kommune kan foreslå gyvel, æblerose og syren (som stamform), samt rynket rose og klitrose, som fås i en forædlet form, der bliver 40-50 cm høj. Ønsket om frugtbuske kan næppe rubriceres under "hjemmehørende", men det er sandsynligt, at der har stået frugtbuske i haven, dengang huset fungerede som helårsbolig. Kommunen vurderer, at et lavt flethegn el. lign. (max 60 cm), som placeret bag det eksisterende dige, ikke vil hindre indblikket til huset.

Det indstilles at fredningsnævnet dispenserer til et lavt flethegn og ansøgte plantning - også med et begrænset antal frugtbuske - på vilkår, at ejer holder plantningen lavere end 2-2,5 m..."

Fredningsnævnets behandling af sagen:

I behandlingen af sagen har Fredningsnævnets formand, retspræsident Margit Ø. Laub, Retten i Esbjerg, det ministerudpegede medlem Inge Adriansen, Sønderborg, og suppleanten for det kommunalt udpegede medlem Jørgen Skov, Tønder, deltaget.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 29. august 2008. Indkaldelsen til mødet er udsendt den 14. august 2008.

I mødet deltog ansøgeren, Lasse Filskov Petersen, for Miljøcenter Ribe naturgeograf Jørgen Clausen, for Tønder Kommune, miljømedarbejder Aksel Voigt, og for Friluftsrådets lokalafdeling Svend Kristiansen, Højer.

Under besigtigelsen oplyste Fredningsnævnets formand, at nævnet har modtaget en ansøgning fra Lasse Filskov Petersen, Blåsholmvej 13, 6200 Aabenraa, om dispensation fra Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby - til at plante en hæk og rejse et hegn omkring et bevaringsværdigt sommerhus på Grammarkvej 10, Kirkeby. Det fremgår af fredningsbestemmelserne blandt andet, at eksisterende læplantning og læhegn kun må forynges eller erstattes af hjemmehørende træer og buskarter, at yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter ved de egnstypiske huse, nævnt i fredningsbestemmelsernes § 6, og hegning omkring disse huse kun kan ske efter Fredningsnævnets godkendelse. Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles ansøgeren dispensation til at plante en hæk og rejse et hegn.

Under besigtigelsen redegjorde Lasse Filskov Petersen for sin ansøgning og oplyste blandt andet, at han har overtaget huset efter et familiemedlem. Da han overtog det, var der en del træer og buske omkring huset, som han har fjernet for at frilægge huset, der er et af de egnstypiske huse på Vesterhede. Han vil gerne plante en hæk fra indkørslen umiddelbart øst for huset til skuret for at skabe læ. Hækken skal bestå af hjemmehørende buske. Han vil derud over gerne sætte et 90 cm højt

trådhegn omkring huset og indenfor diget fra skuret og rundt om haven for at holde sin søn og hund inde i haven. Der skal sættes en låge i trådhegnet ved indkørslen til huset, og en låge i hegnet vest for huset. Han overvejede oprindeligt at rejse et flethegn, men det viste sig at blive for kompliceret. Et traditionelt trådhegn vil næppe være synligt på afstand, selv om det er 90 cm højt.

Aksel Voigt oplyste under besigtigelsen, at Lasse Filskov Petersen har ryddet en del af beplantningen på grunden som led i plejen af de fredede arealer. Hans hus ligger derfor nu væsentligt mere synligt i landskabet, end da fredningen blev gennemført. Det er Tønder Kommunes opfattelse, at Fredningsnævnet ved vurderingen af ansøgningen skal se på ansøgerens mulighed for at kunne benytte sit egnstypiske hus. Der er plantet hække omkring flere af de egnstypiske huse, uden at det har ødelagt den visuelle opfattelse af samspillet mellem husene og landskabet. Det vil derfor næppe stride mod intentionerne bag fredningen af Vesterhede at meddele ansøgeren dispensation til at plante en beskeden hæk, bestående af hjemmehørende buske som for eksempel gyvel, æblerose, rynket rose eller den forædlede form for klitrose på det foreslåede sted. Det vil formentlig næppe være i strid med fredningsbestemmelserne at anvende nogle få frugtbuske til hækplantningen, der ikke må blive højere end 2 til 2,5 meter. Tønder kommune vurderer, at det ikke vil stride mod fredningsbestemmelserne at sætte et lavt flethegn eller lignende med en højde på indtil 60 cm bag diget omkring huset, fordi hegnet ikke vil få betydning for husets frie beliggenhed i landskabet.

Svend Kristiansen oplyste, at Friluftsrådet har vurderet ansøgningen. Det er rådets indstilling, at Fredningsnævnet bør meddele Lasse Filskov Petersen afslag på ansøgningen, fordi plantning af hækken og rejsning af et hegn omkring huset vil ændre den visuelle opfattelse af det smukke hedelandskab med den spredte bebyggelse. Ejeren af et sådant hus må indordne sig under de gældende bestemmelser, når man erhverver et sådant hus.

Fredningsnævnet har under behandlingen af sagen modtaget en mail fra Dansk Ornitologisk Forening, Sønderjylland, som meddeler, at foreningen ikke har nogen bemærkninger til ansøgningen.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det er formålet med fredningen af Vesterhede at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse, at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, fordi kulturmiljøet er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer.

Fredningsbestemmelserne for den fredede Vesterhede er derfor rigoristiske.

Ansøgningen om at plante en hæk:

Det fremgår således af fredningsbestemmelsernes § 2, at de fredede arealers natur - og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres, samt af fredningsbestemmelsernes § 6, der regulerer spørgsmålet om bebyggelse i fredningsområdet, at de bevaringsværdige, typiske Rømhuse så vidt muligt skal være synlige for offentligheden for at understrege fredningens formål.

Det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 6, at de egnstypiske huse så vidt muligt skal bevares synlige for offentligheden. Det er derfor bestemt i fredningsbestemmelsernes § 7, at der ikke uden Fredningsnævnets godkendelse må ske yderligere tilplantning ved disse huse.

Det er Fredningsnævnets vurdering på baggrund af besigtigelsen af ansøgerens hus, at en beskeden hækplantning på strækningen fra indkørslen umiddelbart øst for huset til skuret ikke vil have nævneværdig indflydelse på den visuelle opfattelse af husets frie beliggenhed i det fredede landskab under forudsætning af, at hækken ikke bliver højere end 2 til 2,5 meter. Fredningsnævnet meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Lasse Filskov Petersen dispensation til at plante en hæk på det foreslåede sted på vilkår,

at hækken skal bestå af planter indenfor de godkendte arter - eventuelt udvalgt i samråd med Tønder Kommunes miljøafdeling,

og

at hækkens højde ikke må overskride 2,5 meter.

Ansøgningen om trådhegnet:

Det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 7, at der ikke må opsættes hegn, bortset fra sædvanlige landbrugshegn og hegn omkring husene, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. For så vidt angår de egnstypiske huse kan opsætning af sådanne hegn kun ske med Fredningsnævnets godkendelse.

Det vil stride mod fredningsbestemmelserne at opsætte et trådhegn omkring Lasse Filskov Petersens hus, fordi et sådant hegn ikke er egnstypisk. Det er ved denne vurdering uden betydning, at hegnet foreslås rejst indenfor diget omkring huset. Fredningsnævnet meddeler derfor Lasse Filskov Petersen afslag på ansøgningen herom.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af Lars Filskov Petersen, Miljøcenter Ribe, Tønder kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

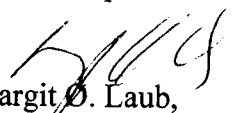
Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af Naturklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgeren rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del,
Esbjerg, den 24. september 2008.

Margit Ø. Laub,
formand.

Denne afgørelse er sendt til:

Lars Filskov Petersen, Blåsholmvej 13, 6200 Aabenraa.
Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe.
By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.
Tønder Kommune, Teknisk Forvaltning, Kongevej 57, 6270 Tønder.
Skov - og Naturstyrelsen, Vadehavet, Stenbæksvej 29, Arnum, 6510 Gram.
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/ Søren Eller, Leos Alle 26, 6270 Tønder.
Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV.
Friluftsrådets lokalafdeling v/ Svend Kristiansen, Østerbyvej 32, 6280 Højer.
Dansk Ornitologisk Forening v/ Ove Steiner Rasmussen, Høgelshøj 83, 6200 Aabenraa.

11 DEC. 2008

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf. 79 13 66 77
Fax 75 13 69 69
Email.esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

10. december 2008

J. nr.: 30/2008: Ansøgning fra Christian Ganzel Krog, Rimmevej 2, Rømø om dispensation til at bibeholde en antennemast på ejendommen matr. nr. 1630 Kirkeby Rømø.

Tønder Kommune har ved brev af 25. juli 2008 forelagt Fredningsnævnet en ansøgning fra Christian Ganzel Krog om en lovliggørende dispensation til at bibeholde en antennemast, som Christian Ganzel Krog har opstillet på ejendommen matr. nr. 1630 Kirkeby, Rømø. Ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby. Det fremgår blandt andet af fredningsbestemmelserne i Naturklagenævnets afgørelse, at de fredede arealers natur- og kulturverdier skal sikres, bevares og forbedres, og at der ikke må opstilles master i det fredede område.

Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles Christian Ganzel Krog en lovliggørende dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til bibeholde antennemasten.

Fredningsnævnets medlemmer har besigtiget antennemasten og har besluttet at behandle ansøgningen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Christian Ganzel Krog afslag på ansøgningen. Antennemasten skal derfor være nedtaget og fjernet fra det fredede område senest den 15. februar 2009.

Sagens baggrund:

Naturklagenævnet traf den 28. juni 2002 afgørelse om fredning af Vesterhede på Rømø for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at

"der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for ved en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan..."

Naturklagenævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, og

at sikre offentligheden adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3 Arealanvendelsen

- A. De opdyrkede arealer må udnyttes som hidtil. Der kan uanset fredningen foretages sædvanlig landbrugsmæssig drift, herunder omlægning. Der må dog ikke anlægges juletræs- eller pyntegrønt skulpturer, etableres nye læhegn eller foretages anden tilplantning med træer og buske, jf. dog § 7. Der må ikke oprettes pelsdyr eller fjerkræfarme, hjortefarme, drivhusgartnerier eller lignende, eller holdes frilandssvin.
- B. Udyrkede arealer som hede- og klitarealer samt arealer, der ikke tidligere har været dyrket, må ikke opdyrkes, gødskes eller sprøjtes, ligesom der ikke må foretages beplantning.
- C. Affald, udrangerede maskiner eller lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på arealerne.

§ 4. Idrætsanlæg

Der må ikke etableres idrætsanlæg og andre anlæg til fritidsaktiviteter eller lignende. Der må ikke opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende, jf. dog § 8.

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnæv

nets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o. l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse....

§ 7. Beplantning m.v.

Eksisterende læplantning og hegn kan bevares og må kun forynges eller erstattes med hjemmehørende træer og buskarter ...

Yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter kan ske i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse...

§ 8. Hegning og offentlighedens adgang.

Der må ikke opsættes hegn bortset fra sædvanligt landbrugshegn og hegn omkring husene, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. ..."

Den 17. juli 2008 ansøgte Christian Ganzel Krog Tønder Kommune om tilladelse til at

"have en antennemast fra radio globus stående på min mark. antennen står på en løs betonflise og er ikke fast installeret. det handler om en prøveantenne og derfor søges om dispensation for et år."

Tønder kommune videresendte den 25. juli 2008 ansøgningen til Fredningsnævnet. I fremsendelsesbrevet har kommunen blandt andet anført, at det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 4, at der ikke må opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende i det fredede område. Kommunen har herefter anført:

"...

Tønder Kommune finder ikke, at det ansøgte er foreneligt med fredningens formål, som er at bevare et indtryk af et "gammelt" Rømø-landskab, hvor påvirkning fra mere moderne tekniske anlæg reduceres mest muligt. Kommunen indstiller, at den ansøgte dispensation ikke meddeles, heller ikke midlertidigt."

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har ved brev af 8. september 2008 anmodet Lasse Filskov Petersen, Tønder Kommune, Miljøcenter Ribe, By- og Landskabstyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Friluftsrådet, Friluftsrådets lokalafdeling samt Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 26. september 2008.

Ved høringsfristens udløb forelå der udtalelser fra Lasse Filskov Petersen, Tønder Kommune, Miljøcenter Ribe, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Friluftsrådets lokalafdeling og Dansk Ornitologisk Forening.

I et brev af 10. september 2008 har Tønder Kommune meddelt, at kommunen henholder sig til sin udtalelse i brevet af 25. juli 2008.

Dansk Ornitologisk Forening har i et brev af 10. september 2008 meddelt, at foreningen ikke kan anbefale en lovliggørelse af antennemasten,

"fordi vi ønsker at fastholde de fredningsbestemmelser, der er gældende for området. Vi kan derfor ikke gå ind for en dispensation fra Naturbeskyttelseslovens bestemmelser".

Lasse Filskov Petersen har i et brev af 11. september 2008 anført:

"...

Undertegnede opfatter ikke en moderne sendemast som hjemmehørende i det fredede Rømølandskab.

Den meget nære placering i forhold til de bevaringsværdige huse finder undertegnede særdeles problematisk. Med sin højde spolerer antennen det samlede indtryk af hedearealerne og samspillet mellem disse og de egnstypiske huse. Et samspil, der i sin uforstyrrede art, findes ganske få steder på Rømø.

Undertegnede bifalder landbrugsdriften i området, men finder ikke antennen forenelig med fredningsbestemmelserne og anmoder derfor Fredningsnævnet om, at der ikke gives dispensation til bibeholdelse af antennemasten..."

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite har i et brev af 19. september 2008 meddelt, at lokalkomiteen har besigtiget og vurderet sagen, og at lokalkomiteen indstiller, at Fredningsnævnet ikke meddeler dispensation,

"hverken varigt eller midlertidigt til den ulovligt opførte mast på matr. nr. 1630 Kirkeby, Rømø. Vi fastholder altså fredningsbestemmelsernes § 4, hvorefter der i det fredede område ikke må opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende, jf. dog § 8, hvorefter der dog kan opstilles sædvanlige landbrugshegn og hegn omkring husene..."

Friluftsrådets lokalafdeling har i en mail af 23. september 2008 anført, at Friluftsrådet

"er betænkelig ved den placering masten har fået Friluftsrådet er der med enig med den afgørelse som Tønder Kommune har meddelt, men vi vil gerne foreslå, da vi godt kan se mastens kulturelle værdi, at der kommer en dialog mellem Christian Krog og Tønder Kommune om ny placering af masten i et område, der er mere hensigtsmæssig..."

Miljøcenter Ribe har i en mail af 24. september 2008 meddelt Fredningsnævnet, at Miljøcentret ikke har nogen bemærkninger til ansøgningen, men henviser til udtalelsen fra Tønder Kommune.

Fredningsnævnets medlemmer har besigtiget masten og landskabet omkring masten den 29. august 2008.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslo-

vens § 50, stk. 1, fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det er formålet med fredningen af Vesterhede at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse, at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, fordi kulturmiljøet er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer.

Fredningsbestemmelserne for den fredede Vesterhede er derfor udformet, således at de skal sikre, at dette formål kan nås. Fredningsbestemmelserne indeholder som følge heraf kun begrænsede muligheder for aktiviteter og tiltag i det fredede område. Fredningsbestemmelserne skal tillige sikre, at området, der indeholder enestående landskabelige og kulturhistoriske værdier, ikke skæmmes gennem opstilling af vindmøller master, hegn eller lignende.

På baggrund af formålet med fredningen af Vesterhede, de rigoristiske fredningsbestemmelser, der er fastsat for det fredede område, og de begrænsninger, som fredningen af Vesterhede lægger på aktiviteter og tiltag i det fredede område, finder Fredningsnævnet, at det vil stride mod formålet med fredningen af Vesterhede at meddele Christian Ganzel Krog en lovliggørende dispensation til at bibeholde antennemasten såvel midlertidigt som varigt.

Antennemasten med tilhørende installationer skal derfor være fjernet fra det fredede område senest den 15. februar 2009.

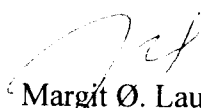
Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af Christian Ganzel Krog, Tønder Kommune, Miljøcenter Ribe, By- og Landskabstyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Friluftsrådet, Friluftsrådets lokalafdeling, Dansk Ornitologisk Forening, Lasse Filskov Petersen, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del,
Esbjerg, den 10. december 2008.

Margit Ø. Laub,
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Christian Ganzel Krog, Rimmevej 2, 6792 Rømø.

Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe.

By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.

Tønder Kommune, Teknisk Forvaltning, Kongevej 57, 6270 Tønder.

Skov - og Naturstyrelsen, Vadehavet, Stenbæksvej 29, Arnum, 6510 Gram.

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/ Søren Eller, Leos Alle 26, 6270 Tønder.

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV.

Friluftsrådets lokalafdeling v/ Svend Kristiansen, Østerbyvej 32, 6280 Højer.

Dansk Ornitologisk Forening v/ Ove Steiner Rasmussen, Høgelshøj 83, 6200 Aabenraa.

Lasse Filskov Petersen, Blåsholmvej 13, 6200 Aabenraa.

**Fredningsnævnet for Syddjylland
Sydlig del**

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf. 79 13 66 77
Fax 76 10 03 53
Email.esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

Modtaget i
By- og Landskabsstyrelsen

5. december 2008

- 8 DEC. 2008

J. nr.: 29/2008: Ansøgning fra Rømø menighedsråd om dispensation til at udvide Rømø Præstegård med en tilbygning på 55 m2 til den eksisterende sydvendte bygningsfløj.

Tønder Kommune har ved brev, dateret den 24. juli 2008, forelagt Fredningsnævnet en ansøgning fra W. Carstensens Tegnesteue, ApS, Tønder, på Rømø menighedsråds vegne om dispensation fra Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby - og Exnerfredningen, tinglyst den 13. februar 1956 på arealerne omkring Rømø kirke til at opføre en 55 m2 stor tilbygning til den eksisterende sydvendte bygningsfløj på Rømø præstegård, der ligger på ejendommen matr. nr. 143 Kirkeby, Rømø. Det fremgår af fredningsbestemmelserne i Naturklagenævnets afgørelse blandt andet, at der ikke må opføres ny bebyggelse på de fredede arealer, og af Exnerfredningen, at de fredede arealer omkring Rømø kirke ikke må bebygges af hensyn til indsigten til og udsigten fra Rømø kirke.

Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at opføre tilbygningen.

Fredningsnævnet har behandlet ansøgningen på nævnets møde den 14. november 2008, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Rømø menighedsråd dispensation til at opføre tilbygningen på de vilkår, der er anført under afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens baggrund:

Den 9. marts 1953 pålagde Rømø menighedsråd en del af arealerne omkring Rømø kirke, herunder ejendommen matr. nr. 143 Kirkeby, Rømø, en kirkeomgivelsesfredningsdeklaration - en såkaldt Exnerfredning. Deklarationen blev tinglyst den 13. februar 1956.

Følgende fremgår af deklarationen:

" ...

For at sikre den frie beliggenhed af Rømø sogns kirke og for at kirkens og kirkegårdens omgivelser altid kan fremtræde så værdigt som muligt og efter forhandlinger med de kirkelige myndigheder og naturfredningsnævnet for Tønder amtsrådskreds erklærer undertegnede Rømø sogns menighedsråd på kirkens og præsteembedets vegne som ejer af ejendommen mart. nr. ...143 - præsteembedet - at lade denne ejendom frede ...

Fredningen har følgende indhold:

Arealerne må ikke bebygges, ej heller maa de beplantes således, at udsigten til kirken ødelægges midlertidigt eller vedvarende. Der må ikke på arealerne opsættes skure, udsalgssteder, boder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende...

Saalænge de pågældende arealer administreres af de kirkelige myndigheder, træffer kirkeministeriet - dog efter indhentet erklæring fra fredningsmyndighederne - afgørelse om nyplacering af bygninger paa de nævnte arealer og tillige om byggeplanen for disse. Forsaavidt angår den have og gaardsplads m.v., der hører til den umiddelbart ved arealerne liggende præstegaard (parcel 26) træffer kirkeministeriet dog uden hensyn til denne fredningsdeklaration afgørelse om nyplacering af præstegaardens bygninger, herunder tillige selve byggeplanen samt tilbygninger..."

Naturklagenævnet traf den 28. juni 2002 afgørelse om fredning af Vesterhede på Rømø for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at

"der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for ved en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan..."

Naturklagenævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i

området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevarer og forbedres,

og

at sikre offentligheden adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o. l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse....

For de på ejendommene matr. nr. 115, matr. nr. 212, matr. nr. 74, matr. nr. 184, matr. nr. 15, matr. nr. 675, matr. nr. 63, matr. nr. 449, matr. nr. 12, matr. nr. 104, matr. nr. 126, matr. nr. 5, matr. nr. 75, matr. nr. 43, matr. nr. 117, matr. nr. 36, matr. nr. 23, matr. nr. 112, matr. nr. 26, matr. nr. 3 og matr. nr. 53 beliggende egnstypiske eller fredede huse gælder følgende særlige bestemmelser:

De eksisterende bygninger skal bevares i de farver, som stemmer med traditionen på Rømø, nemlig røde mursten, mørkerødt (Rømerødt) eller hvidt. Stråtekte huse skal forblive tækket med strå, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

Husene skal så vidt muligt bevares synlige for offentligheden, jf. dog § 7...

Den 20. juni 2008 har W. Carstensens Tegnastue, ApS, Tønder, på Rømø menighedsråds vegne ansøgt Tønder Kommune om landzonetilladelse til at opføre en 56 m² stor tilbygning til Rømø præstegård. Det fremgår af ansøgningen, at tilbygningen skal anvendes til konfirmandstue med videre.

Tønder Kommune har i forbindelse med behandlingen af ansøgningen indhentet en udtalelse fra Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder.

I en udtalelse af 14. juli 2008 har Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder, anført, at

"Selvom huset bliver meget langt er den påtænkte bygning tilpasset

pænt til det eksisterende. Derfor ingen yderligere kommentarer".

Tønder kommune har herefter ved brevet af 24. juli 2008 forelagt sagen for Fredningsnævnet.

Fredningsnævnet har under forberedelsen af sagen anmodet W. Carstensens Tegnastue ApS om en beskrivelse af tilbygningen.

I et brev af 19. august 2008 har W. Carstensens Tegnastue ApS oplyst, at

"Projektet omfatter udvidelse af Rømmø Præstegård med en ca. 55 m² tilbygning til eksist. sydvestvendt bygningsfløj.

Tilbygningen opføres i materialer og udseende som eksist. præstegårdsbygning.

D.v.s. teglstensfacader som vandskures og malerbehandles med silikatmaling i rød farve.

Vinduer og facadedøre udføres i træ som males i hvid farve.

Tagdækning udføres med stråtag og græstørvsrygning.

Omkring tilbygningen, og den øvrige del af præstegårdens sokkel, udlægges markstensbelægning i 75 cm. bredde...."

Det fremgår af tegningsmaterialet, som tegnestuen har sendt Fredningsnævnet, at der i tilbygningens øst- og vestfacade skal være 2 større træporte med indre glaspazier.

Fredningsnævnet besluttede at behandle sagen på skriftligt grundlag og opfordrede derfor ved brev af 8. september 2008 de høringsberettigede i sagen til at afgive udtalelse.

I et brev af 10. september 2008 har DOF-Sønderjylland oplyst, at foreningen ikke har bemærkninger til ansøgningen.

Tønder Provstiudvalg har i et brev af 12. september 2008 oplyst, at udvalget allerede på udvalgsmøde, afholdt den 10. januar 2008, har godkendt projektet.

I et brev af 19. september 2008 har Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite oplyst, at foreningen kan acceptere, at der meddeles dispensation til "det ansøgte, uden yderligere kommentarer".

I et brev af 22. september 2008 har Tønder Kommune anført blandt andet, at

"en tilbygning i form af en forlængelse af den sydlige længe ikke vil stride mod kommunale planer eller andre kommunale tiltag.

Det er vor opfattelse at der er forsøgt udført en arkitektonisk hensynsfuld tilbygning. Der er dog nogle detaljer vi ikke kan undlade at påpege.

Af den til byggesagen indsendte plantegning, ser det ud som om, der ikke er tale om en tilbygning, men om en nybygning af en forlænget fløj.

Det virker urimeligt at der isættes vinduer i den nye sydgavl, når de til-mures indefra. De isatte ventilationsriste virker fremmede. De kunne med fordel have været udformet i samme facon og størrelse som de halvrunde vinduer og isat i stedet for dem.

Hvis de nye vinduer med tilhørende porte skal føres op over tagfoden bør tagets forløb bearbejdes.

Døren i den sydlige ende af østsiden bør ikke have overvindue og dermed føres op i taget. En udformning som de øvrige døre i denne fløj vil være mere rigtig..."

I en mail af 25. september 2008 har Miljøcenter Ribe anført blandt andet:

"Fredningsnævnet har den 8. september 2008 anmodet om Miljøcenteret udtalelse til en ansøgt tilbygning af Rømø Præstegård, beliggende inden for fredningen af Rømø Vesterhede på adressen Havnebyvej 154, Kirkeby, 6792 Rømø på matr. nr. 143 Kirkeby, Rømø i Tønder Kommune.

Miljøcenterets udtalelse:

Miljøcenter Ribe finder, at det generelle indtryk af ændringen er, at tilbygningen er i overensstemmelse med den oprindelige bygningsmasses karakter og dimensioner og også er typisk for egnen. Miljøcenteret ønsker at gøre Fredningsnævnet opmærksom på, at den valgte løsning med 2 større træporte med indre glaspartier kan virke voldsom synlige og reflekterende, når træportene står åbne, ikke mindst da fredningen foreskriver et åbent landskab, hvor bygningerne skal være synlige. En alternativ løsning med mindre glasareal kunne evt. virke knapt så dominerende på dette punkt..."

På baggrund af udtalelserne fra Miljøcenter Ribe og Tønder Kommune har Fredningsnævnet herefter besluttet at foretage besigtigelse, inden der træffes afgørelse i sagen.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

I behandlingen af sagen har Fredningsnævnets formand, retspræsident Margit Ø. Laub, Retten i Esbjerg, det ministerudpegede medlem Inge Adriansen, Sønderborg, og suppleanten for det kommunaltudpegede medlem Jørgen Skov, Tønder, deltaget.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 14. november 2008. Indkaldelsen til mødet er udsendt den 30. oktober 2008.

I mødet deltog for ansøgeren Rømø sogns menighedsråd formanden Birthe Winther og kirkeværge Kirsten Rasmussen, arkitekt P. H. Carstensen, W.

Carstensens Tegnesteue ApS, for Tønder Provstiudvalg provst Thala Juhl Holm og provstiudvalgets formand Poul Anton Marinussen, for Miljøcenter Ribe naturgeograf Jørgen Clausen, for Tønder Kommune planlægger Peter Hee, for Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite M. Sixtus Rasmussen og for Friluftsrådets lokal-afdeling Svend Kristiansen, Højer.

Under besigtigelsen oplyste Fredningsnævnets formand, at nævnet har modtaget en ansøgning fra W. Carstensens Tegnesteue ApS om dispensation fra Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede - et areal syd for Rømø Kirkeby - og Exnerfredningen, tinglyst den (26. marts 1953 og 13. februar 1956) på arealerne omkring Rømø Kirke til at opføre en 55 m² stor tilbygning til den eksisterende sydvendte bygningsfløj på Rømø Præstegård, der ligger på ejendommen matr. nr. 143 Kirkeby Rømø. Det fremgår af fredningsbestemmelserne i Naturklagenævnets afgørelse blandt andet, at der ikke må opføres ny bebyggelse på de fredede arealer, og af Exnerfredningen, at arealerne omkring kirken ikke må bebygges for at sikre indsigten til og udsigten fra kirken.

Under besigtigelsen redegjorde arkitekt P. H. Carstensen for menighedsrådets ansøgning og oplyste blandt andet, at mødelokalet, der er indrettet i præstegårdens vestfløj, anvendes til konfirmandstue og møder. Mødelokalet er for lille til det stigende antal konfirmander og antallet af deltagere i møderne i præstegården. Menighedsrådet har derfor bedt W. Carstensens Tegnesteue om at udarbejde et projekt til en udvidelse af præstegården, så der kan indrettes et tidssvarende og tilstrækkeligt stort mødelokale med tilhørende toiletfaciliteter og køkken. Under forarbejdet til projektet har tegnestuen gennemgået arkivmateriale for at skaffe oplysninger om præstegårdens oprindelige udseende. Det fremgår af arkivmaterialet og gamle fotografier af præstegården, at præstegårdens vestfløj tidligere var betydeligt større og højere end den nuværende vestfløj og den projekterede udvidelse af præstegården. Den oprindelige vestfløj var lade og stald; der var derfor porte i fløjens vest- og østfacade, så hestekøretøjer kunne køre ind i laden gennem den ene port og ud af den anden. På baggrund af arkivmaterialet og efter drøftelse med menighedsrådet har tegnestuen herefter udarbejdet et projekt til udvidelse af præstegårdens vestfløj, så præstegården efter udvidelsen kommer til at fremstå arkitektonisk som den oprindelige bygning med de kendetegn, der er karakteristiske for gårdene på Vesterhede. Ifølge projektet skal præstegårdens vestfløj forlænges med 7 meter mod syd; i fløjens øst- og vestfacader skal der være portåbninger med træporte, så vestfløjen visuelt kommer til at fremstå som den oprindelige vestfløj. Rummet bag portene skal indrettes til mødelokale til konfirmandundervisning, andre mødeaktiviteter samt til kirkekaffe efter gudstjenester. For at skabe et lyst og venligt rum skal der bag portene monteres glaspartier, som lader lys komme ind i mødelokalet, når portene er åbnet. Glaspartierne skal monteres i sektioner og hængsles, så de kan åbnes ind i rummet. Det betyder, at udearealet foran portene kan bruges til opholdsareal i forbindelse med møder i præstegården. Træportene skal kun stå åbne, når mødelokalet er i brug. Tønder Kommune har under byggesagsbehandlingen påpeget, at portene er meget høje i forhold til nybygningens dimensioner. Under projekteringen har tegnestuen fulgt de traditionelle principper for etablering af portåbninger i ejendomme med stråtag. Tegnestuen har derfor løftet stråtaget over portåbningerne, som er det sædvanlige konstruktionsprincip på Rømø, ligesom taget er løftet over indgangsdøren til

vestfløjet for at markere, at "indgangen er her". Over døren monteres et beskeden glasparti. Tækkemanden, der skal lægge stråtaget, vil udforme taget omkring og over portene og døren i bløde rundinger, som det er skik og brug ved lægning af stråtage. De bløde rundinger tjener tillige til afledning af regnvand, så det ledes ud til siderne. Det fremgår af de gamle fotografier, at der var traditionelle staldvinduer i vestfløjens sydgavl. Tegnestuen har derfor i projektet indarbejdet 5 staldvinduer i sydgavlen, hvor der også skal monteres ventilationsriste. 2 vinduer monteres ud for loftsrummet og 3 ud for mødelokalet; der er intet til hinder for, at ventilationsristene kan monteres bag de 2 øverste vinduer i gavlen. Det er væsentligt for den visuelle opfattelse af tilbygningen, at der monteres staldvinduer i sydgavlen, for at genskabe en tilbygning så tæt på den oprindelige vestfløjs arkitektoniske udformning som muligt.

Planlægger Peter Hee oplyste under besigtigelsen, at Tønder Kommune skal meddele landzonetilladelse til projektets gennemførelse. Denne tilladelse kan meddeles på grundlag af det foreliggende tegningsmateriale. Selvom kommunen har givet udtryk for betænkelighed ved de 2 porte, som er større end portene i den oprindelige vestfløj, kan kommunen anbefale, at projektet gennemføres i overensstemmelse med tegningerne under forudsætning af, at portene kun åbnes, når mødelokalet er i brug, fordi portene ikke har nogen funktion, hvis de er åbne hele året. Alternativt kunne menighedsrådet og tegnestuen overveje vinduer, tilpasset bygningskroppen og den øvrige del af præstegårdens bygningsmasse eller at sløjfe den ene port. Det er afgørende for den visuelle opfattelse af taget på sydfløjen, at tækningen over portbuen får et blødt, afrundet forløb

Kirkeværge Kirsten Rasmussen bemærkede under besigtigelsen, at det har været afgørende for menighedsrådets overvejelser og beslutning om udformningen af tilbygningen, at den kommer til at ligne den oprindelige tilbygning, der fjede sig som et smukt hele til præstegårdens hovedfløj. Det er også afgørende for menighedsrådet, at der laves 2 portåbninger. Det er menighedsrådets vurdering, at glaspartierne i portåbningerne næppe vil reflektere sollyset, fordi mødeaktiviteter altid begynder op ad dagen, og fordi der vest for præstegården er en træbevoksning, som vil skygge for solen.

Naturgeograf Jørgen Clausen tilføjede under besigtigelsen, at lysrefleks fra glaspartierne kan give anledning til overvejelser, fordi landskabet sydøst for præstegården åbner sig med indsigts fra landevejen mod præstegården og det særlige naturmiljø omkring kirken og præstegården.

M. Sixtus Rasmussen bemærkede under besigtigelsen, at lokalkomiteen har drøftet projektet, og at komiteen anbefaler, at Fredningsnævnet meddeler dispensation til dets gennemførelse. Lokalkomiteen har ingen indvendinger mod hverken de 2 portåbninger eller udformningen af stråtaget over portåbningerne og indgangsdøren. Udformningen med buer er en traditionel udformning, der ikke alene afleder regnvand og nedbør fra taget, men også tjener som en sikringsforanstaltning i tilfælde af brand, fordi brændende strå vil glide ud til siderne og ikke ned foran døren og portåbningerne.

Svend Kristiansen oplyste under besigtigelsen, at Friluftsrådet har vurderet ansøgningen, og at rådet kan tiltræde, at der meddeles menighedsrådet dis-

pensation til at gennemføre byggeriet i overensstemmelse med tegningerne.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Exnerfredningen, der er tinglyst på arealerne omkring Rømhø Kirke, skal sikre indsigten til og udsigten fra Rømhø kirke.

Fredningsdeklarationen vedrører blandt andet præstegårdsjorden. Forbeholdet i deklarationen vedrører byggeri til kirkelige formål. Kirkeministeriet er derfor i relation til denne deklaration den centrale myndighed. Fredningsnævnet skal i relation til deklarationen alene påse, at indsigten til og udsigten fra Rømhø kirke ikke forringes som følge af byggeriet.

Det er Fredningsnævnets vurdering på baggrund af tilbygningens placering i forhold til kirken og den tætte bevoksning vest for præstegården, at tilbygningen ikke vil ændre indsigten til kirken, set fra vest. Exnerfredningens bestemmelser om sikring af indsigten til kirken kan således ikke begrunde et afslag på menighedsrådets ansøgning.

Det er formålet med fredningen af Vesterhede at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse, at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, fordi kulturmiljøet er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer.

Fredningsbestemmelserne for den fredede Vesterhede er derfor rigoristiske.

Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at Rømhø Præstegård ikke er et af de egnstypiske huse, hvorom der gælder særlige bestemmelser.

Menighedsrådets ansøgning skal derfor behandles efter fredningsbestemmelsernes § 6, 1. stk., hvoraf fremgår, at der ikke må opføres ny bebyggelse på de fredede arealer, men at der dog med Fredningsnævnets godkendelse kan opføres tilbygninger, udhuse, garager o. l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse.

Fredningsnævnet vurderer principielt, at det ikke er i strid med formålet med fredningen af Vesterhede at opføre en tilbygning til Rømhø præstegård som en forlængelse af den nord-sydgående vest-fløj, men det er Fredningsnævnets opfattelse, at de 2 porte i tilbygningen skal dimensioneres, så de størrelsesmæssigt harmonerer med vestfløjens samlede bygningsvolumen og størrelsen på de oprindelige portåbninger, samt at vinduerne i tilbygningens facader mod øst og vest skal være ens for at sikre en harmonisk tilbygning og sammenhæng med præstegårdens hovedfløj. Fredningsnævnet meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Rømhø sogns menighedsråd dispensation til at gennemføre projektet med de ydre mål, der fremgår af tegningerne, udarbejdet af W. Carstensens Tegnastue ApS, og i øvrigt på

vilkår,

at de 2 portåbninger dimensioneres som ovenfor anført,

at glaspartierne i portåbningerne udføres i ikke-reflekterende materialer,

at portåbningerne alene må åbnes i forbindelse med aktiviteter i mødelokalet eller på præstegårdens gårdsplads,

at vinduerne i tilbygningens facader mod øst og vest skal udformes ens svarende til de foreslåede vinduer i tilbygningens østfacade ud for konfirmandstuen,

at udformningen af portene, deres størrelse og vinduerne aftales med tilsynsmyndigheden,

at byggeriet i øvrigt sker i overensstemmelse med de tegninger og materialebeskrivelser, der er forelagt Fredningsnævnet,

og

at byggeaffald fjernes fra det fredede areal, senest samtidig med byggeriets afslutning.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af Rømø sogns menighedsråd, Tønder Provstiudvalg, Ribe Stift, Miljøcenter Ribe, Tønder kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

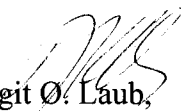
Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af Naturklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgeren rette henvendelse til den myndighed, der

administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Syddjylland, Sydlig del,
Esbjerg, den 5. december 2008.

Margit Ø. Laub,
formand.

Denne afgørelse er sendt til:

Rømø sogns menighedsråd ved formanden Birthe S. Winther, Gl. Færgevej
19, Kongsmark, 6792 Rømø.

Tønder Provsti, Nordre Landevej 2 A, 6270 Tønder.

Ribe Stift, Korsbrødregade 7, 6760 Ribe.

Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe.

By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.

Tønder Kommune, Teknisk Forvaltning, Kongevej 57, 6270 Tønder.

Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder, Kongevej 51, 6270 Tønder.

Skov - og Naturstyrelsen, Vadehavet, Stenbæksvej 29, Arnum, 6510 Gram.

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/ Søren Eller, Leos Alle
26, 6270 Tønder.

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV.

Friluftsrådets lokalafdeling v/ Svend Kristiansen, Østerbyvej 32, 6280 Hø-
jer.

Dansk Ornitologisk Forening v/ Ove Steiner Rasmussen, Høgelshøj 83,
6200 Aabenraa.

Arkitekt W. Carstensens Tegnestue ApS, Ribe Landevej 34, 6270 Tønder.

**Fredningsnævnet for Sydjylland
Sydlig del**

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Modtaget i
Naturstyrelsen
15 JULI 2011

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf. 79 13 66 77
Fax 75 13 69 69
Email.esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

14. juli 2011
Fredningssag 16/2011

J. nr.: 16/2011: Ansøgning fra SydEnergi om dispensation til at anbringe en transformer på ejendommen matr. nr. 53 Kirkeby, Rømø, som erstatning for en ældre transformer.

Fredningsnævnet har den 8. marts 2011 modtaget en ansøgning fra Landinspektørgården I/S, Toftlund, på vegne SydEnergi om dispensation til at anbringe en transformer på et areal syd for Grammarksvej, Rømø, til erstatning for en eksisterende transformer placeret tilnærmelsesvist samme sted.

Ansøgningen vedrører ejendommen matr. nr. 53 Kirkeby, Rømø, der tilhører Jens J. F. Sørensen, Havnebyvej 170, Rømø. Ejendommen er fredet ved Naturklagenævnet afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede på Rømø. Fredningen blev gennemført for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Det fremgår af fredningsbestemmelserne blandt andet, at de fredede arealer skal bevares, og at der ikke må anbringes eller henstilles skæmmende indretninger på de fredede arealer.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation, såfremt der skal opsættes en ny transformer på ejendommen matr. nr. 53 Kirkeby, Rømø.

Fredningsnævnet har besluttet at behandle sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet har sendt sagen i høring med høringsfrist den 22. juni 2011.

Sagens baggrund

Naturklagenævnet traf den 28. juni 2002 afgørelse om fredning af Vesterhede på Rømø for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at

”der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan...”

Naturklagenævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, og

at sikre offentligheden adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3 Arealanvendelsen

A. De opdyrkede arealer må udnyttes som hidtil

...

C. Affald, udrangerede maskiner og lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på de fredede arealer.

§ 4. Idrætsanlæg

Der må ikke etableres idrætsanlæg og andre anlæg til fritidsaktiviteter eller lignende. Der må ikke opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende ...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o. l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse....

§ 7. Beplantning m.v.

Eksisterende læplantning og -hegn kan bevares og må kun forynges eller erstattes med hjemmehørende træer og buskarter ...

Yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter kan ske i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse...

§ 8. Hegning og offentlighedens adgang.

Der må ikke opsættes hegn bortset fra sædvanligt landbrugshegn og hegn omkring husene, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. ...”

Det fremgår af ansøgningen fra Landinspektørgården I/S, at den eksisterende transformerstation er placeret på vejarealet på matr. nr. 1680 Kirkeby, Rømø og måler (l x b x h) 0,5 x 1,5 x 0,5 meter. SydEnergi ønsker at udskifte transformeren med en transformer, der måler (l x b x h) 1,8 x 2 x 1,8 m og skal placeres mellem nogle træer på ejendommen matr. nr. 53 Kirkeby, Rømø, og ca. 1,5 meter bag et teknikskab – to fordelingskasser - der ligeledes er placeret i vejkannten.

Det fremgår af ansøgningen fra Landinspektørgården I/S, at ejendommen matr. nr. 53 Kirkeby, Rømø, ejes af Jens F. Sørensen, Rømø, der har givet samtykke til placeringen af transformeren på det foreslåede sted.

I en mail af 8. marts 2011 til Fredningsnævnet har Tønder Kommune anført blandt andet,

”at den ansøgte ændring kan falde ind under begrebet ”og lignende”. Der er i dag en mindre transformer og to fordelingskasser på stedet... Denne transformer er ca. 40 x 60 i grundmål og 60 cm høj. Den skal erstattes med en væsentligt større ”kasse”, med målene 200 x 180 i grundmål og 180 cm i højden ...

Stationen vil blive placeret i kanten af en forholdsvis åben fyrreplantning, plantningen er ca. 25 m bred. SydEnergi har oplyst, at det vil være muligt at trække stationen 2-3 meter ind i plantningen, så den kun bliver synlig lige forfra.

Efter Tønder Kommunes opfattelse er det ansøgte ikke i modstrid med fredningens formål. I betragtning af de antageligt betydelige omkostninger, der vil være forbundet med at flytte stationen udenfor fredningen, til at der er en station på stedet i forvejen og til, at den i nogen grad skjules i beplantningen, indstilles til nævnet, at der dispenseres på vilkår at stationen trækkes så langt ind i plantningen, at der er 3 meter fra vejkannten til forsiden af stationen”.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har ved brev af 30. maj 2011 sendt sagen i høring og har anmodet Jens J. F. Sørensen, Tønder Kommune, Naturstyrelsen Ribe, Naturstyrelsen, Vadehavet, Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, København, Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 22. juni 2011.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod det ansøgte.

Fredningsnævnets afgørelse

- Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.
- Det er formålet med fredningen af Vesterhede at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egns-typiske huse, at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, såle-des at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, fordi kulturmiljøet er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer.

Fredningsbestemmelserne for den fredede Vesterhede er derfor rigoristiske.

Det fremgår således af fredningsbestemmelsernes § 2, at de fredede arealers natur – og kulturvær-dier skal sikres, bevares og forbedres, samt af fredningsbestemmelsernes § 4 blandt andet, at der ikke må opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende på de fredede arealer.

Den eksisterende transformer, der er af beskeden størrelse, er placeret i vejkannten på sydsiden af Grammarkvej og uden for fyrretræsbevoksningen på Jens F. Sørensens ejendom.

Den nye transformer er større og foreslås derfor af ansøgeren placeret inde i fyrretræsbevoksningen ca. 1,5 meter bag teknikskabet på Grammarkvej.

Det fremgår af Tønder Kommunes brev af 8. marts 2011 til nævnet, at SydEnergi har oplyst, at det vil være muligt at trække stationen 2-3 meter ind i plantningen, så den kun bliver synlig ”lige for-fra”. Tønder Kommune er af den opfattelse, at den ansøgte placering ikke er i modstrid med fred-ningens formål, men indstiller, at nævnet meddeler dispensation til den ændrede placering på vilkår, at stationen trækkes så langt ind i fyrretræsbevoksningen, at der er 3 meter fra vejkannten til forsiden af stationen.

Fredningsnævnet vurderer, at det ikke vil stride mod formålet med fredningen at dispensere til at placere den nye transformer på det foreslåede sted, der ikke ligger i den centrale del af fredningsområdet, men da det er muligt at trække transformeren helt ind i fyrretræsbeplantningen syd for Grammarkvej, hvor den på det nærmeste vil være skjult, meddeler Fredningsnævnet herefter i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, SydEnergi dispensation til at anbringe transfor-meren på ejendommen matr. nr. 53 Kirkeby, Rømø, på vilkår,

at transformeren placeres 3 meter fra vejkannten, regnet fra transformerens forside,

og

at den eksisterende transformer fjernes ved ibrugtagningen af den nye transformer.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøankenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur
og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager
væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til Fredningsnævnet, Dokken 1, 6700 Esbjerg, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. for privatpersoner og 3.000 kr. for alle andre klagere, herunder virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgeren rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 14. juli 2011

Margit Ø. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Jens J. F. Sørensen, Havnebyvej 170, 6792 Rømø.

Tønder Kommune, Teknisk Forvaltning, Kongevej 57, 6270 Tønder.
Landinspektørgården I/S, Bundtlandparken 5, 6520 Toftlund.
• Naturstyrelsen Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe.
Naturstyrelsen, Vadehavet, Stenbæksvej 29, Arnum, 6510 Gram.
Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.
• Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder, Kongevej 51, 6270 Tønder.
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/ Søren Eller, Leos Alle 26, 6270 Tønder.
Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV.
Friluftsrådets lokalafdeling v/ Hanne Voetmann, Houstrupvej 34, 6830 Nr. Nebel.
Dansk Ornitologisk Forening, Sønderjylland c/o Gert Fahlberg, Sottrupskov 10, 6400 Sønderborg.

Modtaget i
Naturstyrelsen
28 JULI 2011

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf. 79 13 66 77
Fax 75 13 69 69
Email.esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

27. juli 2011
Fredningssag 33/2011

J. nr.: 33/2011: Ansøgning fra SydEnergi om dispensation til at anbringe en transformer på ejendommen matr. nr. 382 Kirkeby, Rømø, som erstatning for en ældre transformer på samme ejendom.

Fredningsnævnet har den 15. juni 2011 modtaget en ansøgning fra Landinspektørgården I/S, Toftlund, på vegne SydEnergi om dispensation til at udskifte en ældre transformer på ejendommen matr. nr. 382 Kirkeby, Rømø, med en ny og større transformer placeret tilnærmelsesvist samme sted.

Ejendommen matr. nr. 382 Kirkeby, Rømø, der tilhører Bente Thye Kristensen, Stagebjergvej 26, Rømø, er fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede på Rømø. Fredningen blev gennemført for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Det fremgår af fredningsbestemmelserne blandt andet, at de fredede arealer skal bevares, og at der ikke må anbringes eller henstilles skæmmende indretninger på de fredede arealer.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation, såfremt der skal opsættes en ny transformer på ejendommen matr. nr. 382 Kirkeby, Rømø.

Fredningsnævnet har besluttet at behandle sagen på skriftligt grundlag.

Sagens baggrund

Naturklagenævnet traf den 28. juni 2002 afgørelse om fredning af Vesterhede på Rømø for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at

”der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan...”

Naturklagenævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, og

at sikre offentligheden adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3 Arealanvendelsen

A. De opdyrkede arealer må udnyttes som hidtil

...

C. Affald, udrangerede maskiner og lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på de fredede arealer.

§ 4. Idrætsanlæg

Der må ikke etableres idrætsanlæg og andre anlæg til fritidsaktiviteter eller lignende. Der må ikke opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende ...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o. l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse....

§ 7. Beplantning m.v.

Eksisterende læplantning og -hegn kan bevares og må kun forynges eller erstattes med hjemmehørende træer og buskarter ...

Yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter kan ske i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse...

§ 8. Hegning og offentlighedens adgang.

Der må ikke opsættes hegn bortset fra sædvanligt landbrugshegn og hegn omkring husene, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. ...”

Det fremgår af ansøgningen fra Landinspektørgården I/S, at den eksisterende transformerstation er en gammel type, der er placeret lige nord for indkørslen til ejendommen Stagebjergvej 26, Rømø. Transformerstationen består af en metalbeskyttet transformer, der måler (l x b x h) 0,5 x 1,5 x 0,5 meter. SydEnergi ønsker at udskifte transformerstationen med en ny transformerstation, der måler (l x b x h) 1,8 x 2 x 1,8 m og skal placeres umiddelbart ved siden af den gamle transformerstation og ca. 1 meter fra vejkanthen.

Det fremgår af ansøgningen fra Landinspektørgården I/S, at Birthe Thye Kristensen har givet samtykke til placeringen af transformerstationen på det foreslåede sted.

I et brev af 14. juni 2011 til Fredningsnævnet har Tønder Kommune anført blandt andet,

”...

Der står en lille transformer på stedet i forvejen, ca. 80 x 80 cm, og ca. 60 cm høj. Den står inde i en beplantning af sitkagran og slåen, og er ikke synlig udefra. Den nye, betydeligt større station skal placeres sydøst for den nuværende, ud mod det åbne landskab. Den vil ligge lidt skjult bag nogle åbne slåenbuske, men bliver ret synlig ude fra det åbne landskab, som fredningen har til formål at bevare. Hvis den ansøgte station skal placeres der hvor den nuværende ligger, bliver den mindre synlig.

Uanset placeringen vil det være en god ide at pleje den buskvækst, der står syd for det ansøgte areal, for at gøre de ”tekniske installationer” så lidt synlige udefra som muligt – eventuel nyplante enkelte slåenbuske og skaffe dem lys ved en let beskæring af granerne.”

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har ved brev af 22. juni 2011 sendt sagen i høring og har anmodet Bente Thye Kristensen, Tønder Kommune, Naturstyrelsen Ribe, Naturstyrelsen, Vadehavet, Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, København, Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen.

Der er ikke ved høringsfristens udløb rejst indsigelser mod det ansøgte.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det er formålet med fredningen af Vesterhede at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnetypiske huse, at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, fordi kulturmiljøet er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer.

Fredningsbestemmelserne for den fredede Vesterhede er derfor rigoristiske.

Det fremgår således af fredningsbestemmelsernes § 2, at de fredede arealers natur – og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres, samt af fredningsbestemmelsernes § 4 blandt andet, at der ikke må opstilles vindmøller, master, hegn eller lignende på de fredede arealer.

Den eksisterende transformerstation, der er af beskeden størrelse, er placeret inde i en beplantning bestående af sitkagran og slåen, så den efter oplysningerne fra Tønder Kommune ikke er synlig ude fra vejen.

Den nye transformerstation er større og foreslås af SydEnergi placeret umiddelbart ved siden af den eksisterende transformerstation og ca. 1 meter fra vejkanthen.

Tønder Kommune har i brevet af 14. juni 2011 oplyst, at transformerstationen bliver ret synlig ude fra det åbne landskab, såfremt den placeres på det sted, som SydEnergi har foreslået. Kommunen har derfor foreslået, at transformerstationen skal placeres dér, hvor den nuværende transformerstation er placeret, fordi den med denne placering bliver mindre synlig. Kommunen har anbefalet, at det – uanset placeringen - vil være en god ide at pleje den buskvækst, der står syd for den ansøgte placering, for at gøre de ”tekniske installationer” så lidt synlige udefra som muligt og har foreslået, at der eventuelt plantes enkelte slåenbuske og foretages en let beskæring af grænerne for at skaffe lys til slåenbuskene.

Fredningsnævnet vurderer, at det ikke vil stride mod formålet med fredningen at dispensere til at placere den nye transformerstation på ejendommen matr. nr. 382 Kirkeby, Rømø, såfremt den eksisterende transformerstation samtidig fjernes. Fredningsnævnet finder imidlertid, at transformerstationen skal placeres dér, hvor den eksisterende transformerstation er placeret, fordi den med denne placering bliver mindre synlig. Fredningsnævnet meddeler herefter i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, SydEnergi dispensation til at anbringe transformerstationen på det sted på ejendommen matr. nr. 382 Kirkeby, Rømø, som Tønder Kommune foreslår, på vilkår,

at SydEnergi plejer den buskvækst, der står syd for den placering, kommunen foreslår,

at SydEnergi efter Tønder Kommunes anvisninger planter enkelte slåenbuske på arealet,

at SydEnergi efter Tønder Kommunes anvisninger foretager en let beskæring af grænerne ved transformerstationen for at skaffe de nyplantede slåenbuske lys,

og

at den eksisterende transformer fjernes ved ibrugtagningen af den nye transformer.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøankenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur
og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager
væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til Fredningsnævnet, Dokken 1, 6700 Esbjerg, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. for privatpersoner og 3.000 kr. for alle andre klagere, herunder virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgeren rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 27. juli 2011

Margit Ø. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Bente Thye Kristensen, Stagebjergvej 26, 6792 Rømø.
Tønder Kommune, Teknisk Forvaltning, Kongevej 57, 6270 Tønder.
Landinspektørgården I/S, Bundtlandparken 5, 6520 Toftlund.
Naturstyrelsen Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe.
Naturstyrelsen, Vadehavet, Stenbæksvej 29, Arnum, 6510 Gram.
Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.
Tønder Kommune, Teknisk Forvaltning, Kongevej 57, 6270 Tønder.
Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder, Kongevej 51, 6270 Tønder.
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/ Søren Eller, Leos Alle 26, 6270 Tønder.
Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV.
Friluftsrådets lokalafdeling v/ Hanne Voetmann, Houstrupvej 34, 6830 Nr. Nebel.
Dansk Ornitologisk Forening, Sønderjylland c/o Gert Fahlberg, Sottrupskov 10, 6400 Sønderborg.

**Fredningsnævnet for Sydjylland
Sydlig del**

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 79 13 66 77
Fax 75 13 69 69
E-mail:
esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

19. september 2012
Fredningssag 33/2012

J. nr.: 33/2012: Stillingtagen til lovgivning af en gastank opstillet ved "Den gamle redningsstation" Havnebyvej 156, Rømø

Tønder Kommune har i brev af 28. juni 2012 meddelt Fredningsnævnet, at kommunen har modtaget en anmeldelse om en gastank, der er opstillet ved "Den gamle redningsstation", Havnebyvej 156, Rømø.

Tønder Kommune har i brevet til Fredningsnævnet anmodet om en udtalelse fra Fredningsnævnet til placeringen af gastanken og om en eventuel dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Ansøgningen vedrører ejendommen matr. nr. 184 Kirkeby, Rømø, der er fredet ved Naturklagenævnets kendelse afsagt den 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede på Rømø. Fredningen blev gennemført for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. "Den gamle redningsstation" er et egnstypisk eller fredet hus, der er omfattet af den særlige beskyttelse, der fremgår af fredningsbestemmelsernes § 6. Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles en lovliggørende dispensation til at bibeholde gastanken på arealet nord for redningsstationen.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 31. august 2012, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

Fredningsnævnet har besluttet, at der ikke kan ske lovgivning af gastanken med den aktuelle placering. Gastanken skal derfor være fjernet senest den 1. december 2012.

Sagens baggrund:

Naturklagenævnet afsagde den 28. juni 2002 kendelse om fredning af Vesterhede på Rømø. Fredningen blev gennemført for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse.

Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at

”der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for ved en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan...”

Naturklagenævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres, og

at sikre offentligheden adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3 Arealanvendelsen

- A. De dyrkede arealer må udnyttes som hidtil....
- B. Udyrkede arealer som hede- og klitarealer samt arealer, der ikke tidligere har været dyrket, må ikke opdyrkes, gødskes eller sprøjtes, ligesom der ikke må foretages beplantning.
- C. Affald, udrangerede maskiner og andre anlæg må ikke henkastes eller anbringes på arealerne

...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o. l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse....

For de på ejendommene matr. nr. 115, matr. nr. 212, matr. nr. 74, matr. nr. 184, matr. nr. 15, matr. nr. 675, matr. nr. 63, matr. nr. 449, matr. nr. 12, matr. nr. 104, matr. nr. 126, matr. nr. 5, matr. nr. 75, matr. nr. 43, matr. nr. 117, matr. nr. 36, matr. nr. 23, matr. nr. 112, matr. nr. 26, matr. nr. 3 og matr. nr. 53 beliggende egnstypiske eller fredede huse gælder følgende særlige bestemmelser:

De eksisterende bygninger skal bevares i de farver, som stemmer med traditionen på Rømø, nemlig røde mursten, mørkerødt (Rømrødt) eller hvidt. Stråtækte huse skal forblive tækket med strå, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

Husene skal så vidt muligt bevares synlige for offentligheden, jf. dog § 7...

§ 7. Beplantning m.v.

Eksisterende læplantning og -hegn kan bevares og må kun forynges eller erstattes med hjemmehørende træer og buskarter, jf. den til enhver tid eksisterende liste over hjemmehørende arter, som udarbejdes af Skov- og Naturstyrelsen...

Yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter kan ske i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse. Sådanne tilplantninger ved de i § 6 nævnte egnstypiske eller fredede huse, bortset fra beplantningen på matr. nr. 115, kan dog kun ske efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 8. Hegning og offentlighedens adgang.

Der må ikke opsættes hegn bortset fra sædvanligt landbrugshegn og hegn omkring husene, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Hegning ved de i § 6 særligt nævnte huse kræver dog fredningsnævnets godkendelse..."

Tønder Kommune har oplyst i brev af 28. juni 2012 til Fredningsnævnet, at kommunen har modtaget en anmeldelse om, at der er opstillet en gastank ved Den gamle redningsstation, som er opført på ejendommen matr. nr. 184 Kirkeby, Rømø, uden forudgående ansøgning om dispensation fra de forskellige bindinger, som gælder for ejendommen. Da ejendommen tillige er fredet, har Tønder Kommune anmodet Fredningsnævnet om en udtalelse om placeringen af gastanken, og om hvorvidt der kan meddeles dispensation til tankens placering.

Danmarks Naturfredningsforening har i brev af 16. august 2012 protesteret mod, at der meddeles en lovliggørende dispensation til at bibeholde gastanken. Danmarks Naturfredningsforening har anført blandt andet:

"...

Som de udsendte fotos fra 20/6-12 viser (og som jeg ved selvsyn har set), så er gastanken ikke nogen "skønhed" at have liggende så tæt på den fredede ejendom. Den er særdeles grim at se på; oven i købet med en stor reklame for et gasfirma på begge sider! De store sten omkring den er vel tænkt at forhindre løbske bilister at køre ind i

den? Altså et sikkerhedshensyn for at undgå en eksplosion af udstrømmende gas, der ville være meget ødelæggende for den gamle redningsstation kun 5-6 meter fra den.

På det første foto ses desuden en transformatorstation i beton beliggende mindre end 10 meter fra Gastanken, og med et sikringsskab stående på den side, der vender mod gastanken. Så jeg stiller det spørgsmål, om alle sikkerhedsregler – herunder brandreglementet - i forbindelse med gastankens placering er overholdt? For mig at se vil en kortslutning i sikringsskabet i forbindelse med en læk i gastanken udgøre en ikke usandsynlig risiko for både bygning og evt. personer i nærheden.

Fra DN's side forslås følgende handlinger for at minimere risikoen for en ulykke og genoprette det etiske indtryk af den gamle redningsstation: Gastanken nedgraves i området længere væk fra transformatorstationen, så også brandreglementet overholdes. Transformatorstationen kan vel på linie med gastanken opfattes som et teknisk anlæg, der ikke just forskønner den bygning, som § 6 i fredningen forsøger at beskytte. Er der i øvrigt givet dispensation til placeringen af transformatorstationen? For at skjule transformatorstationen forslås at der evt. plantes buske omkring den, som ikke må blive højere end lige over anlæggets top. Alternativet hertil er at flytte den længere mod vest til træerne på den anden side af grusvejen..."

Det fremgår af sagens oplysninger, at Tønder Kommune ejer ejendommen matr. nr. 184 Kirkeby, Rømø.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 31. august 2012, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

I besigtigelsen deltog for Tønder Kommune sagsbehandler Jytte Hansen, for Det åbne Land, Naturstyrelsen Ribe naturgeograf Jørgen Clausen, for Naturstyrelsen Vadehavet Thomas Fyhn og for Friluftsrådet Betina Brandt.

Under besigtigelsen oplyste Fredningsnævnets formand, at Tønder Kommune i brev af 28. juni 2012 har orienteret Fredningsnævnet om, at kommunen har modtaget en anmeldelse om en gastank, der er opstillet ved "Den gamle redningsstation", Havnebyvej 156, Rømø. Tønder Kommune har i brevet anmodet Fredningsnævnet om en udtalelse om placeringen af gastanken og om en eventuel dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1. Ansøgningen vedrører ejendommen matr. nr. 184 Kirkeby, Rømø, der er fredet ved Naturklagenævnets kendelse afsagt den 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede på Rømø. Fredningen blev gennemført for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. "Den gamle redningsstation" er et egnstypisk eller fredet hus, der er omfattet af den særlige beskyttelse, der fremgår af fredningsbestemmelsernes § 6. Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles en lovliggørende dispensation til at bibeholde gastanken på arealet nord for redningsstationen.

Jytte Hansen redegjorde for sagen og oplyste, at Den gamle Redningsstation benyttes af Rømøs frivillige brandværn. Brandværnet har for en årrække siden opsat gastanken, der forsyner redningsstationen med gas til opvarmning. For nogle år siden blev der opsat en stensætning

omkring gastanken formentlig for at sikre gastanken mod påkørsler. Gastanken skæmmer landskabet; hertil kommer, at den også er en reklamesøjle for gasleverandøren. Efter de oplysninger, som kommunen er i besiddelse af, kan gastanken ikke nedgraves.

Thomas Fyhn bemærkede, at tanken bør flyttes, fordi den er meget synlig. Den er også en sikkerhedsrisiko. Hvis den eksploderer, vil den ødelægge alt i den nærmeste omkreds.

Bettina Brandt anførte, at tanken skæmmer landskabet. Den bør fjernes fra området.

Jørgen Clausen og Thomas Fyhn bemærkede vedrørende transformatorstationen, at den antageligt er opstillet på arealet inden fredningen af Vesterhede. Denne vurdering støttes på algebegroningen på transformatorstationen og dens udformning.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra en fredningsbestemmelse eller en foreslået fredningsbestemmelse, hvis det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskabet og bygningerne indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Naturklagenævnet har tilføjet, at disse værdier bør sikres ved en fredning frem for ved en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan. Naturklagenævnet har for at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, som blandt andet omfatter samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse, fastsat rigoristiske fredningsbestemmelser. Der gælder ifølge Naturklagenævnets kendelse tillige særlige bestemmelser for de egnstypiske eller fredede huse. Det fremgår således af fredningsbestemmelsernes § 6 om bebyggelse m.v., stk. 4, at tilbygninger til de egnstypiske eller fredede huse skal opføres i samme stil som de huse, de bygges til, både med hensyn til byggestil, materialer og farver.

Denne bestemmelse indeholder ikke regler om, hvad der gælder om installationer som olietanke, tanke, der tjener landbrugsformål, og andre anlæg i tilknytning til de egnstypiske eller fredede huse. Det er imidlertid Fredningsnævnets vurdering, at der i fredningsbestemmelserne vedrørende disse huse skal indfortolkes, at sådanne anlæg skal opfylde de krav, som stilles til tilbygninger til disse huse, fordi de umiddelbare omgivelser omkring de egnstypiske eller fredede huse er en del af den beskyttelsesværdige helhed og indgår i det totale synsindtryk af den egnstypiske eller fredede bygning.

Gastanken og stensætningen omkring gastanken er fremmedelementer både i det fredede landskab, men også i kirkelandskabet syd for Rømø Kirke og virker forstyrrende på synsoplevelsen af landskabet. Hvis Fredningsnævnet havde fået forelagt en ansøgning om tilladelse til at opstille gastanken og markeringen med stenene, ville der ikke med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kunne meddeles dispensation hertil.

Som følge heraf finder Fredningsnævnet, at der ikke kan meddeles en lovliggørende dispensation til gastanken og stensætningen.

Gastanken og stensætningen skal derfor være fjernet fra det fredede område senest den 1. december 2012.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøankenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur
og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager
væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til Fredningsnævnet, c/o Retten i Esbjerg, Dokken 1, 6700 Esbjerg, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr til Naturklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

1. klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2. klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3. klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f. eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast til partshøring.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 19. september 2012

Margit Ø. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Det åbne Land, Naturstyrelsen Ribe	rib@nst.dk
Naturstyrelsen, Vadehavet	raf@nst.dk
Naturstyrelsen	nst@nst.dk
Tønder Kommune, Teknisk Forvaltning	teknisk@toender.dk
Tønder Kommune, Team Byg og Landzone	jyha@toender.dk
Museum Sønderjylland	tekr@museum-sonderjylland.dk
Danmarks Naturfredningsforening	dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite	soren@eller.dk
Friluftsrådet	soenderjylland@friluftsraadet.dk
Dansk Ornitologisk Forening	toender@dof.dk
Friluftsrådets lokalafdeling v/ Hanne Voetmann, Hostrupvej 34, 6830 Nr. Nebel.	

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 9968 8800

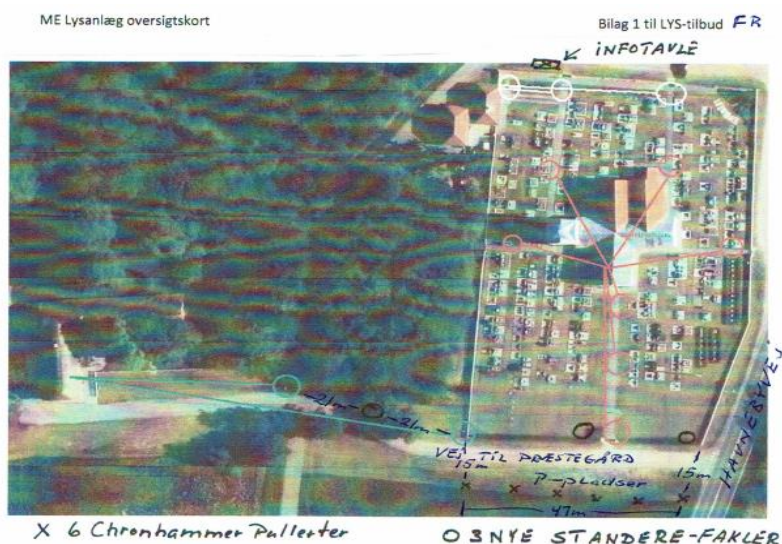
E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

6. december 2018
FN SJS 28/2018

J.nr.: FN SJS 28/2018: Ansøgning fra menighedsrådet for Sct. Clemens Rømø om tilladelse til at nedgrave elkabler mv. på kirkegården og omkringliggende arealer på ejendommen Havnebyvej 152, 6792 Rømø.

Fredningsnævnet har den 18. juni 2018 modtaget en ansøgning fra menighedsrådet for Sct. Clemens Rømø om tilladelse til at nedgrave elkabler mv. på kirkegården og omkringliggende arealer på ejendommen Havnebyvej 152, 6792 Rømø. Fredningsnævnet udbad sig yderligere oplysninger og disse modtog Fredningsnævnet den 12. september 2018, den 1. oktober 2018 og den 22. oktober 2018 fra Tønder Kommune.

Det fremgår af sagen, at der syd for kirken ønskes opsat 6 lys-pullerter. De er udført i ubehandlet stål og har en højde på 1.2 m. Derudover ønskes der opsat 3 nye lysstandere, der svarer til de standere, der allerede er opsat på området. Placeringen fremgår af kortet nedenfor. De røde cirkler viser placeringen af de eksisterende lysstandere.

3 nye fakler

De 6 fakler langs vejen til præstegården skal kunne:

- Tændes og slukkes fra præstegården
- Tændes og slukkes ved lysfølsomhed

Infotavlen er sat op på to standere på hver 195 cm høje, tavlen er 169 cm bred og 107 cm høj. Det fremgår af sagen, at infotavlen allerede er blevet opsat, men at denne er opsat lige uden for den nordlige mur og dermed ifølge fredningskortet er placeret udenfor det fredede område. Ligeledes vurderes belysningen på den nordlige del af kirkegården at være uden for fredningen.

Arealerne et stykke nord, syd og vest for Rømø Kirke er fredet ved deklarationer af 14. marts 1953 og senere. Det fremgår blandt andet af deklarationerne, at der ikke må opsættes master, så udsigten til kirken ødelægges.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation til det ansøgte.

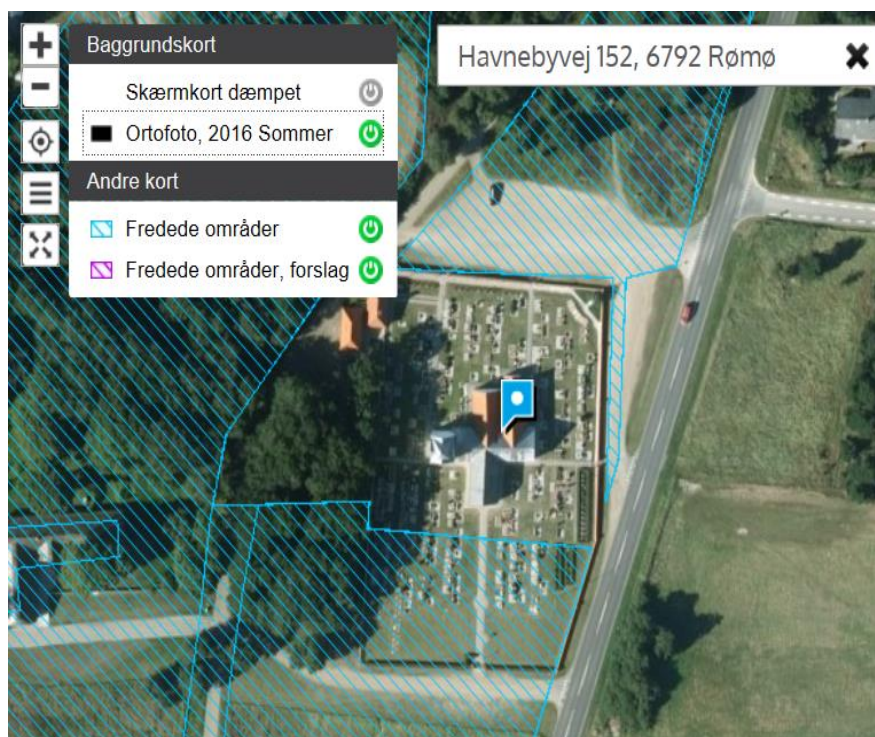
Fredningsnævnets formand har i medfør af forretningsordenens § 10, stk. 5 besluttet at meddele menighedsrådet for Sct. Clemens Rømø dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 og stk. 2. som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund:

Af fredningsbestemmelserne fremgår:

”Arealerne må ikke bebygges eller beplantes således, at udsigten til kirken ødelægges midlertidigt eller vedvarende. Der må ikke på arealerne opsættes skure, udsalgssteder, boder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende. Ej heller må der på arealet opsættes toiletter, hønsehuse, pelsdyr farme, hundegårde eller lignende, sprøjtehuse, benzinstandere, transformatorstationer eller master til elektriske ledninger.”

Det med blå skraverede på kortet nedenfor viser fredningens omfang.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har ved mail af 5. november 2018 til Formanden for menighedsrådet, Viggo Christensen, Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slot- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet centralt, Friluftsrådet Tønder, Tønder Provsti og Ribe Stift anmodet om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 26. november 2018.

Miljøstyrelsen, som yder teknisk bistand til Fredningsnævnet, har den 7. november 2018 udtalt, at det ansøgte ikke vil medføre beskadigelse, ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder på de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Ribe Stift har den 23. november 2018 skrevet:

”Til brug for sin vurdering af sagen har stiftsøvrigheden indhentet en erklæring af 22. november i 2018 fra kgl. bygningsinspektør Gunilla Rønnow.

I erklæringen anfører hun følgende:

”Der foreligger en ansøgning fra menighedsrådet vedr. nedgravning af kabler, både på kirkegården og udenfor.

Det er vanskeligt at forstå sagens indhold. Tilsyneladende er der kun søgt om gravetilladelse, men ikke om tilladelse til opsætning af lamper.

Man må forstå det således, at man delvis indenfor og delvis udenfor kirkegården ønsker at opsætte 3 lamper, svarende til dem der allerede er på kirkegården. Dette kan anbefales.

Desuden ønsker man at opsætte 6 lys-pullerter, udført i ubehandlet stål og med en højde på 1,2 meter syd for den vej, som går langs med kirkegårdens sydlige afgrænsning.

Dette har vi ingen indvendinger imod.

Vi kan ikke tage stilling til de arkæologiske krav der vil være ved gravearbejde på og udenfor kirkegården”.

Efter en gennemgang af det tilsendte materiale, herunder erklæringen fra den kongelige bygningsinspektør, kan det oplyses, at stiftsøvrigheden ikke vil modsætte sig en dispensation fra fredningen til at opsætte lamper og pullerter på det fredede areal som ansøgt.

For så vidt angår nedgravning af kabler og opsætning af belysning på selve kirkegården, der ikke er omfattet af fredningen, kan stiftsøvrigheden oplyse følgende:

Menighedsrådet, der forestår driften af kirkegården, træffer beslutning om belysningen på kirkegården. Menighedsrådets beslutning skal ikke godkendes af andre kirkelige myndigheder.

Der henvises til afsnit 2.2.2 på side 23 i Kirkeministeriets vejledning om kirker og kirkegårde fra 2001. Vejledningen kan ses via dette link:

<http://www.km.dk/fileadmin/share/publikationer/krg/Kirker.pdf>

For så vidt angår gravearbejder, herunder nedgravning af kabler mv., kan det oplyses, at Nationalmuseet har eneret på at udføre arkæologiske undersøgelser i kirker og på kirkegårde. Nationalmuseet ønsker sædvanligvis at blive orienteret om påtænkte gravearbejder på kirkegården mindst 5 uger før de iværksættes, når der skal graves dybere end 25-30 cm.

For så vidt angår arkæologiske undersøgelser uden for kirker og kirkegårde, varetages de af det lokale museum – på Rømø af Museum Sønderjylland.”

Fredningsnævnets afgørelse

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 kan fredningsnævnet kun meddele dispensation fra en fredning, hvis det ansøgte ikke medfører forringelse af naturtyper og levestanden for arter, som området er udpeget for.

Det er formålet med fredningen at sikre, at udsigten til kirken ikke ødelægges midlertidigt eller vedvarende.

Fredningsnævnet lægger til grund, at de 6 lys-pullerter og de 3 nye lysstandere ikke vil have nogen betydning for indblikket til og udsynet fra kirken. Da det ansøgte således ikke er i strid med fredningens formål, meddeles der dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 og stk. 2 til det ansøgte på vilkår,

at de lamper, der opstilles, svarer til beskrivelsen i ansøgningen,

at lamperne placeres som anvist ovenfor, og

at gravearbejde udføres efter Museum Sønderjyllands anvisninger.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Miljø- og fødevareklagenævnets klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr. Gebyret udgør for privatpersoner 900 kr. Virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder skal betale 1.800 kr. for behandling af eller genoptagelse af en klage. Det nævnte gebyr reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Gebyret er endnu ikke reguleret for 2017, men vil blive teknisk efterreguleret.

Miljø- og fødevareklagenævnet påbegynder først behandlingen af en klage, når gebyret er modtaget. Klagegebyr opkræves af Miljø- og fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved indbetalingskort til Miljø- og fødevareklagenævnet. Gebyr skal indbetales indenfor en af Miljø- og fødevareklagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klage-berettiget eller fordi Miljø- og fødevareklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen.

Gebyret tilbagebetales også, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen. Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og fødevareklagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Hvis klager trækker klagen tilbage, mens sagen er under behandling i nævnet, vil gebyret som udgangspunkt også blive betalt tilbage. Miljø- og fødevareklagenævnet kan dog beslutte, at gebyret ikke tilbagebetales, hvis klagen trækkes tilbage på et tidspunkt, hvor nævnet allerede har foretaget en stor del af sagsbehandlingen.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 6. december 2018

Margit O. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Formanden for menighedsrådet, Viggo Christensen, viggo1212@gmail.com

Tønder Kommune, teknisk@toender.dk

Miljøstyrelsen, mst@mst.dk;

Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk

Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk

Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, soren@eller.dk

Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk

Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk

Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet Tønder: sydvestjylland@friluftsradet.dk

Tønder Provsti, toender.provsti@KM.dk

Ribe Stift, kmrib@km.dk

Fredningsnævnet for Sydjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 9968 8800

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

2. september 2019
FN SJS 38/2019

J.nr.: 38/2019: Ansøgning om dispensation til anlæggelse af en sandmile på ejendommen, Bornholmervej 4, 6792 Rømø, matr.nr. 15 Kirkeby, Rømø indenfor fredningen af Vesterhede Rømø, Rømø Kirkeby.

Fredningsnævnet har den 30. juli 2019 modtaget ansøgning fra Tømrerfirmaet Paulsen, Toftlund ApS på vegne Benedikt Rickmers, om dispensation til anlæggelse af en sandmile med tank og pumpebrønd på ejendommen, Bornholmervej 4, 6792 Rømø, matr.nr. 15 Kirkeby, Rømø.

Ejendommen er beliggende indenfor fredningen af Vesterhede Rømø, Rømø Kirkeby, der blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002. Fredningen blev gennemført for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse. Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation, hvis det ansøgte skal etableres.

Fredningsnævnets formand har i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5, besluttet at meddele Benedikt Rickmers dispensation fra fredningen som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund:

Ejendommen er beliggende i et område, der er fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002.

Fredningen blev gennemført for at sikre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnskarakteristiske huse.

Naturklagenævnet har blandt andet anført i begrundelsen for fredningen af Vesterhede, at

“der er tale om et enestående kulturhistorisk værdifuldt område, hvor landskab og bygninger indgår i et uadskilleligt samspil, og at dette kulturmiljø i dag er truet af tilgroning og bebyggelsesændringer. Disse værdier bør sikres ved en fredning frem for ved en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer fra en lokalplan...”

Naturklagenævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

”§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og

at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger. Det er tilladt at grave græstørv til tagrygning. På landbrugsjorder må der graves vandhuller til kreaturer, dog ikke på arealer der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med Fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager o.l. i forbindelse med eksisterende bebyggelse.

For de på matr.nr. 115, matr.nr. 212, matr.nr. 74, matr.nr. 184, matr.nr. 15, matr.nr. 675, matr.nr.63, matr.nr.449, matr.nr. 12, matr.nr.104, matr.nr.126, matr.nr. S, matr.nr.75, matr.nr. 43, matr.nr. 117, matr.nr. 36, matr.nr. 23, matr.nr. 112, matr.nr. 26, matr.nr. 3 og matr.nr. 53 beliggende egnstypiske eller fredede huse gælder følgende særlige bestemmelser:

De eksisterende bygninger skal bevares i de farver, som stemmer med traditionen på Rømø, nemlig røde mursten, mørkerødt (Rømrødt) eller hvidt. Stråtakte huse skal forblive tækket med strå, ligesom dør-, vindues- og facadepartier principielt skal bevares.

Husene skal så vidt muligt bevares synlige for offentligheden, jf. dog § 7.

...

§ 10. Dispensationer

Dispensationer fra bestemmelserne i §§ 1 - 8 (incl.) kan meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål."

Bornholmervej 4, Rømø, matr.nr. 15, er som anført omtalt i § 6 som et af de i området bevaringsværdige huse, der så vidt muligt skal bevares synlige for offentligheden.

Ejendommen er i den forbindelse omtalt i den af det daværende Sønderjyllands Amt udarbejdede plejeplan fra juni 2005. I denne hedder det om ejendommen:

"Matr.nr. 15. Bevaringsværdigt hus, som ligger frit i dag, ganske lidt plantning mod vest, som ikke hindrer indblikket. Der kan laves hedepleje på de sydlige dele, dog skal der fjernes meget materiale, førend hederetablering er nogenlunde sikker."

Sandmilen ønskes etableret i forbindelse med et kloakeringsprojekt. Sandmilen etableres ved at påføre jord i 70 cm's højde på et område, der måler 15-17 m x 4-5 m (ca. 85 m²). Sandmilen ønskes etableret nordvest for den på ejendommen opførte bygning. Der udlægges 3x15 m trykrør i sandmilen. Tank PE10 og pumpebrønd etableres tættere på ejendommen.

Kortet nedenfor viser ejendommen. Det med blå skraverede angiver fredningen.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har ved mail af 1. august 2019 til Tømrerfirmaet Paulsen Toftlund ApS, Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slot- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet centralt og Friluftsrådet Tønder anmodet om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 19. august 2019.

Der er ikke modtaget indsigelser eller bemærkninger fra de nævnte.

Fredningsnævnet har indhentet teknisk bistand via Miljøstyrelsen, der i mail af 13. august 2019 har oplyst, at det ansøgte ikke berører noget Natura 2000-område, men at det ansøgte tænkes anlagt på et areal, der delvist er udpeget som beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 (hede).

Tønder Kommune har i mail af 15. august 2019 oplyst:

”Tønder Kommune har modtaget henvendelsen og jeg har besøgt arealet i sidste uge.

Det er rigtigt, at der er registreret § 3 hede på arealet. Men registreringen er tegnet meget ujævnt. Dvs. der hvor sandmilen placeres er der ikke tale om § 3 beskyttet natur.

Vi får rettet på temaet her snarest.”

Fredningsnævnets afgørelse

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Fredningen har blandt andet til formål at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse. Endvidere fremgår det af fredningen, at blandt andet huset på ejendommen Bornholmervej 4, 6792 Rømø så vidt muligt skal bevares synlig for offentligheden.

Fredningsnævnet finder ikke, at etableringen af en sandmile vil være i strid med fredningens formål jf. § 1.

Anlæggelsen af en sandmile på 70 cm's højde over et areal på ca. 85 m² vil kunne få en vis indvirkning på indblikket til huset, men anlægget ønskes etableret nordvest for bygningerne. Ud fra kortbilagene og ud fra miljøportalen lægges det til grund, at offentlighedens primære indblik til ejendommen foregår fra de offentlige veje beliggende syd og øst for ejendommen. Som følge heraf findes etableringen af sandmilen endvidere ikke at være i strid med fredningens § 6.

Fredningsnævnet meddeler herefter Benedikt Rickmers dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til etablering af den ønskede sandmile på vilkår:

at sandmilen med tank og pumpebrønd etableres på det ifølge ansøgningen nævnte sted og maksimalt i en højde og størrelse som anført ovenfor.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Miljø- og fødevareklagenævnets klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr. Gebyret udgør for privatpersoner 900 kr. Virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder skal betale 1.800 kr. for behandling af eller genoptagelse af en klage. Det nævnte gebyr reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Gebyret er endnu ikke reguleret for 2017, men vil blive teknisk efterreguleret.

Miljø- og fødevareklagenævnet påbegynder først behandlingen af en klage, når gebyret er modtaget. Klagegebyr opkræves af Miljø- og fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved indbetalingskort til Miljø- og fødevareklagenævnet. Gebyr skal indbetales indenfor en af Miljø- og fødevareklagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klage-berettiget eller fordi Miljø- og fødevareklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen.

Gebyret tilbagebetales også, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen. Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og fødevareklagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Hvis klager trækker klagen tilbage, mens sagen er under behandling i nævnet, vil gebyret som udgangspunkt også blive betalt tilbage. Miljø- og fødevareklagenævnet kan dog beslutte, at gebyret ikke tilbagebetales, hvis klagen trækkes tilbage på et tidspunkt, hvor nævnet allerede har foretaget en stor del af sagsbehandlingen.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 2. september 2019

Margit O. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Tømrerfirmaet Paulsen Toftlund ApS, rs@tfpa.dk

Tønder Kommune, teknisk@toender.dk

Miljøstyrelsen, mst@mst.dk;

Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk

Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk

Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, jan@havejan.dk

Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk

Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk

Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet Tønder: sydvestjylland@friluftsradet.dk

Fredningsnævnet for Sydjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: sydjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

20. September 2024
FN SJS 47/2024

FN SJS 47/2024 Ansøgning om dispensation til etablering af nedsivningsanlæg inden for fredningen af Vesterhede på Rømø

Fredningsnævnet har den 23. juli 2024 modtaget en ansøgning fra Tønder Kommune på vegne af lodsejer Jan-Henrik Jessen, som ses repræsenteret ved Thomas Keller fra TK Belægning ApS, om dispensation til etablering af et nedsivningsanlæg på ejendommen Mantagesvej 15 på Rømø, matr.nr. 119, Kirkeby, Rømø, inden for fredningen af Vesterhede på Rømø.

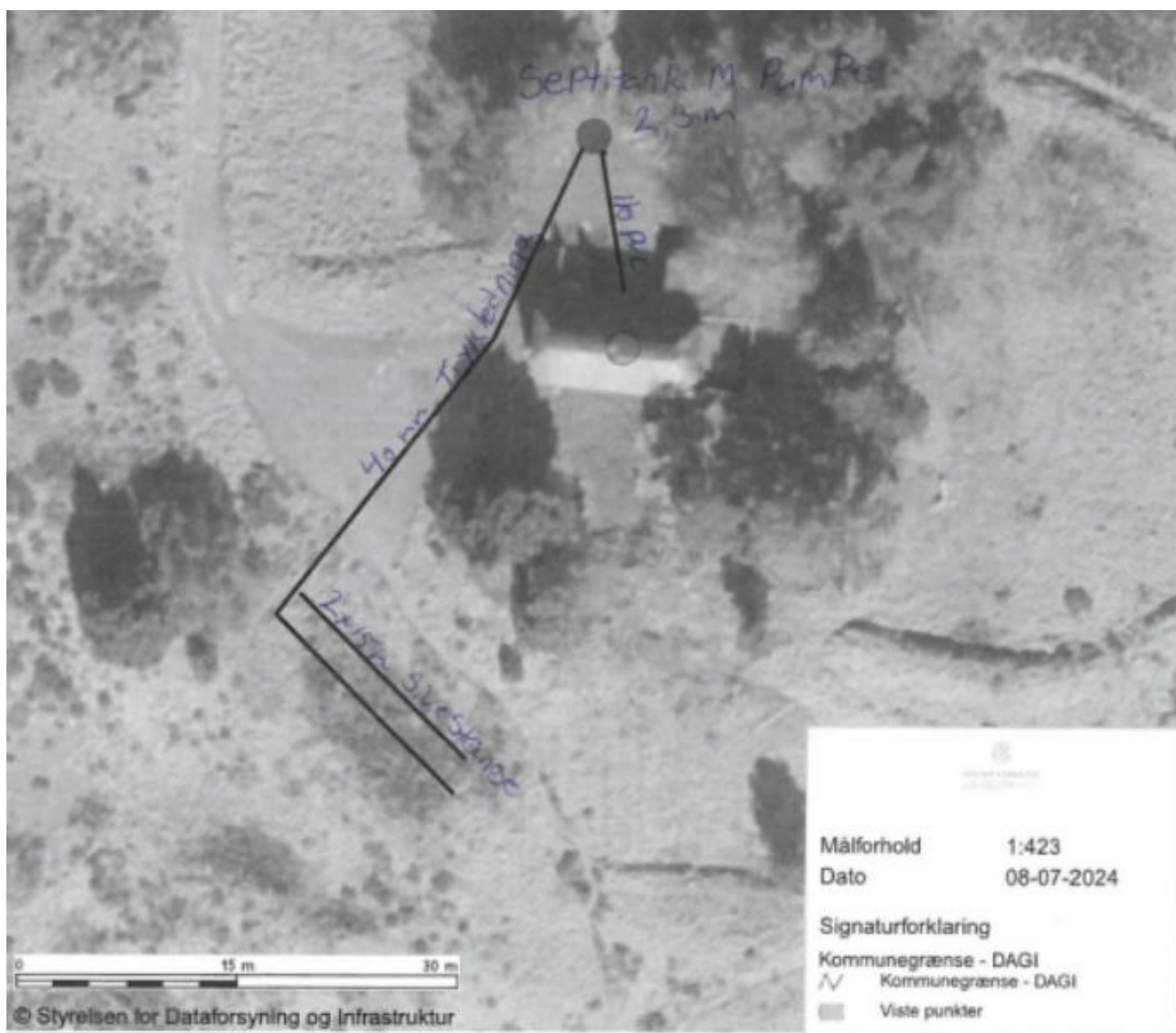
Fredningsnævnets formand har i medfør af bekendtgørelse om forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5, besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund

Det fremgår nærmere af ansøgningen, at ansøger ønsker at udskifte den eksisterende, udtjente septiktank med et nyt 5 PE nedsivningsanlæg.

I forbindelse med etableringen af anlægget skal der nedgraves tre nye kammertanke på hver 2,3 meter med tilhørende pumpe. Der skal desuden nedgraves to sivestrengene på hver 15 meter, som forbindes til den øvrige del af anlægget med en 40 meter lang trykledning. Sivestrengene nedgraves minimum én meter over grundvandsniveau. Anlægges placeres mindst fem meter fra beboelsesarealet. Efter nedgravningen retableres terrænet.

På tegningen nedenfor ses anlæggets ønskede placering på ejendommen:

Figur 1. Oversigtstegning.

Kommunen har anbefalet, at fredningsnævnet meddeler dispensation til det ansøgte, idet etableringen af nedsivningsanlægget (og bortfjernelsen af det gamle anlæg) efter kommunens vurdering vil have en positiv effekt for områdets miljø og natur.

Kommunen har vedrørende Natura 2000 og bilag IV-arter anført følgende:

”Det nærmeste Natura 2000 område er habitatområdet ”Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde” (H78) og Fuglebeskyttelsesområdet ”Rømø” (F65) der begge starter ca. 500 meter fra det ansøgte anlæg.

Det vurderes at det nærmeste habitatområde ikke vil blive påvirket af etableringen af nedsivningsanlægget.

Udpegningsgrundlaget for F65 udgøres af en række fugle, hvoraf nogle er tilknyttet heder. Dette gælder bl.a. for mosehornugle. Det ansøgte anlæg vil medføre at et mindre

areal vil blive inddraget og forstyrret i anlægsfasen. Dog kan en del reetableres. Det, at der fremadrettet kun vil blive udledt rensset spildevand i hedeområdet, opvejer de negative effekter, da tilgroning pga. næringsstoffer nedsættes, hvilket er den største trussel for yngle- og rastestederne for bl.a. mosehornugle.

Tønder Kommune er forpligtet til at tage hensyn til leve- og voksesteder for bestemte dyre- og plantearter, som er optaget på Habitatdirektivets bilag IV, også hvis disse leve og voksesteder ligger uden for habitatområder. Rømø huser bl.a. bilag IV-arterne markfirben, strandtudse, odder og flagermus. Da matriklen ligger i et hedeområde, er det markfirben der er relevant for det ansøgte område. Der er ikke registreret bilag IV-arter på det ansøgte areal, men potentielt kan heden være fourageringsområde for markfirben. Etableringen af anlægget vil medføre at en mindre del af heden forstyrres i en kortere periode. Det vurderes til ikke at have væsentlig negativ betydning for arten og dets levesteder.”

Den omhandlede ejendom er fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede – et areal syd for Rømø Kirkeby – i Skærbæk Kommune, Sønderjyllands Amt. De relevante fredningsbestemmelser er indsat nedenfor:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

- at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,
- at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
- at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger. Det er tilladt at grave græstørv til tagrygning. På landbrugsjorder må der graves vandhuller til kreaturer, dog ikke på arealer der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper.

§ 10. Dispensationer

Dispensationer fra bestemmelserne i §§ 1 - 8 (inkl.) kan meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Ved brev af 5. september 2024 har fredningsnævnet anmodet Thomas Keller, Region Syddanmark, Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slots- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Nationalpark Vadehavet og Naturstyrelsen om bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist til den 20. september 2024.

Der er ikke modtaget bemærkninger.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 3, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke, at det ansøgte strider mod fredningens formål.

Der er tale om et anlæg, der skal graves ned under jordoverfladen, hvorefter terrænet retableres. Fredningsnævnet finder derfor ikke, at forbuddet mod terræændringer bør være til hinder for, at der meddeles dispensation.

Det må efter oplysningerne fra Tønder Kommune lægges til grund, at det ansøgte i forbindelse med anlægsfasen potentielt vil kunne være til gene for eventuelle bilag IV-arter m.v., som måtte befinde sig i området. Da det ansøgte imidlertid kun berører et relativt begrænset areal, og idet terrænet som ovenfor nævnt vil blive retableret i forlængelse af nedgravningen, finder fredningsnævnet dog ikke, at denne omstændighed skal være til hinder for, at der meddeles dispensation.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til det ansøgte.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Syddanmark, Sydlige del
Esbjerg den 20. september 2024

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Thomas Keller, thomas@tkbelaegning.dk
Region Syddanmark, miljoe-raastoffer@rsyd.dk
Tønder Kommune, teknisk@toender.dk, emgmi@toender.dk
Miljøstyrelsen, mst@mst.dk
Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, planer@msj.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, toender@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk
Friluftsrådet Centralt, fr@friluftsradet.dk
Friluftsrådet Tønder, sydvestjylland@friluftsradet.dk, Werner.sydvestjylland@friluftsradet.dk
Nationalpark Vadehavet, vadehavet@danmarksnationalparker.dk
Naturstyrelsen, vad@nst.dk

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: syddjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

6. november 2024
FN SJS 23/2024

FN SJS 23/2024: Ansøgning fra Rømø Sogns Menighedsråd om dispensation til etablering af en el-ladestander på ejendommen Havnebyvej 154, 6792 Rømø, inden for fredningen af Rømø Kirke og fredningen af Vesterhede Rømø

Fredningsnævnet har den 24. april 2024 modtaget en ansøgning fra Rømø Sogns Menighedsråd om dispensation til etablering af en 140 cm høj Clever el-ladestander (grøn) på ejendommen Havnebyvej 154, 6792 Rømø, matrikelnummer 143, Kirkeby, Rømø, inden for fredningen af Rømø Kirke (Sct. Clemens Kirke).

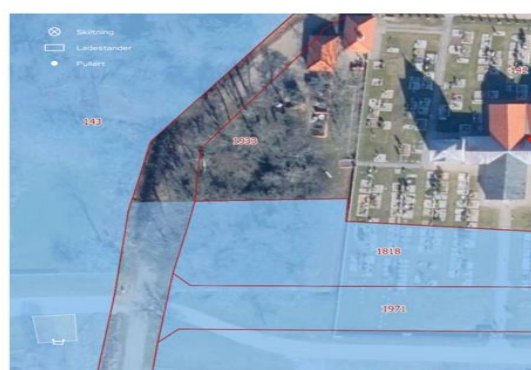
Fredningsnævnets formand har i medfør af bekendtgørelse om forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5, besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens oplysninger

På billederne nedenfor ses den ønskede placering af det ansøgte (det fredede areal, jf. nedenfor vedrørende de relevante fredninger, ses skraveret med blå på det nederste billede):

Lokation	
Sct. Clemens kirke	
Adresse	Havnebyvej 152, 6792 Rømø
Installation	1 stk. EBG Compleo 22kW ladestander med 2 udtag
Antal pladser	2 pladser
Påkørselssikring	Pulvert
Skiltning	Jf. kontrakt
Bemærkning	Placeres i græs - der etableres grus underlag på p-areal.

Både Ribe Stift og Den Kgl. Bygningsinspektør har anbefalet, at der meddeles dispensation til det ansøgte.

Tønder Kommune har vedrørende Natura 2000 og bilag IV-arter anført følgende:

”Placeringen ligger ikke inden for Natura 2000, og Tønder Kommune vurderer, at etableringen af en ladestander ikke vil påvirke de nærmeste Natura 2000-områder, da der er ca. 500 meter til det nærmeste område, og etableringen af en ladestander vil kun påvirke det berørte område.

Der er ingen bilag IV-arter registreret i eller tæt på den ønskede placering. Da der samtidig er tale om et lille indgreb på et areal, som i forvejen benyttes til parkering, vurderer Tønder Kommune, at opførslen af en ladestander ikke vil påvirke bilag IV-arter.”

Der er den 13. februar 1956 tinglyst en fredningsservitut – en såkaldt Exner-fredning – på ejendommen med det formål at sikre indsigten til og udsigten fra kirken. Fredningen har følgende indhold:

”Arealerne må ikke bebygges. Ej heller må de beplantes således, at udsigten til kirken ødelægges midlertidigt eller vedvarende. Der må ikke på arealerne opsættes skure, udsalgssteder, boder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende. Ej heller må der på arealet opsættes toiletter, hønsehuse, pelsdyrfarme, hundegårde eller lignende, sprøjtehuse, benzinstandere, transformatorstationer eller master til elektriske ledninger.”

Den omhandlede matrikel er desuden omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede på Rømø. De relevante fredningsbestemmelser er indsat nedenfor:

§ 1 Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

- at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,
- at skabe mulighed for, at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
- at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager og lignende i forbindelse med eksisterende bebyggelse...

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Ved brev af 30. april 2024 har fredningsnævnet anmodet Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slot- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet centralt, Friluftsrådet Tønder, Tønder Provsti, Ribe Stift og Rømø Sogns Menighedsråd om bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist til den 14. maj 2024.

Miljøstyrelsen har i den forbindelse bemærket, at det korrekte matrikelnummer er nummer 143 – og ikke nr. 1816. Miljøstyrelsen har desuden bemærket, at den omhandlede ejendom – udover fredningen af Rømø Kirke – også er omfattet af fredningen af Vesterhede Rømø, Rømø Kirkeby.

Ribe Stift har den 5. september 2024 – på fredningsnævnets forespørgsel – bekræftet, at det ansøgte rettelig ønskes opført på matrikelnummer 143, og stiftet har i den forbindelse fremsendt en korrigeret ansøgning.

Fredningsnævnet har den 28. oktober 2024 modtaget oplysninger vedrørende Natura 2000 og bilag IV-arter fra Tønder Kommune.

Der er ikke herudover modtaget bemærkninger.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 3, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Det ansøgte ønskes placeret forholdsvis langt væk fra kirken på en allerede etableret parkeringsplads. Det ansøgte er desuden af meget begrænset størrelse og er holdt i en farve, der ikke skiller sig markant ud fra de øvrige omgivelser på stedet.

Fredningsnævnet finder herefter ikke, at de nævnte fredninger er til hinder for, at der meddeles dispensation til det ansøgte.

På denne baggrund, og idet fredningsnævnet lægger til grund, at det ansøgte ikke vil påvirke hverken udpegede Natura 2000-områder eller registrerede bilag IV-arter negativt, meddeler fredningsnævnet dispensation til det ansøgte.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Syddjylland, Sydlig del
Esbjerg den 6. november 2024

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Tønder Kommune, teknisk@toender.dk
Miljøstyrelsen, mst@mst.dk
Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, planer@msj.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, toender@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk
Friluftsrådet centralt, fr@friluftsradet.dk
Friluftsrådet Tønder, sydvestjylland@friluftsradet.dk
Tønder Provsti, toender.provsti@KM.dk
Ribe Stift, kmrib@km.dk
Rømø Sogns Menighedsråd, 9062@SOGN.dk

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: syddjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

29. januar 2025
FN SJS 94/2024

FN SJS 94/2024: Ansøgning om dispensation til henlæggelse af fyrretræ inden for fredningen af Vesterhede på Rømø

Fredningsnævnet har den 5. november 2024 via Tønder Kommune modtaget en ansøgning fra Dalgas A/S (tidl. HedeDanmark A/S), som på vegne af lodsejer søger om dispensation til midlertidig henlæggelse af afhugget fyrretræ på matr.nr. 669, Kirkeby, Rømø, inden for fredningen af Vesterhede på Rømø.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, som anført i afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens oplysninger

Følgende fremgår af ansøgningen:

"HedeDanmark har på vegne af Henry Hunderup, bror til ejer af matr. 669, Kirkeby, Rømø, ansøgt Tønder Kommune om dispensation til rydning af bjergfyr og henlæggelse af det afhuggede materiale i kanten af et hedeområde beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Da området tilmed er omfattet af fredningsbestemmelserne for Vesterhede Rømø, ansøges der hermed om dispensation hos Fredningsnævnet.

Da rydning af bjergfyr er i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne, er dette en ansøgning om dispensation til henlæggelse af det afhuggede materiale på matriklen.

Ansøgning

HedeDanmark har indsendt følgende projektbeskrivelse og ansøgning:

HedeDanmark bliver kontaktet af Henry Hunderup, bror til ejeren af matr. 669, Kirkeby, Rømø. Ejeren af matriklen ønsker området ryddet for opvækst af bjergfyr, så han igen får et temporært lysåbent område.

Projektet udføres med en fældemaskine, der fælder alle træer over ca. 8 cm. i diameter i brysthøjde. Fældede træer lægges på arealet i buketter. Herfra opsamles alle buketter med en udkørselsmaskine, der kører alle fældede træer i en stak ved stien langs arealets vestkant. Her ligger det i stak til det hugges til flis. Flisen hugges direkte i lastbiler, og køres direkte på varmeværk.

Stakkens størrelse er svær at bestemme, men jeg vil forvente at stakken bliver ca. 5 meter høj, 7 meter dyb og maksimalt 160 meter lang.

Helt optimalt ønsker vi at fælde træerne i vinteren/foråret 2024-2025 og lade dem ligge i buketter på arealet sommeren over, så vandet trækkes ud af nålene. Udkørslen vil således udføres i sensommeren 2025. Flisen vil hugges indenfor 2 måneder fra afsluttet udkørsel. Både fældning og udkørsel foretages med forbehold for vejr og vind, så arealerne ikke belastes mere end højest nødvendigt.

Vi er blevet bekendt med, at dette ønske muligvis ikke kan honoreres. Vi vil derfor gerne bede om den længst mulige tidsfrist, der kan gives fra fældningen er udført til træerne udkøres i stak. Vi har brug for minimum to ugers frist til at påbegynde udkørsel efter afsluttet fældning. Ligeledes vil vi gerne have minimum 2 måneders frist til at hugge flisen efter den er kørt i stak. Disse tidsfrister er dog afhængige af vejr og vind, da dårligt føre vil udskyde maskinernes færden på arealet.

Da alt fældet materiale fjernes fra arealet, mener vi at det i overensstemmelse med fredningen, at materialet lægger til hentørring på arealet længst mulig tid. Færdsel på arealet tilpasses føret, så terrænet skånes mest mulig.

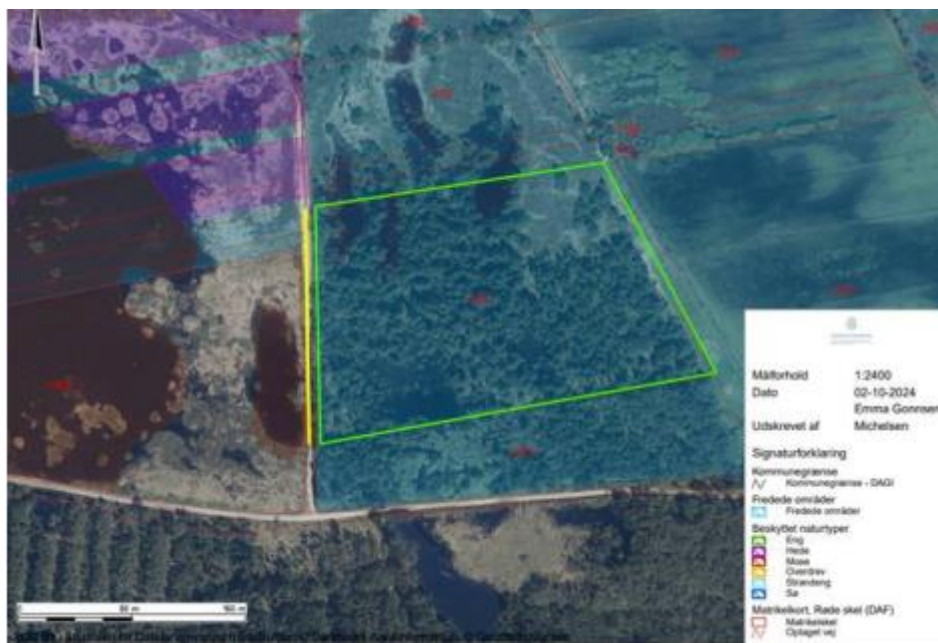
Indsendt aktivitetskort:

Redegørelse

HedeDanmark har, på vegne af matrikelejer, ansøgt Tønder Kommune om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til rydning af fyr på beskyttet hede.

Området der ønskes ryddet for fyr er matr. 669, Kirkeby, Rømø:

Figur 1. Oversigtskort.

Ansøger ønsker at lave det fældede træ til flis. I den forbindelse ønskes det at henlægge det afhuggede materiale til tørring på matriklen. Tønder Kommune har meddelt ansøger, at det fældede træ ikke kan lægges på hele området i vækstperioden, da det er imod § 3-beskyttelsen, men at det vil kunne lade sig gøre at opbevare træet langs stien mod vest (ved den gule streg på oversigtskort), da dette område er så tilgroet med bjergfyr, at det har mistet meget af sin hedekarakter.

Området er tilmed fredet efter fredningsbestemmelserne for Vesterhede Rønmø. Selve rydning og flisning af fyr er i overensstemmelse med fredningens formål, hvilket der derfor ikke søges om dispensation til.

Der ansøges derimod om dispensation til at henlægge det afhuggede materiale langs stien, som beskrevet i den tilsendte projektbeskrivelse fra HedeDanmark. De anmoder tilmed om en tidsfrist for, hvor længe det fældede træ må ligge i stak på matriklen.

Natura 2000 og bilag IV-arter

Projektet er ikke beliggende i Natura 2000, men grænser op til Natura 2000-område nr. 89 Vadehavet, som inkluderer habitatområde H78 og fuglebeskyttelsesområde F65.

Henlæggelse af træ på matrikel 669 vurderes ikke til at påvirke H78, da projektet kun vil påvirke det berørte område.

Størstedelen af arterne på udpegningsgrundlaget for F65 har habitat i lysåbne områder, hvorfor henlæggelse af afhugget træ på matriklen ikke vurderes til at påvirke disse arter, da området er så tilgroet af fyrretræer, at det ikke forventes at være yngle- eller rasteområde for arterne.

Natravn kan sandsynligvis være i området, da natravn har habitat i lyngheder og åbne fyrreskove. Dog er der store arealer med fyrreskov og hede op til matriklen, hvor

natravns kan opholde sig og rydning af fyr på heden ses ultimativt som en forbedring af natravns levesteder.

Der er registreret spidssnudet frø, strandtudse og markfirben 150-500 meter fra projektområdet. Området vurderes ikke til at være potentielt levested for markfirben, da heden er tilgroet af bjergfyr og markfirben kræver bar og sandet jord.

Området kan være levested for paddearterne spidssnudet frø og strandtudse. Begge arter yngler i lysåbne vandhuller og søer. Da arealet er tilgroet, vurderes det ikke til at være potentielt ynglested for paddearterne. Dog kan det være levested i vinterhalvåret. Da der bliver lagt køreplader ud i forbindelse med rydningen for at beskytte heden, vurderes projektet til ikke at påvirke eventuelle individer af paddearter på arealet. Rydning af bjergfyr ses ultimativt som en forbedring af disse arters potentielle yngle- og levesteder. Henlæggelse af det fældede træ i stakke langs stien vurderes ikke til at påvirke bilag IV-arter.

Kommunens vurdering:

Rydning af bjergfyr ses som naturforbedrende for hedeområdet. I forbindelse med kommunens vurdering efter § 3, har kommunen vurderet, at det fældede træ kan opbevares på et område langs stien i den ønskede periode fra vinter/forår 2025 til sensommer 2025. Kommunen henstiller til, at det samme kan tillades i forhold til fredningsbestemmelserne.”

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har den 16. december 2024 på fredningsnævnets forespørgsel oplyst, at styrelsen ikke har noget grundlag for at bestride Tønder Kommunes vurdering vedrørende Natura 2000 og bilag IV-arter.

Den omhandlede ejendom er fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede – et areal syd for Rønmø Kirkeby – i Skærbæk Kommune, Sønderjyllands Amt. De relevante fredningsbestemmelser er indsat nedenfor:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

- at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnetypiske huse,
- at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
- at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3. Arealanvendelsen

...

C. Affald, udrangerede maskiner eller lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på arealerne.

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger. Det er tilladt at grave græstørv til tagrygning. På landbrugsjorder må der graves vandhuller til kreaturer, dog ikke på arealer der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper.

§ 9. Naturpleje og naturgenopretning

Til opfyldelse af fredningens formål udarbejder Sønderjyllands Amt en plejeplan. I plejeplanen bør sikres, at indsigten til og udsigten fra Stagebjerg forbedres og bevares.

Amtet har ret til uden udgift for vedkommende ejer at foretage naturpleje og naturgenopretning f.eks. ved afgræsning, fjernelse af selvsåning og tilgroning af siv, træer, buske og andre vækster. Forinden naturpleje eller naturgenopretning foretages, skal amtet forhandle med ejeren.

...

§ 10. Dispensationer

Dispensationer fra bestemmelserne i §§ 1 - 8 (inkl.) kan meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål.

Af plejeplan af 5. juli 2005 udarbejdet af Sønderjyllands Amt i henhold til fredningsbestemmelsernes § 9 fremgår blandt andet følgende:

...

Principper for plejeplanen

Der gælder følgende principper for plejen af det fredede område, rækkefølgen er til dels prioriteret:

- Større hedearealer ryddes for opvækst af træer og buske.
- Indførte, invasive plantearter som f.eks. sitka, rynket rose, bjergfyr og sildig hæg (Serotina) begrænses mest muligt, først og fremmest på åbne hedearealer.

- Træer og buske fjernes uanset art, hvor de lukker for væsentlige udsigter, f.eks. omkring Stagebjerg og Rømhø Kirke, begge steder er fredet ved tidligere kendelser.
- Hedearealerne plejes, så hedelyng og klokkelyng bevares, men med et væsentligt islæt af revling og urter, som er karakteristisk for Rømhø heder.
- Plantninger/læhegn omkring de huse, der er nævnt i kendelsens § 6, fastholdes i det nuværende omfang og kan efter aftale med ejeren åbnes yderligere, primært mod læsiden (syd og øst).
- Digerne i området (kålgårdsdiger) bevares synlige.

Metoder

Rydning udføres på en måde, så kørsel i hedearealerne begrænses, tungere maskineri skal i princippet holdes på (jord) vejene. Det ryddede materiale skal så vidt muligt fjernes fra arealerne, mindre træer og buske, som står isoleret, kan efterlades efter at de er skåret i mindre stykker. Eventuelt overskud fra rydningen ved f.eks. salg af flis og brænde tilfalder lodsejeren. Rydning på større åbne arealer og omkring Stagebjerg og kirken har prioritet.

Invasive arter (sildig hæg, rynket rose, bjergfyr, siktagran) skæres ned på åbne arealer, også ned i størrelser, som kan klares med håndværkstøj som ørnenæb og gressaks. Frøplanter rykkes op, i det omfang man kommer over dem. Sildig hæg bør også begrænses i læplantninger, og kan med forsigtighed stødsmøres med Roundup.

...

Pleje på de enkelte matrikelnumre

Se også kortbilag. Arealer, der ikke er anført i listen, påregnes ikke plejet.

...

Matr.nr. 658, 669, 1629, 1792, 1796 og 1816. Hedeareal under kraftig tilgroning. Ryddes for opvækst af nåletræ, i hvert fald arealer i offentlig ejendom.

...

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Ved brev af 10. januar 2025 har fredningsnævnet anmodet Dalgas A/S (tidl. HedeDanmark A/S), Region Syddanmark, Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slots- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Nationalpark Vadehavet og Naturstyrelsen om bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist til den 25. januar 2025.

Naturstyrelsen har i den forbindelse anført følgende:

”Naturstyrelsen Vadehavet har ingen bemærkninger til det ansøgte ud over at pointere vigtigheden af, at stakken kan etableres uden påvirkning på Naturstyrelsens areal vest for stien, der består af klithede med meget sårbare klitter, som ikke tåler tilførsel af næring, kørsel m.m.

En stak af en sådan størrelse, som ligger i en så lang periode, vil uden tvivl påvirke omgivelserne med bl.a. tab af bark, nåle og kvas, hvilket giver en uønsket næringstilførsel og skygge til området.”

Dansk Ornitologisk Forening har anført, at man anbefaler det ansøgte, da det vil være til gavn for naturværdierne i området.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, 1. pkt., meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde (Natura 2000), hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 4, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier (såkaldte bilag IV-arter).

Fredningsnævnet finder ikke, at det ansøgte strider mod fredningens formål.

Efter de foreliggende oplysninger lægger fredningsnævnet desuden til grund, at det ansøgte ikke vil påvirke hverken udpegningsgrundlaget for beskyttede Natura 2000-områder eller beskyttede bilag IV-arter negativt.

Der er i udgangspunktet tale om naturpleje til gavn for områdets arter og natur, og selve træfældningen har hjemmel i den udarbejdede plejeplan. Henlæggelse af det afhuggede materiale på det fredede område er dog principielt i strid med fredningsbestemmelsernes § 3, litra C. Da der imidlertid er tale om henlæggelse for en tidsbegrænset periode, og idet henlæggelse sker langs en sti, hvor området grundet opvækst af invasiv bjergfyr efter det oplyste alligevel har mistet meget af sin beskyttelsesværdige hedekarakter, finder fredningsnævnet, at der kan dispenseres til det ansøgte.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til det ansøgte.

Dispensationen udløber den 30. september 2025.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Syddanmark, Sydlige del
Esbjerg den 29. januar 2025

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Dalgas A/S (tidl. HedeDanmark A/S), info@dalgas.com

Region Syddanmark, miljoe-raastoffer@rsyd.dk

Tønder Kommune, teknisk@toender.dk, emgmi@toender.dk

Miljøstyrelsen, mst@mst.dk

Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk

Museum Sønderjylland, planer@msj.dk

Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, toender@dn.dk

Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk

Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk

Friluftsrådet Centralt, fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet Tønder, sydvestjylland@friluftsradet.dk, Werner.sydvestjylland@friluftsradet.dk

Nationalpark Vadehavet, vadehavet@danmarksnationalparker.dk

Naturstyrelsen, vad@nst.dk

**Fredningsnævnet for Sydjylland
Sydlig del**

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: sydjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

16. marts 2025
FN SJS 1/2025

FN SJS 1/2025: Ansøgning om dispensation til anlæg af sø inden for fredningen af Vesterhede på Rømø

Fredningsnævnet har den 14. januar 2025 modtaget en ansøgning fra Tønder Kommune på vegne af Pau Schramm om dispensation til anlæg af en sø på ejendommen med matr.nr. 1699, Kirkeby, Rømø, inden for fredningen af Vesterhede på Rømø.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, som anført i afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens oplysninger

Det fremgår af ansøgningen, at søen ønskes etableret som en såkaldt "småbiotop" til gavn for områdets plante- og dyreliv.

Nedenfor fremgår de oplyste data vedrørende søen:

Tønder Kommune har vedrørende Natura 2000 og bilag IV-arter udtalt følgende:

”Vi har vurderet det ansøgte i forhold til bekendtgørelse om Administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter. Det er vores vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, grundet afstanden på ca. 190 m til nærmeste Natura 2000-område som er et Fuglebeskyttelsesområde ”Rømø”, Habitatområde ”Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde” og et Ramsarområde ”Vadehavet”.

Der er ikke registreret bilag IV-arter på matriklen ved opslag på Danmarks Naturdata. Det ansøgte vil efter vores vurdering ikke medføre beskadigelse eller ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af Habitatdirektivets bilag IV.”

Dansk Ornitologisk Forening har anført følgende:

”...

Foreningen noterer sig, at det ansøgte kræver dispensation fra fredningsbestemmelserne – primært § 5 vedr. terrænændringer. En dispensation forudsætter, at det ansøgte ikke strider imod fredningens formål, herunder at skabe mulighed for naturpleje og naturgenopretning.

Det er af materialet meget svært at vurdere de eksakte størrelser. Dog ses det, at søen planlægges placeret i den vestlige ende af matr. 1699, Kirkeby og med en dybde på

3,2 m. Fra midten af søen til nærmeste bred vil der være skønsmæssigt 12-15 meter. Ligeledes fremgår det, at "Søen er et naturprojekt for at fremme dyrelivet fugle frøer og så videre. Bliver oprettet som et småbiotop".

Tønder kommune forholder sig alene til evt. påvirkning af N2000-området og Bilag IV-arter. Kommunens vurdering baserer sig åbenbart primært på afstanden til det nærliggende N2000-areal. Der er ikke foretaget nogen naturfaglig vurdering af de evt. positive effekter af søen. Dette anser foreningen for en klar mangel.

Foreningen finder således, at der skal foretages en konkret vurdering af, hvilke arter der vil få gavn af anlægget. Det gælder såvel flora som fauna, hvor foreningen især har fokus på fuglearter.

Vi kan af materialet se, at søen vil få stejle skrænter (>3 meters dybde på max. 15 meter). Dette er ikke til gavn for hverken planter, dyr eller fugle.

Der er heller ikke redegjort for, hvad der skal ske med det opgravede materiale. Dette er ligeledes en mangel.

Søen kunne tænkes at være et ønske af hensyn til jagtinteresser. Jagt vil dog næppe være til gavn for fuglelivet i det fredede område.

Foreningen kan ikke anbefale, at der gives dispensation fra fredningsbestemmelserne, da

- grundlaget er utilstrækkeligt,
- der mangler en naturfaglig vurdering af projektets positive effekt på naturværdierne,
- der mangler analyse og vurdering af hvilke arter, der konkret vil få gavn af projektet, og
- hensynet til fredningens formål må veje tungere end hensynet til private interesser, der ikke synes at tilgodese naturpleje og naturgenopretning.

..."

Den omhandlede matrikel er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede på Rømø. De relevante fredningsbestemmelser er indsat nedenfor:

§ 1 Formålet med fredningen

Fredningen har til formål

- at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,
- at skabe mulighed for, at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
- at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3. Arealanvendelsen

- A. De dyrkede arealer må udnyttes som hidtil. Der kan uanset fredningen foretages sædvanlig landbrugsmæssig drift, herunder omlægning. Der må dog ikke anlægges juletræs- eller pyntegrøntskulturer, etableres nye læhegn eller foretages anden tilplantning med træer og buske, jf. dog § 7. Der må ikke oprettes pelsdyr- eller fjerkræfarme, hjortefarme, drivhusgartnerier eller lignende, eller holdes frilandssvin.
- B. Udyrkede arealer som hede- og klitarealer samt arealer, der ikke tidligere har været dyrket, må ikke opdyrkes, gødskes eller sprøjtes, ligesom der ikke må foretages beplantning.
- C. Affald, udrangerede maskiner eller lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på arealerne.

...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger. Det er tilladt at grave græstørv til tagrygning. På landbrugsjorder må der graves vandhuller til kreaturer, dog ikke på arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper.

...

§ 10. Dispensationer

Dispensationer fra bestemmelserne i §§ 1-8 (inkl.) kan meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 13. marts 2025, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

I mødet deltog formanden, dommer Henrik Tosti, det ministerudpegede medlem, Aksel Voigt, og det kommunalt udpegede medlem, Hans Kristensen. Desuden deltog Pau Schramm, Tønder Kommune ved Lis Grønbæk Knudsen, Dansk Ornitologisk Forening ved Jan Raunborg og Friluftsrådet ved Werner Straadt.

Fredningsnævnets formand redegjorde for ansøgningen og de relevante dele af fredningsbestemmelserne.

Pau Schramm oplyste, at det undrer ham, at han skal indhente tilladelse ved fredningsnævnet. Der er tale om plovjord, og det fremgår af fredningsbestemmelserne, at der må graves en sø. Søen skal etableres med henblik på at tilgodese natur og dyreliv, mens også fordi hans køer skal have et sted at drikke. Han er indstillet på at lave skrænterne så ”lidt stejle” som muligt af hensyn til dyrelivet. Det vil slet ikke give mening at etablere stejle skrænter, idet køerne så ikke vil kunne komme til og fra søen.

Lis Grønbæk Knudsen oplyste, at kommunen er indstillet på at meddele landzonetilladelse. Man har ingen indvendinger mod det ansøgte. Der er ikke tale om § 3-beskyttet natur.

Jan Raunborg og Werner Straadt oplyste samstemmende, at så længe skrænterne ikke bliver for stejle, så områdets dyr har mulighed for at komme til og fra, så har de ingen indvendinger mod det ansøgte.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, 1. pkt., meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde (Natura 2000), hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 4, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier (såkaldte bilag IV-arter).

Det har ved besigtigelsen vist sig, at det ansøgte ønskes etableret på et sted, hvor der i forvejen ligger en pløjemark, og hvor der går kreaturer. Det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 5, at der på landbrugsjorder må graves vandhuller til kreaturer – dog uden at det nærmere er defineret, hvad der skal forstås ved et vandhul. Af ansøgningsmaterialet fremgår det, at søen, der vil få en omkreds på 136 meter, skal etableres med henblik på at fremme dyrelivet. Ansøger har under besigtigelsen suppleret med, at søen også ønskes etableret for at tilgodese hans kreaturer, der skal have mulighed for at drikke.

Under disse omstændigheder finder fredningsnævnet, at der er grundlag for at dispensere til det ansøgte, som ikke findes at stride mod fredningens formål.

Herefter, og idet fredningsnævnet samtidig lægger til grund, at det ansøgte ikke vil kunne påvirke for beskyttede Natura 2000-områder og beskyttede bilag IV-arter negativt, meddeler fredningsnævnet dispensation til det ansøgte, dog på følgende vilkår:

- at det ansøgte etableres i overensstemmelse med ansøgningsmaterialet, og

- at skrænterne mod nord, syd og øst ikke må blive stejlere end 1:4

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale

gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg den 16. marts 2025

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Pau Schramm,
Tønder Kommune, teknisk@toender.dk, ligkn@toender.dk
Miljøstyrelsen, mail@sgav.dk
Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, planer@msj.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, toender@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk
Friluftsrådet centralt, fr@friluftstraadet.dk
Friluftsrådet Tønder, sydvestjylland@friluftstraadet.dk, Werner.sydvestjylland@friluftstraadet.dk
Nationalpark Vadehavet, vadehavet@danmarksnationalparker.dk
Naturstyrelsen, vad@nst.dk

Fredningsnævnet for Sydjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: sydjyllandssyd@fredningsnaevn.dk

17. marts 2025

FN SJS 2/2025

FN SJS 2/2025: Ansøgning om dispensation til etablering af skovkirkegård inden for henholdsvis fredningen af Rømø Kirkes omgivelser og fredningen af Vesterhede på Rømø

Fredningsnævnet har den 15. januar 2025 modtaget en ansøgning fra Ribe Stift, som på vegne af Rømø Sogns Menighedsråd anmoder om dispensation til etablering af en skovkirkegård på matriklerne 142 og 1818, Kirkeby, Rømø, hvoraf sidstnævnte matrikel er beliggende inden for henholdsvis fredningen af Rømø Kirkes omgivelser og fredningen af Vesterhede på Rømø.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens oplysninger

Det fremgår af ansøgningen, at den til Rømmø Kirke (Sct. Clemens Kirke) tilhørende kirkegård er begravelsesplads for hele Rømmø. Der er ikke for tiden problemer med manglende kapacitet på kirkegården, hvorfor ønsket om at etablere en skovkirkegård i stedet skal søges i tidens ønsker og efterspørgsel om at kunne blive begravet i naturen, hvor især skov er blevet populært. Menighedsrådet finder derfor, at det er en oplagt mulighed at inddrage det nævnte areal til kirkegård for derved at kunne tilbyde urnegravsteder i den eksisterende skov.

På billederne nedenfor ses de eksisterende forhold, ligesom det på det sidste oversigtsbillede er skitseret, hvordan de fremtidige forhold vil tage sig ud, hvis det ansøgte imødekommes.

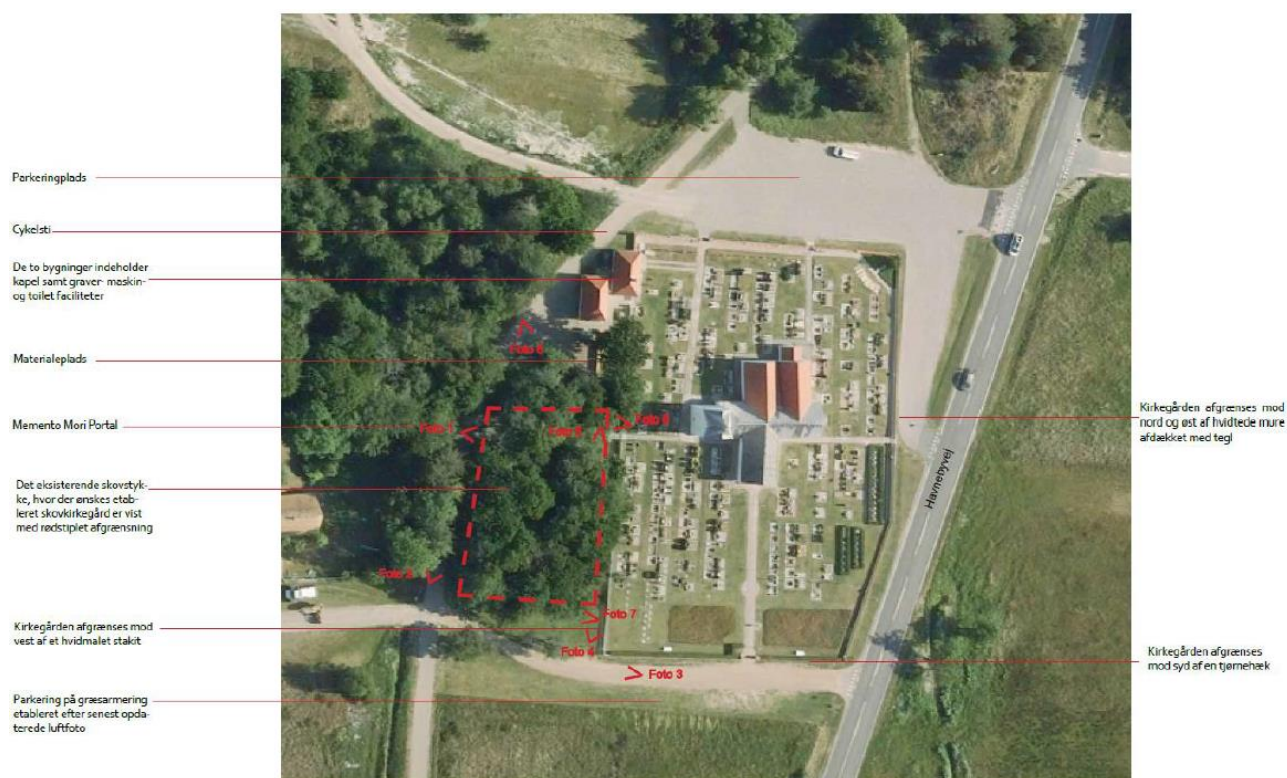

Foto 1 Memento Mori Portalen, som bliver den nye adgang fra vest

Foto 2 Det lille skovstykkets vestside, set fra syd - i baggrunden anes den hvidmalede Memento Mori Portal

Foto 3 Sydafrænsningen af den eksisterende kirkegård med skovstykket vest for den eksisterende kirkegård

Foto 4 Den eksisterende kirkegårds afgrænsning mod vest

Foto 5 Vestafrænsning eksisterende kirkegård set fra nord

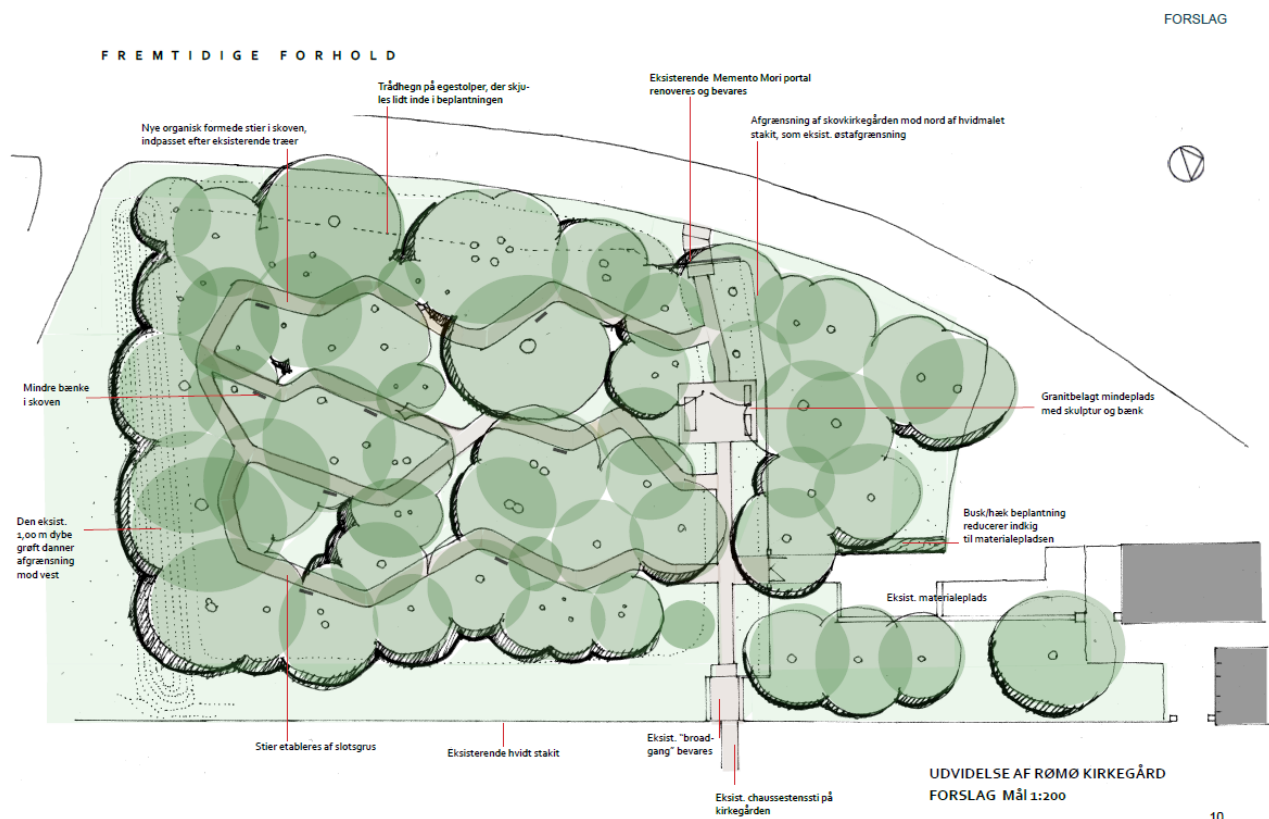
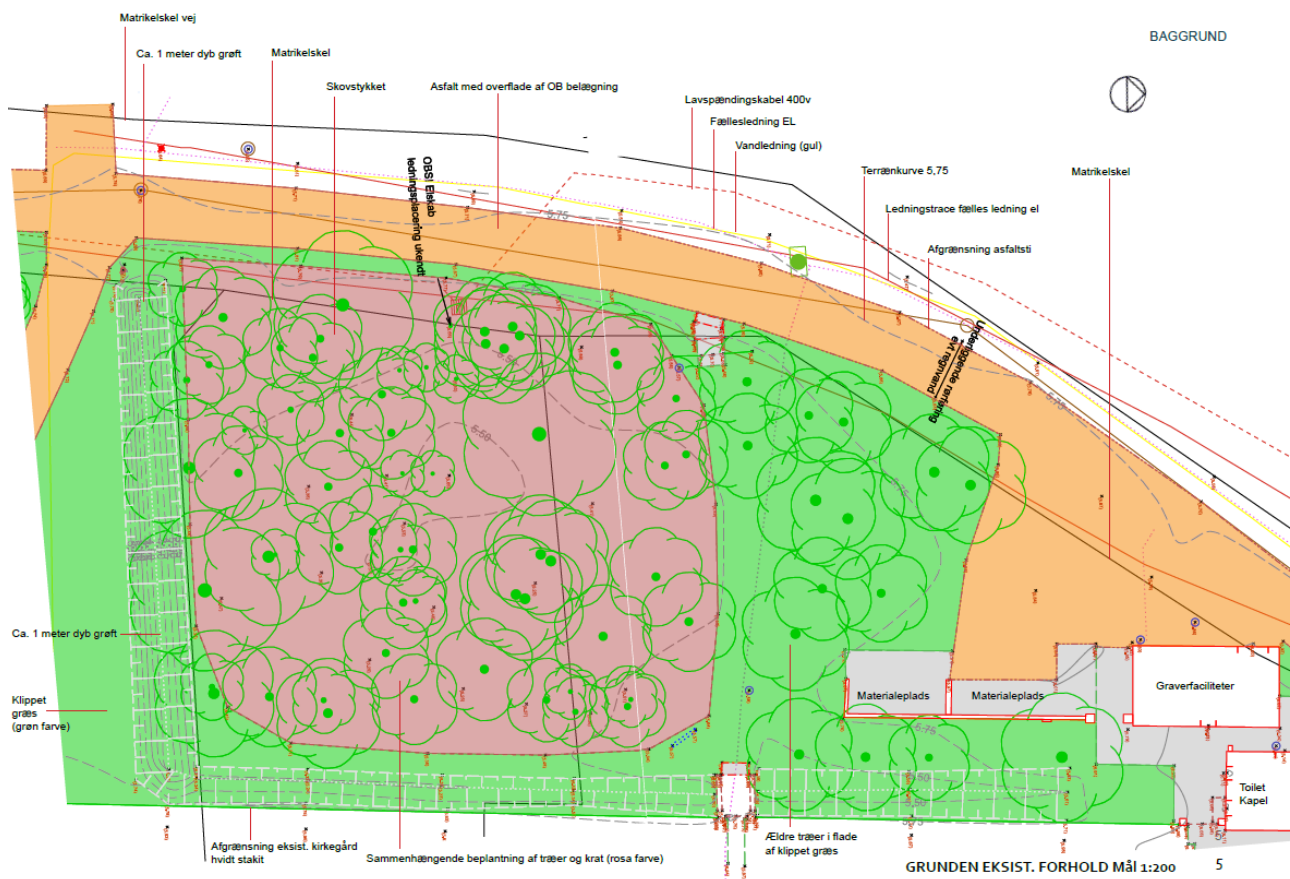
Foto 6 Adgang fra eksisterende kirkegård til græsarealet nord for skovstykket og med Memento Mori Portalen i baggrunden

Foto 7 Skovstykket er mod syd er afgrænset af ca. 1 m dyb grøft

Foto 8 Skovstykket med forareal af klippet græsflade og ældre træer. Til venstre i baggrunden ses stakittet ind mod den eksisterende kirkegård og til højre Memento Mori Portalen og cykelstien

Både Ribe Stift og Tønder Provsti har godkendt det ansøgte.

Nationalmuseet ved museumsinspektør Claus Rohden Melin Bagge har anført følgende:

”Nationalmuseet har fra Ribe Stift modtaget anmodning fra Rømø Sogns Menighedsråd om udtalelse vedr. etablering af skovkirkegård på et areal umiddelbart vest for den eksisterende kirkegård. Fremsendt er projektmateriale udarbejdet af Møller & Faur-skov Landskabsarkitekter 8. august d.å.

Menighedsrådet oplyser, at det er et stort ønske fra menigheden, at der etableres en skovkirkegård, der er tilknyttet en kirke og ikke er drevet i privat regi. Fremdeles forventes etableringen af en skovkirkegård at kunne bidrage til at imødegå at endnu flere ønsker at blive strøet på havet. Der ønskes udelukkende urnenedsættelser på den ønskede skovkirkegård.

Arkitekten har udarbejdet et velbelyst projekt vedr. etableringen af en skovkirkegård på to matrikler (matr. 142 og matr. 1818, Kirkeby, Rømø) umiddelbart vest for kirkegården.

Museet skal bemærke, at de pågældende matrikler er omfattet af en Provst Exner-fredning fra 1953, og af fredningsservitutten fremgår det, at ”arealerne ikke må bebygges, Ej heller må de beplantes således at udsigten til kirken ødelægges midlertidige eller vedvarende...”

Bevoksningen blokerer utvivlsomt for udsigten fra kirken, men som det fremgår af projektmaterialet var matriklerne skovdækket på fredningstidspunktet. Der nævnes ikke noget i fredningsbestemmelserne om, at beplantningen skal fjernes. Stiftet bør derfor principielt afklare, hvorvidt menighedsrådet har haft pligt til at fjerne bevoksningen. Er det ikke tilfældet, ser museet ikke noget til hinder for, at der etableres en skovkirkegård som ønsket.

Museet hæfter sig desuden ved, at der skal foretages afrømning af muld-/tørvelag og andre gravearbejder i forbindelse med etableringen. En arkæologisk undersøgelse derfor komme på tale. Undersøgelsen betales af bygherren, dvs. menighedsrådet, og medtages i budgettet. Da det berørte areal er beliggende udenfor kirkegården, i umiddelbar nærhed af Rømøs bevarede middelalderkirke, skal undersøgelsen udføres af Museum Sønderjylland, der har den antikvariske myndighed i Tønder Kommune, og som kan kontaktes pr. mail via planer@msj.dk.

Med ovenstående bemærkninger anbefaler Nationalmuseet etableringen af skovkirkegården i tilknytning til Rømø Kirke.”

Den Kgl. Bygningsinspektør, Nøhr & Sigsgaard Arkitektfirma A/S, ved Jacob Ingvartsen, har anført følgende:

”Vi har 17.09.2024 modtaget anmodning om udtalelse.

Vi har modtaget:

Dispositionsplansforslag for Rømø Skovkirkegård, udarbejdet af Møller og Faurskov 8. august 2024.10.10.

Det er ønsket at placere skovkirkegården i et skovstykke vest for den nuværende kirkegård. Placering af sympatisk af flere årsager. Vi anser det for afgørende for en kirkegård – traditionel eller skovkirkegård, at den har en tydelig tilknytning til kirken og kirkelivet.

På den traditionelle kirkegård stedes de døde til hvile på en lille matrikel, en have med hæk omkring og historisk set med de to træer, der bandt egnens beboere til stedet, kirken og kirkegården. Skovkirkegården har en tvangsfrihed over sig som mange i dag bedre kan se sig selv stedt til hvile under. Bagsiden af tvangsfriheden er ligegyldigheden, og her anslår det aktuelle forslag en vis alvor med en fin uhøjtidelig stemning i det ikke-så-plejede skovstykke, de svungne gange og de enkle felter, hvor alle ligger under ensartede sten og alle vender mod øst. De døde var del af et samfund og huskes for det, de var – del af noget større end deres egen familie.

Med til helhedsbilledet er reaktivering af Memento Mori porten, der giver mindelser til Gudsageren i Christiansfeld, mens de let hævede mindeplader er et motiv kendt fra Mindelunden i Ryvangen nord for København, som er usædvanlig ved at være et uddramatisk sted, der blot husker os på de døde.

Det eneste, vi ikke synes er så velfungerende, er forpladsen med chausséstensfeltet. Er det nu nødvendigt eller ville det være bedre at indrette dette sted som en pause af en særlig beplantning, mens bænke og plinte kunne stå og ligge mere uformelt?

Det høje grundvandsspejl er jo en udfordring, vi skal vænne os til mange steder i fremtiden, og derfor et forhold, vi ikke kan undgå på et sted som Rømø.

Vi opfordrer derfor til at se kritisk på skovkirkegårdens supplerende planter, så der vælges arter, der elsker at stå med fødderne i vand. Vi er med andre ord ikke så bekymrede for det høje grundvandsspejl, men forestiller os dog, at urner får en særlig vandtæt lukning.

Vi har ingen indvendinger mod projektet, der anbefales til godkendelse. Men glæder os til at besøge den færdige kirkegård.”

Styrelsen for Patientsikkerhed ved overlæge Danny Haimes har vedrørende det sundhedsmæssige aspekt anført følgende:

”Styrelsen for Patientsikkerhed har ingen sundhedsfaglige indvendinger mod udvidelsen af den eksisterende kirkegård. Kommunen har oplyst, at der ikke er risiko for

forurening af drikkevand og at jordbundsforholdene er de samme som for den eksisterende kirkegård, som ligger lige op ad den tiltænkte nye kirkegård.”

Tønder Kommune har vedrørende Natura 2000 og bilag IV-arter anført følgende:

” ...

Natura 2000 og bilag IV arter

Vi har vurderet det ansøgte i forhold til bekendtgørelse om Administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter. Det er vores vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv kan påvirke et Natura 2000- område væsentligt, grundet afstanden på ca. 545 m til nærmeste Natura 2000- område, som er et Ramsarområde (Vadehavet), et Habitatområde (Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde) og et Fuglebeskyttelsesområde (Rømø).

Der er ikke registreret bilag IV-arter på matriklen ved opslag på Danmarks Naturdata. Det ansøgte vil efter vores vurdering ikke medføre beskadigelse eller ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

...”

Matrikelnummer 1818, Kirkeby, Rømø, ses omfattet af to forskellige fredninger, henholdsvis en kirkefredning (en såkaldt Exner-fredning) og en arealfredning. Matrikelnummer 142, Kirkeby, Rømø er ikke omfattet af nogen af de to nævnte fredninger. De forhold, som fredningsnævnet skal tage stilling til angår således alene den del af ansøgningen, der vedrører matrikelnummer 1818.

Kirkefredningen ses tinglyst på matriklen den 13. februar 1956 og har til formål at sikre den frie beliggenhed af Rømø Kirke, således at kirken og kirkegårdens omgivelser også for eftertiden kan fremtræde så værdigt som muligt. Fredningen har følgende indhold:

Arealerne må ikke bebygges. Ej heller må de beplantes således, at udsigten til kirken ødelægges midlertidigt eller vedvarende. Der må ikke på arealerne opsættes skure, udsalgssteder, boder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende. Ej heller må der på arealerne opsættes toiletter, hønsehuse, pelsdyrfarme, hundegårde eller lignende, sprøjtehuse, benzinstandere, transformatorstationer eller master til elektriske ledninger.

Arealfredningen angår Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede på Rømø. De relevante fredningsbestemmelser er indsat nedenfor:

§ 1 Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

- at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,

- at skabe mulighed for, at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
- at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3. Arealanvendelsen

- A. De dyrkede arealer må udnyttes som hidtil. Der kan uanset fredningen foretages sædvanlig landbrugsmæssig drift, herunder omlægning. Der må dog ikke anlægges juletræs- eller pyntegrøntskulturer, etableres nye læhegn eller foretages anden tilplantning med træer og buske, jf. dog § 7. Der må ikke oprettes pelsdyr- eller fjerkræfarme, hjortefarme, drivhusgartnerier eller lignende, eller holdes frilandssvin.
- B. Udyrkede arealer som hede- og klitarealer samt arealer, der ikke tidligere har været dyrket, må ikke opdyrkes, gødskes eller sprøjtes, ligesom der ikke må foretages beplantning.
- C. Affald, udrangerede maskiner eller lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på arealerne.

...

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger...

§ 6. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse. Der kan dog med fredningsnævnets godkendelse opføres tilbygninger, udhuse, garager og lignende i forbindelse med eksisterende bebyggelse...

§ 7. Beplantning m.v.

Eksisterende læplantning og -hegn kan bevares og må kun forynges eller erstattes med hjemmehørende træer og buskarter, jf. den til enhver tid eksisterende liste over hjemmehørende arter, som udarbejdes af Skov- og Naturstyrelsen.

Yderligere tilplantninger med hjemmehørende træer og buskarter kan ske i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse. Sådanne tilplantninger ved de i § 6 nævnte egnstypiske eller fredede huse, bortset fra beplantningen på matr.nr. 115, kan dog kun ske efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 8. Hegning og offentlighedens adgang

Der må ikke opsættes hegn bortset fra sædvanligt landbrugshegn og hegn omkring huse, og kun såfremt de opføres som egnstypiske hegn i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Hegning ved de i § 6 særligt nævnte huse kræver dog fredningsnævnets godkendelse. Fredningsnævnet skal meddele dispensation, hvis det ansøgte skal tillades.

Offentligheden har adgang til de udyrkede arealer og til veje og stier i området i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens bestemmelser herom, jf. naturbeskyttelseslovens §§ 24 og 26.

...”

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 13. marts 2025, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

I mødet deltog formanden, dommer Henrik Tosti, det ministerudpegede medlem, Aksel Voigt, og det kommunalt udpegede medlem, Hans Kristensen. Desuden deltog Tønder Kommune ved Lis Grønbæk Knudsen, Friluftsrådet ved Werner Straadt, Rømø Sogns Menighedsråd ved Laust Petersen, Helle Atzen og Viggo Christensen, ligesom graver Kian Karstens var til stede.

Fredningsnævnets formand redegjorde for ansøgningen og de relevante dele af fredningsbestemmelserne.

Viggo Christensen og Helle Atzen oplyste, at der på landsplan er et stigende ønske om at blive begravet/bisat andre steder end de traditionelle. Det vil derfor være naturligt at etablere en skovkirkegård på det ønskede sted tæt på kirkegården. De har med projektet forsøgt at tilgodese fredningerne. Det omkransende hegn vil i det væsentlige blive overgroet med beplantning, hvorfor udtrykket vil fremstå mere neutralt/naturligt, end hvis man blot ser det på hvide hegn isoleret set. Udgåede træer skal fældes, men ellers vil der kun i minimalt omfang skulle fjernes vegetation m.v. – af hensyn til anlæg af stier og urnegravsteder. Det skal fortsat fremstå ”vildt”. Der vil ikke i øvrigt blive behov for at ændre på terrænet. De seneste 10 år har der kun været otte urnenedsættelser på Rømø, så det er ikke forventningen, at skovkirkegården vil blive ”overrendt”. Det har gennem mange år været en tradition på Rømø, at man får sin aske spredt over havet. Man ønsker dog at tilgodese de ønsker, der måtte være om at blive stedt til hvile på en anden måde end den gængse.

Lis Grønbæk Knudsen oplyste, at kommunen ikke har nogen indvendinger mod det ansøgte.

Werner Straadt tilsluttede sig kommunens tilkendegivelse.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, 1. pkt., meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde (Natura 2000), hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 4, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier (såkaldte bilag IV-arter).

Det ansøgte skal anlægges på et sted og på en sådan måde, at de fredningsmæssige interesser kun i minimalt omfang vil blive påvirket. Der er desuden tale om et projekt, der tilstræber at tilgodese samfundsmæssige interesser/ønsker.

Indsigten til og udsigten fra kirken er fra matrikelnummer 18181 begrænset af skoven og anlæggelsen af en skovkirkegård vil ikke påvirke indsigten eller udsigten fra kirken yderligere. For så vidt angår Vesterhede-fredningen vil etableringen af skovkirkegården ikke ændre områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, da der kun vil blive fældet enkelte døde træer.

Herefter, og idet fredningsnævnet samtidig lægger til grund, at det ansøgte ikke vil kunne påvirke for beskyttede Natura 2000-områder og beskyttede bilag IV-arter negativt, meddeler fredningsnævnet dispensation til det ansøgte.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte

sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevnenes-hus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg den 17. marts 2025

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Tønder Kommune, teknisk@toender.dk
Miljøstyrelsen, mail@sgav.dk
Naturstyrelsen, vad@nst.dk
Nationalpark Vadehavet, vadehavet@danmarksnationalparker.dk
Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, planer@msj.dk
Nationalmuseet, Claus.Rohden.Melin@natmus.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, toender@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk
Friluftsrådet centralt, fr@friluftstraadet.dk
Friluftsrådet Tønder: sydvestjylland@friluftstraadet.dk; toender@friluftstraadet.dk
Tønder Provsti, toender.provsti@KM.dk
Ribe Stift, kmrib@km.dk, ion@km.dk
Rømø Sogns Menighedsråd, 9062@sogn.dk
Møller & Fauerskov Landskabsarkitekter, am@mflandskab.dk

Fredningsnævnet for Sydjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: sydjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

19. marts 2025
FN SJS 13/2025

FN SJS 13/2025: Ansøgning om dispensation til henlæggelse af fyrretræ inden for fredningen af Vesterhede på Rømø

Fredningsnævnet har den 21. februar 2025 via Tønder Kommune modtaget en ansøgning fra Dalgas A/S (tidl. HedeDanmark A/S), som på vegne af lodsejer søger om dispensation til midlertidig henlæggelse af afhugget fyrretræ på matr.nr. 669, Kirkeby, Rømø, inden for fredningen af Vesterhede på Rømø.

Fredningsnævnets formand har i medfør af bekendtgørelse om forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5, besluttet at meddele dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, som anført i afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens oplysninger

Fredningsnævnet har den 29. januar 2025 meddelt dispensation til midlertidig henlæggelse af fyrretræ på den omhandlede ejendom under nævnets j.nr. FN SJS 94/2024. Dispensationen udløber den 30. september 2025.

Tønder Kommune har den 21. februar 2025 oplyst, at projektet er blevet udskudt, og at ansøger derfor nu i stedet ønsker dispensation til, at *"træet kan henlægges på det nævnte areal i op til tre måneder, uanset dato"*.

Af den oprindelige ansøgning til fredningsnævnet fremgår følgende:

"HedeDanmark har på vegne af Henry Hunderup, bror til ejer af matr. 669, Kirkeby, Rømø, ansøgt Tønder Kommune om dispensation til rydning af bjergfyr og henlæggelse af det afhuggede materiale i kanten af et hedeområde beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Da området tilmed er omfattet af fredningsbestemmelserne for Vesterhede Rømø, ansøges der hermed om dispensation hos Fredningsnævnet.

Da rydning af bjergfyr er i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne, er dette en ansøgning om dispensation til henlæggelse af det afhuggede materiale på matriklen.

Ansøgning

HedeDanmark har indsendt følgende projektbeskrivelse og ansøgning:

HedeDanmark bliver kontaktet af Henry Hunderup, bror til ejeren af matr. 669, Kirkeby, Rømø. Ejeren af matriklen ønsker området ryddet for opvækst af bjergfyr, så han igen får et temporært lysåbent område.

Projektet udføres med en fældemaskine, der fælder alle træer over ca. 8 cm. i diameter i brysthøjde. Fældede træer lægges på arealet i buketter. Herfra opsamles alle buketter med en udkørselsmaskine, der kører alle fældede træer i en stak ved stien langs arealets vestkant. Her ligger det i stak til det hugges til flis. Flisen hugges direkte i lastbiler, og køres direkte på varmeværk.

Stakkens størrelse er svær at bestemme, men jeg vil forvente at stakken bliver ca. 5 meter høj, 7 meter dyb og maksimalt 160 meter lang.

Helt optimalt ønsker vi at fælde træerne i vinteren/foråret 2024-2025 og lade dem ligge i buketter på arealet sommeren over, så vandet trækkes ud af nålene. Udkørslen vil således udføres i sensommeren 2025. Flisen vil hugges indenfor 2 måneder fra afsluttet udkørsel. Både fældning og udkørsel foretages med forbehold for vejr og vind, så arealerne ikke belastes mere end højest nødvendigt.

Vi er blevet bekendt med, at dette ønske muligvis ikke kan honoreres. Vi vil derfor gerne bede om den længst mulige tidsfrist, der kan gives fra fældningen er udført til træerne udkøres i stak. Vi har brug for minimum to ugers frist til at påbegynde udkørsel efter afsluttet fældning. Ligeledes vil vi gerne have minimum 2 måneders frist til at hugge flisen efter den er kørt i stak. Disse tidsfrister er dog afhængige af vejr og vind, da dårligt føre vil udskyde maskinernes færden på arealet.

Da alt fældet materiale fjernes fra arealet, mener vi at det i overensstemmelse med fredningen, at materialet lægger til hentørring på arealet længst mulig tid. Færdsel på arealet tilpasses føret, så terrænet skånes mest mulig.

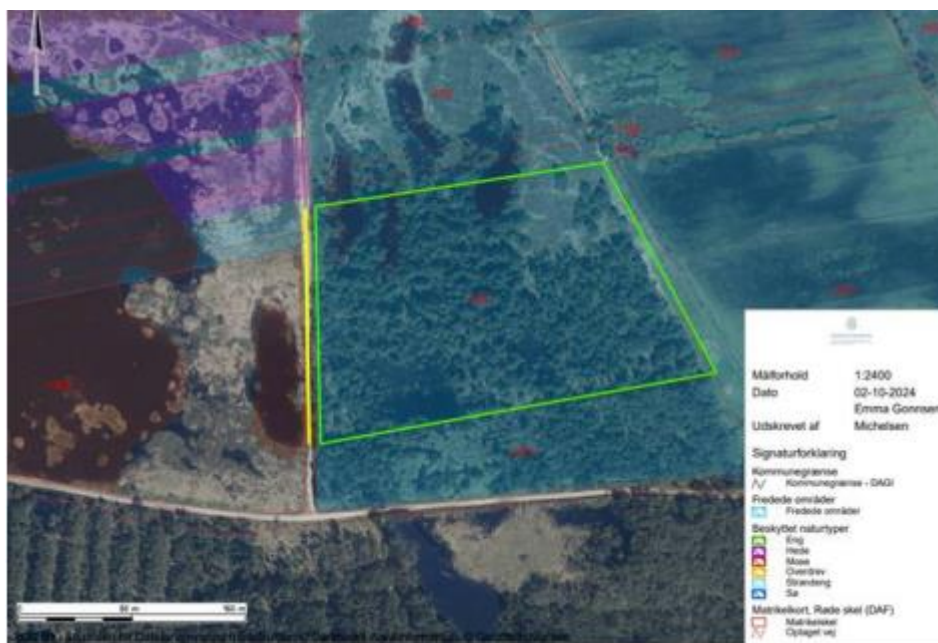
Indsendt aktivitetskort:

Redegørelse

HedeDanmark har, på vegne af matrikelejer, ansøgt Tønder Kommune om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til rydning af fyr på beskyttet hede.

Området der ønskes ryddet for fyr er matr. 669, Kirkeby, Rømø:

Figur 1. Oversigtskort.

Ansøger ønsker at lave det fældede træ til flis. I den forbindelse ønskes det at henlægge det afhuggede materiale til tørring på matriklen. Tønder Kommune har meddelt ansøger, at det fældede træ ikke kan lægges på hele området i vækstperioden, da det er imod § 3-beskyttelsen, men at det vil kunne lade sig gøre at opbevare træet langs stien mod vest (ved den gule streg på oversigtskort), da dette område er så tilgroet med bjergfyr, at det har mistet meget af sin hedekarakter.

Området er tilmed fredet efter fredningsbestemmelserne for Vesterhede Rømø. Selve rydning og flisning af fyr er i overensstemmelse med fredningens formål, hvilket der derfor ikke søges om dispensation til.

Der ansøges derimod om dispensation til at henlægge det afhuggede materiale langs stien, som beskrevet i den tilsendte projektbeskrivelse fra HedeDanmark. De anmoder tilmed om en tidsfrist for, hvor længe det fældede træ må ligge i stak på matriklen.

Natura 2000 og bilag IV-arter

Projektet er ikke beliggende i Natura 2000, men grænser op til Natura 2000-område nr. 89 Vadehavet, som inkluderer habitatområde H78 og fuglebeskyttelsesområde F65.

Henlæggelse af træ på matrikel 669 vurderes ikke til at påvirke H78, da projektet kun vil påvirke det berørte område.

Størstedelen af arterne på udpegningsgrundlaget for F65 har habitat i lysåbne områder, hvorfor henlæggelse af afhugget træ på matriklen ikke vurderes til at påvirke disse arter,

da området er så tilgroet af fyrretræer, at det ikke forventes at være yngle- eller rasteområde for arterne.

Natravn kan sandsynligvis være i området, da natravn har habitat i lyngheder og åbne fyrreskove. Dog er der store arealer med fyrreskov og hede op til matriklen, hvor natravn kan opholde sig og rydning af fyr på heden ses ultimativt som en forbedring af natravns levesteder.

Der er registreret spidssnudet frø, strandtudse og markfirben 150-500 meter fra projektområdet. Området vurderes ikke til at være potentielt levested for markfirben, da heden er tilgroet af bjergfyr og markfirben kræver bar og sandet jord.

Området kan være levested for paddearterne spidssnudet frø og strandtudse. Begge arter yngler i lysåbne vandhuller og søer. Da arealet er tilgroet, vurderes det ikke til at være potentielt ynglested for paddearterne. Dog kan det være levested i vinterhalvåret. Da der bliver lagt køreplader ud i forbindelse med rydningen for at beskytte heden, vurderes projektet til ikke at påvirke eventuelle individer af paddearter på arealet. Rydning af bjergfyr ses ultimativt som en forbedring af disse arters potentielle yngle- og levesteder. Henlæggelse af det fældede træ i stakke langs stien vurderes ikke til at påvirke bilag IV-arter.

Kommunens vurdering:

Rydning af bjergfyr ses som naturforbedrende for hedeområdet. I forbindelse med kommunens vurdering efter § 3, har kommunen vurderet, at det fældede træ kan opbevares på et område langs stien i den ønskede periode fra vinter/forår 2025 til sensommer 2025. Kommunen henstiller til, at det samme kan tillades i forhold til fredningsbestemmelserne.”

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har den 16. december 2024 på fredningsnævnets forespørgsel oplyst, at styrelsen ikke har noget grundlag for at bestride Tønder Kommunes vurdering vedrørende Natura 2000 og bilag IV-arter.

Kommunen har vedrørende den nye ansøgning bemærket følgende:

”Rydning af bjergfyr ses som naturforbedrende for hedeområdet. I forbindelse med kommunens vurdering vedr. dispensation fra § 3 i naturbeskyttelsesloven, har kommunen vurderet, at det fældede træ kan opbevares på området langs stien i maksimalt 3 måneder. Kommunen henstiller til, at det samme kan tillades i forhold til fredningsbestemmelserne.”

Den omhandlede ejendom er fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. juni 2002 om fredning af Vesterhede – et areal syd for Rønmø Kirkeby – i Skærbæk Kommune, Sønderjyllands Amt. De relevante fredningsbestemmelser er indsat nedenfor:

§ 1. Formålet med fredningen

Fredningen har til formål,

- at skabe en varig sikring af områdets landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, herunder samspillet mellem hedearealerne og de egnstypiske huse,
- at skabe mulighed for at der kan ske naturpleje og naturgenopretning i området, således at områdets natur- og kulturhistoriske værdier bevares og forbedres og
- at sikre offentlighedens adgang til arealerne og til veje og stier i området.

§ 2. Bevaring af området

De fredede arealers natur- og kulturværdier skal sikres, bevares og forbedres.

§ 3. Arealanvendelsen

...

C. Affald, udrangerede maskiner eller lignende genstande må ikke henkastes eller anbringes på arealerne.

§ 5. Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således hverken ske opfyldning, udnyttelse af forekomster i jorden, planering eller afgravning af terrænet eller udjævning af diger. Det er tilladt at grave græstørv til tagrygning. På landbrugsjorder må der graves vandhuller til kreaturer, dog ikke på arealer der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper.

§ 9. Naturpleje og naturgenopretning

Til opfyldelse af fredningens formål udarbejder Sønderjyllands Amt en plejeplan. I plejeplanen bør sikres, at indsigten til og udsigten fra Stagebjerg forbedres og bevares.

Amtet har ret til uden udgift for vedkommende ejer at foretage naturpleje og naturgenopretning f.eks. ved afgræsning, fjernelse af selvsåning og tilgroning af siv, træer, buske og andre vækster. Forinden naturpleje eller naturgenopretning foretages, skal amtet forhandle med ejeren.

...

§ 10. Dispensationer

Dispensationer fra bestemmelserne i §§ 1 - 8 (inkl.) kan meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål.

Af plejeplan af 5. juli 2005 udarbejdet af Sønderjyllands Amt i henhold til fredningsbestemmelsernes § 9 fremgår blandt andet følgende:

...

Principper for plejeplanen

Der gælder følgende principper for plejen af det fredede område, rækkefølgen er til dels prioriteret:

- Større hedearealer ryddes for opvækst af træer og buske.
- Indførte, invasive plantearter som f.eks. sitka, rynket rose, bjergfyr og sildig hæg (Serotina) begrænses mest muligt, først og fremmest på åbne hedearealer.
- Træer og buske fjernes uanset art, hvor de lukker for væsentlige udsigter, f.eks. omkring Stagebjerg og Rømhø Kirke, begge steder er fredet ved tidligere kendelser.
- Hedearealerne plejes, så hedelyng og klokkel yng bevares, men med et væsentligt islæt af revling og urter, som er karakteristisk for Rømhø heder.
- Plantninger/læhegn omkring de huse, der er nævnt i kendelsens § 6, fastholdes i det nuværende omfang og kan efter aftale med ejeren åbnes yderligere, primært mod læsiden (syd og øst).
- Digerne i området (kålgårdsdiger) bevares synlige.

Metoder

Rydning udføres på en måde, så kørsel i hedearealerne begrænses, tungere maskineri skal i princippet holdes på (jord) vejene. Det ryddede materiale skal så vidt muligt fjernes fra arealerne, mindre træer og buske, som står isoleret, kan efterlades efter at de er skåret i mindre stykker. Eventuelt overskud fra rydningen ved f.eks. salg af flis og brænde tilfalder lodsejeren. Rydning på større åbne arealer og omkring Stagebjerg og kirken har prioritet.

Invasive arter (sildig hæg, rynket rose, bjergfyr, siktagran) skæres ned på åbne arealer, også ned i størrelser, som kan klares med håndværkstøj som ørnenæb og grensaks. Frøplanter rykkes op, i det omfang man kommer over dem. Sildig hæg bør også begrænses i læplantninger, og kan med forsigtighed stødsføres med Roundup.

...

Pleje på de enkelte matrikelnumre

Se også kortbilag. Arealer, der ikke er anført i listen, påregnes ikke plejet.

...

Matr.nr. 658, 669, 1629, 1792, 1796 og 1816. Hedeareal under kraftig tilgroning. Ryddes for opvækst af nåletræ, i hvert fald arealer i offentlig ejendom.

...

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Ved brev af 4. marts 2025 har fredningsnævnet anmodet Dalgas A/S (tidl. HedeDanmark A/S), Region Syddanmark, Tønder Kommune, Miljøstyrelsen, Slots- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet Centralt, Friluftsrådet Tønder, Nationalpark Vadehavet og Naturstyrelsen om bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist til den 18. marts 2025.

Der er ikke modtaget bemærkninger.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, 1. pkt., meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde (Natura 2000), hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 4, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier (såkaldte bilag IV-arter).

Fredningsnævnet finder ikke, at det ansøgte strider mod fredningens formål.

Efter de foreliggende oplysninger lægger fredningsnævnet desuden til grund, at det ansøgte ikke vil påvirke hverken udpegningsgrundlaget for beskyttede Natura 2000-områder eller beskyttede bilag IV-arter negativt.

Der er i udgangspunktet tale om naturpleje til gavn for områdets arter og natur, og selve træfældningen har hjemmel i den udarbejdede plejeplan. Henlæggelse af det afhuggede materiale på det fredede område er dog principielt i strid med fredningsbestemmelsernes § 3, litra C. Da der imidlertid er tale om henlæggelse for en tidsbegrænset periode, og idet henlæggelse sker langs en sti, hvor området grundet opvækst af invasiv bjergfyr efter det oplyste alligevel har mistet meget af sin beskyttelsesværdige hedekarakter, finder fredningsnævnet, at der kan dispenseres til det ansøgte.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til det ansøgte således forstået, at der på den i ansøgningen udspecificerede strækning – i forbindelse med det konkrete træfældningsprojekt – kan ske henlæggelse af det afhuggede fyrretræ for en sammenhængende periode på maksimalt tre måneder.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Syddanmark, Sydlig del
Esbjerg den 19. marts 2025

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Dalgas A/S (tidl. HedeDanmark A/S), info@dalgas.com
Region Syddanmark, miljoe-raastoffer@rsyd.dk
Tønder Kommune, teknisk@toender.dk, emgmi@toender.dk
Miljøstyrelsen, mail@sgav.dk
Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, planer@msj.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Tønder, toender@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, toender@dof.dk
Friluftsrådet Centralt, fr@friluftsradet.dk
Friluftsrådet Tønder, sydvestjylland@friluftsradet.dk, toender@friluftsradet.dk
Nationalpark Vadehavet, vadehavet@danmarksnationalparker.dk
Naturstyrelsen, vad@nst.dk